

ÖZET

Uzmanlık Tezi

IPARD PROGRAMI KAPSAMINDA TÜRKİYE'YE VERİLECEK DESTEKLERE İLİŞKİN ÖDEME SÜRECİ VE BU SÜRECİN TÜRKİYE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Esra DAĞLIOĞLU

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı

AB Uzman Yardımcısı

Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğuna ortaklık başvurusuyla başlayan ve günümüze kadar gelen süreçte, pek çok AB mali yardımından faydalanmıştır. Bu mali yardımlar başlangıçta Brüksel'den yönetilirken, yardım oranlarının artmasıyla bu durum yeni bir yönetim yapısının idaresini gerekli kılmıştır. Bu amaçla 2003 yılında, “Merkezi Olmayan Yapılanma Sistemi” kurulmuştur. İçinde Türkiye'nin de yer aldığı AB'ye aday ülkeler için mali yardım mekanizması, 2007–2013 yıllarını kapsayan bir dönem için yeniden tanımlanmıştır. 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü ile hukuki çerçevesi ortaya konan IPA (Katılım Öncesi Yardım Aracı); bir önceki mali dönemde uygulanan katılım öncesi programların yerine, bunları tek bir çatı altında toplayan yeni bir program öngörmektedir. Bu yeni dönemde, AB, mali işbirliği kapsamındaki fonların daha etkin kullanılması için, daha önce oluşturulan merkezi olmayan yapılanma sisteminde bazı değişiklikler öngörmüştür. Bu değişikliklerden birisi de IPA'nın bileşenlerinden biri olan Kırsal Kalkınma bileşeni ile ilgili uygulama birimlerinden (program otoritelerinden) IPA Kırsal Kalkınma Ajansı'nın kurulması ve akredite olmasıdır. IPARD Programı kapsamında dağıtılacak olan fonların verimli, amacına uygun ve süresinde kullanılmasının ülkemizde kırsal kalkınma ve tarıma önemli katkılarının olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle fonlardan yararlanabilecek potansiyel faydalanıcılara ve bu faydalanıcılara danışmanlık yapacak kişi ve kurumlara bilgi vermek amacıyla; kuruluş çalışmaları yürütülen Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu adıyla anılan IPARD Ajansının yapısı, akreditasyon süreci ve ödeme prosedürleri anlatılmıştır. Bu çalışmada, özellikle ödeme prosedürü ile fonların kaynağı, oranı ve miktarı ile desteğin talep edilmesinden faydalanıcının hesabına aktarılmasına kadar geçen süreçte yapılacak olan kayıt ve kontrol işlemlerinin faydalanıcılara ve Kuruma getireceği yükümlülüklerle değerlendirilmiştir.

2008, 160 sayfa

Anahtar Kelimeler: IPA, IPARD, IPARD Ajansı, Akreditasyon, Ödeme Prosedürleri

ABSTRACT

Expertise Thesis

PAYMENT PROCESS ON SUPPORT THAT SHALL BE GRANTED TO TURKEY UNDER IPARD PROGRAMME AND EVALUATION REGARDING TURKEY

Esra DAĞLIOĞLU

Ministry of Agriculture and Rural Affairs

Deputy EU Expert

Turkey has benefited from many kinds of EU financial aids from the partnership application to the European Economic Community until today. In the starting point, these financial aids were managed from Brussels. When the aids have been increased, this situation required a new management system which gives to Turkey more responsibility. On this purpose, in 2003 “Decentralized Management System” has been established in Turkey. The financial aid mechanism of EU for candidate countries which covers Turkey has been described for a seven-year period between 2007 and 2013. IPA, the Instrument for Pre-Accession, established with the Council Regulation numbered 1085/2006, envisages a new program and pre-accession programs for Turkey which were implemented in the former financial period. In this new period, some amendments should be made in the previous “Decentralized Management System” to use the funds more efficiently. One of these amendments is establishment and accreditation of the IPARD Agency which is an Operating Structure. It has been figured out that the funds to be granted under IPARD Program will make important contributions to rural development and agriculture in our country when they are used efficiently and in an appropriate way as well as on time. Therefore the organizational structure, accreditation and payment procedures of the IPARD Agency so called “Agriculture and Rural Development Support Institution” in Turkey of which is currently in the establishment stage has been explained in order to inform the potential beneficiaries as well as the legal or real persons which will give consultancy service to these potential beneficiaries. In this document, particularly the payment procedure including the resource, intensity and amount of the aids as well as the registration and control transactions covering the period starting from the support claim till the transfer of this claimed amount to the beneficiary’s account and also the engagements resulting from these aforementioned procedures for both the Institution and the beneficiary have been explained in detail.

2008, 160 pages

Key words: IPA, IPARD, IPARD Agency, Accreditation, Payment Procedures

TEŞEKKÜR

Öncelikle hayatım boyunca olduğu gibi bu çalışmam sırasında da benden manevi desteklerini esirgemeyen sevgili aileme,

Bu çalışmam süresince maddi manevi katkılarını esirgemeyen ve her zaman yanımda olduklarını hissettiren değerli dostlarım, Elif Pınar BAŞARIR, Semiha AKIN, Betül ULUCAN, Adnan UZUNPINAR, Mehmet Serdar TURHAN ve özellikle her türlü fedakârlığı gösteren Fatma ATEŞ'e,

Çalışmamı tamamlamam konusunda moral ve motivasyonumu üst düzeyde tutmama yardımcı olan sevgili Emine ÇELİK'e,

Çalışmam süresince değerli görüşleriyle katkıda bulunan Dış İlişkiler AB Koordinasyon Dairesi Başkanı Sayın Mustafa İMİR'e

Ve çalışmam süresince bana sonsuz anlayış gösteren Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanı, Sayın Başkanım Mevlüt ÖZEN'e,

tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR DİZİNİ.....	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
1.GİRİŞ	1
2.AVRUPA BİRLİĞİ’NİN ADAY ÜLKELERE YÖNELİK MALİ YARDIMLARI	4
2.1.2000–2006 Dönemi Mali Yardımları.....	5
2.2.DIS-Merkezi Olmayan Uygulama Sistemi (IPA Öncesi Dönem)	10
2.3.2007–2013 Dönemi Mali Yardımları - IPA	13
2.4.IPA Yasal Dayanakları	14
2.4.1.1605/2002 sayılı konsey tüzüğü	15
2.4.2.1085/2006 sayılı konsey tüzüğü	15
2.4.3.718/2007 sayılı komisyon tüzüğü.....	16
2.4.4.Çerçeve anlaşma.....	16
2.4.5.Sektörel anlaşma	17
2.4.6.Finansman anlaşmaları.....	18
2.5.IPA Kapsamında Yer Alan Aday ve Potansiyel Aday Ülkeler	19
2.6.IPA Bileşenleri.....	19
2.7.IPA Kapsamındaki Mali Yardımların Dağılımı	25
2.8.IPA Kapsamında Türkiye’de Oluşturulan Kurumsal Yapı	29
3.2007–2013 AB MALİ PERSPEKTİFİNDE KIRSAL KALKINMA İÇİN KATILIM ÖNCESİ ARAÇ-IPARD	34
3.1.IPARD Programı İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	35
3.2.IPARD Programı Hazırlık Çalışmalarının Temel Unsurları	40
3.2.1.IPARD programının uygulanacağı illerin seçimi	42
3.2.2.Seçilen illerde sektörlerin belirlenmesi	43
3.2.3.IPARD programında uygulanacak tedbir ve alt-tedbirler	44
3.3.IPARD Ajansı İle İlgili Yapılan Çalışmalar	54
3.3.1.“Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun” (TKDK) kurulması	59
3.3.2.Akreditasyonu kapsamında yürütülen çalışmalar.....	60
3.3.2.1.Kurumun işleyişi kapsamında	60
3.3.2.2.Alyapı kapsamında	60
3.3.2.3.Eğitim kapsamında.....	61
3.3.2.4.Yasal çerçeve:	62
3.4.TKDK’nın Merkez Teşkilatı ve İl teşkilatı Organizasyon Yapısı.....	63
3.4.1.Merkez teşkilatı organizasyon yapısı	63

3.4.2. İl teşkilatı organizasyon yapısı	65
3.4.3. TKDK genel organizasyon yapısı	66
4. AKREDİTASYON SÜRECİ VE ÖDEME PROSEDÜRLERİ İLE İLGİLİ	
AKREDİTASYON KRİTERLERİ.....	67
4.1. Akreditasyon Kavramı ve Önemi	67
4.2. Akreditasyon Süreci.....	68
4.2.1. 718/2007 sayılı komisyon tüzüğündeki akreditasyon kriterleri	69
4.2.2. Sektörel anlaşmada yer alan akreditasyon kriterleri.....	70
4.2.2.1. İç kontrol ortamı	70
4.2.2.2. Kontrol faaliyetleri.....	72
5. TKDK İL VE MERKEZ TEŞKİLATINDA BAŞVURU İŞLEMLERİ	79
5.1. Projelerin Kabulü	79
5.2. Sıralama ve Destek Kararı	82
6. TKDK İL VE MERKEZ TEŞKİLATINDA ÖDEME TALEPLERİ İŞLEMLERİ	83
6.1. İl Koordinatörlüğünde Ödeme Talepleri İşlemleri.....	83
6.1.1. Talebin Teslim Alınması ve Kontrolü.....	84
6.2. TKDK Merkezinde Ödeme Talepleri İşlemleri	96
6.2.1. Ödeme taleplerinin tahakkuku.....	96
6.2.2. Ödemelerin gerçekleştirilmesi.....	101
6.2.2.1. Hesap yapısı	101
6.2.2.2. Ödeme süreci	104
6.2.2.3. Faydalanicılara yapılacak ödemelerin gerçekleştirilmesi	107
6.2.2.4. Mutabakat protokolü	108
6.2.2.5. Ödemelerin muhasebe kayıtları ve raporlanması	108
7. İPARD PROGRAMI KAPSAMINDA UYGULANAN PROJELERİN İZLENMESİ..	111
8. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	113
KAYNAKÇA	119
EKLER.....	122
ÖZGEÇMİŞ.....	160

KISALTMALAR DİZİNİ

AA	Audit Authority (Denetim Otoritesi)
AB	Avrupa Birliği
AFA	Annual Financing Agreement (Yıllık Mali Anlaşma)
BM	Birleşmiş Milletler
CAO	Competent Accrediting Officer (Yetkili Akreditasyon Görevlisi)
CARDS	Community Assistance to Reconstruction Development and Stability (Yeniden Yapılanma, Kalkınma ve İstikrar İçin Birlik Yardımı)
CFCU	Central Finance and Contracting Unit (Merkezi Finans ve İhale Birimi)
DIS	Decentralized Implementation System (Merkezi Olmayan Uygulama Sistemi)
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı
EAFG	European Agriculture Fund for Guarantee (Avrupa Tarımsal Garanti Fonu)
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development (Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarımsal Fonu)
EC	European Community (Avrupa Topluluğu)
EDIS	Extended Decentralized Implementation System (Genişletilmiş Merkezi Olmayan Uygulama Sistemi)
FEOGA	Fonds Europeen d'Orientation et de Garantie Agricole (Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu)
FCC	Financial Cooperation Committee (Mali İşbirliği Komitesi)
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
IPA	Instrument for Pre-Accession (Katılım Öncesi Mali İşbirliği Aracı)

IPARD	Instrument for Pre-Accession for Rural Development (Katılım Öncesi Mali İşbirliği Aracı-Kırsal Kalkınma Bileşeni)
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-Accession (Katılım Öncesi Yapısal Politika Aracı)
IT	Information Technologies (Bilgi Sistemleri)
KOB	Katılım Ortaklığı Belgesi
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale (AB Kırsal Kalkınma Girişimi)
MAFA	Multi-Annual Financing Agreement (Çok Yıllı Mali Anlaşım)
MDAÜ	Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkeleri
MFIB	Merkezi Finans ve İhale Birimi
MIFF	Multi-annual Indicative Financial Framework (Çok Yıllık Gösterge Finansman Çerçevesi)
MIPD	Multi-annual Indicative Planning Document (Çok Yıllı Gösterge Planlama Belgesi)
NAC	National Aid Coordinator (Ulusal Yardım Koordinatörü)
NAO	National Authorising Officer (Ulusal Yetkilendirme Görevlisi)
NF	National Fund (Ulusal Fon)
NIPAC	National IPA Coordinator (Ulusal IPA Koordinatörü)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı)
OLAF	Office Européen De Lutte Anti-Fraude = European Anti-Fraud Office (Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Birimi)
OPD	Ortak Piyasa Düzeni
OTP	Ortak Tarım Politikası
ÖTP	Ödeme Talep Paketi

ÖUKP	Ön Ulusal Kalkınma Planı
PAO	Programme Authorizing Officer (Program Yetkilendirme Görevlisi)
PHARE	Coordinated Support for the Restructuring of Economics of Poland and Hungary (Polonya ve Macaristan Ekonomilerinin Yeniden Yapılandırılmasına Yönelik Destek Programı)
PO	Program Otoritesi (Operating Structure)
S.A.	Sectoral Agreement
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Tarım ve Kırsal Kalkınma İçin Özel Katılım Programı)
SÇB	Stratejik Çerçeve Belgesi
SGB	Strateji Geliştirme Başkanlığı
SPO	Senior Programme Officer (Kıdemli Program Görevlisi)
TKB	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
TKDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1.	2000–2006 Yılları Arasında Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri ile Baltık Cumhuriyetlerine Sağlanması Öngörülen Mali Yardım (Milyon Euro).....	6
Çizelge 1.2.	Katılım Öncesi Fonların Ülkelere Yıllık Tahsisleri (Milyon Euro).....	9
Çizelge 2.3.	IPA Çerçevesinde 2007–2010 Yıllarını Kapsayan Süreçte Bileşen Bazında Türkiye İçin Öngörülen Yardım Miktarları.....	27
Çizelge 2.4.	Türkiye Dışındaki Aday ve Potansiyel Aday Ülkelere 2007–2010 Sürecinde IPA Kapsamında Sağlanacak Mali Yardımlar.....	28
Çizelge 3.1.	AB IPARD Öncelikleri ve Tedbirleri.....	45
Çizelge 3.2.	1. Dönem(2007-2009) IPARD Programında Uygulanacak Tedbir ve Alt-tedbirler.....	46
Çizelge 3.3.	2.Dönem (2010-2013) IPARD Programında İlave Olarak Uygulanacak Tedbir ve Alt-tedbirler.....	47
Çizelge 3.4.	Projenin Bütçesi (euro).....	56
Çizelge 3.5.	IPARD Kapsamındaki Kurum, Otorite ve Birimler İçin Fonksiyon Dağılımı.....	57
Çizelge 6.1.	1.Faz'da Uygulanacak Olan Tedbirlere İlişkin Destek Oranları.....	100

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. IPA Oluşumu.....	7
Şekil 2.2. Merkezi Olmayan İdari Yapılanma.....	12
Şekil 2.3. IPA Kurumsal Yapılanması.....	24
Şekil 3.1. IPARD Akreditasyon Sürecinde Yer Alacak Kurumsal Yapılar.....	35
Şekil 3.2. Merkez Teşkilatı Organizasyon Yapısı.....	63
Şekil 3.3. İl Teşkilatı Organizasyon Yapısı.....	65
Şekil 3.4. TKDK Genel Organizasyon Yapısı.....	66
Şekil 6.1. IPARD Eş Finansman Genel İlkesi (Toplam Maliyet 100 ise).....	99
Şekil 6.2. Hesap Yapısı.....	103
Şekil 7.1. IPARD Programında izleme faaliyeti	111

1. GİRİŞ

Tarım Avrupa Birliği'nde ekonomik ve sosyal yapı açısından özel bir öneme sahiptir. Avrupa Topluluğunu kuran Roma Antlaşmasının imzalanmasından günümüze kadar tarım konusu temel politika alanı olmuştur. Avrupa Birliği, Kırsal Kalkınma kavramını; tarım işletmelerinin rekabet gücünün geliştirilmesi, toprak yönetimi ile çevre ve son olarak kırsal alanlardaki istihdam olanaklarının geliştirilmesi eksenlerinde ele almaktadır. Yani, kırsal kalkınmanın desteklenmesi ile tarımın geliştirilmesi birlikte yürütülecek bir faaliyet olup Avrupa Birliği için önem arz eden bir konudur.

Günümüze kadar Türkiye, Avrupa Birliği'nden pek çok konuda mali yardım almıştır. Ancak bunlardan hiçbiri 2007-2013 döneminde uygulanacak IPA-Katılım Öncesi Yardım Aracı kadar önemli olmamıştır. Avrupa Birliği aday ve potansiyel aday ülkelere destek amacıyla 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü çerçevesinde Katılım Öncesi Mali İşbirliği Aracı'nı (Instrument for Pre-Accession Assistance- IPA) oluşturmuştur. IPA desteği beş bileşeni içermekte olup, Türkiye IPA tüzüğünde yer alan aday ülke statüsünde bütün bileşenlerden yararlanabilmektedir. Türkiye için Avrupa Birliği'ne üyelik yolunda büyük katkılar sağlayacak olan bu program kapsamında, geçiş yardımı ve kurumsal yapılanma, sınır ötesi işbirliği, bölgesel kalkınma, insan kaynaklarının gelişimi ve kırsal kalkınma konularında destek verilerek, bir nevi üyeliğe hazırlanılmaktadır. IPA'nın beşinci bileşeni Kırsal Kalkınma (IPA Rural Development- IPARD), Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası, Kırsal Kalkınma Politikası ve diğer politikalarının uygulanması ve yönetimi için uyum hazırlıklarını ve bu kapsamda politika geliştirilmesini desteklemektedir. IPARD bileşeni, bugüne kadar gerçekleştirilen AB fonları uygulamalarından ve Merkezi Olmayan Uygulama Sisteminin (DIS) öngörüldüğü IPA'nın diğer dört bileşeninden farklı olarak, fonların tüm mali kontrolünün aday ülkeye bırakılmasını öngörmektedir. Bu IPARD'ın çok önemli ve ayırt edici bir yönüdür.

Avrupa Birliği, kısa adıyla IPARD (Instrument for Pre-accession- Rural Development) olarak tanımlanan ve "Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı"(IPA-Instrument for Pre-

accession) bileşenlerinden birisi olan kırsal kalkınma ile ilgili Avrupa Birliği fonlarını, 2007 yılının başından itibaren Türkiye'nin de içinde yer aldığı yeni aday ülkelerin kullanımına sunmuştur. Katılım öncesi araç (IPA)'nın Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD) daha önce aday ülkeler (Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Litvanya, Letonya, Polonya, Romanya, Slovenya ve Slovakya) için oluşturulan SAPARD (Tarım ve Kırsal Kalkınma Özel Katılım Programı) ile uygulama, prosedür ve ilkeler açısından büyük ölçüde benzeşmektedir. IPARD'ın temel amacı; Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası ile ilgili müktesebatın uygulanmasına ve aday ülkelerde tarım sektörü ve kırsal alanlarla ilgili bazı önceliklere ve sorunların çözümüne katkıda bulunmaktır (Casquilho 2006). Bu bağlamda desteklenecek faaliyetlerde öncelikler; pazar verimliliği, kalite ve sağlık standartlarının iyileştirilmesi ile kırsal alanlarda yeni istihdam imkânlarının oluşturulmasıdır.

Türkiye için IPA Kırsal Kalkınma Programı (IPARD Program) ülkenin kırsal kalkınma bağlamında katılım öncesi dönemdeki öncelikleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Bu çerçevede 2007–2013 yıllarını içeren Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2006–2010 yıllarını içeren Tarım Stratejisi ve Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi öncelikleri yanında Avrupa Birliği Çok Yıllı Gösterge Planlama Belgesi'nin stratejik öncelikleri de dikkate alınmıştır. Avrupa Birliği'nin 1085/2006 IPA Konsey Tüzüğü ve tüzüğün uygulanması esaslarını içeren 718/2007 sayılı IPA Uygulama tüzüğü Programın yasal dayanağını oluşturmaktadır. Program 2007–2013 yıllarını içeren yedi yıllık bir süreci içermekte olup, mali çerçevesi üç yıllık dönem için belirlenmiştir.

Avrupa Birliği, bu uygulama ile, IPA'nın diğer bileşenlerinden farklı olarak, IPARD fonlarının tüm mali kontrolünü aday ülkeye devretmekte, SAPARD'da olduğu gibi Merkezi Olmayan Yönetim Sistemini (Ademi merkezîyetçi Yönetim – Decentralization) getirmekte ve konuya ilişkin özerk bir kurum kurulmasını istemektedir. Avrupa Birliğinde IPARD Ajansı adıyla anılan ve Ülkemizde Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak, 5648 sayılı kanunla kurulan “Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu”, Avrupa Birliği'nin aday ülkelere sunduğu kırsal kalkınmaya

ilişkin hibe yardımlarını kullanabilmesi için gerekli kurumsal yapıyı oluşturması ve akreditasyon sürecini başarıyla tamamlaması ile gerçekleştirmesi gerekmektedir. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, yapmış olduğu çalışmalarla Avrupa Birliği tarafından aday ülkelere sunduğu kırsal kalkınmaya ilişkin hibe yardımlarını kullanabilmek için kurumsal yapısını oluşturmak ve ulusal ve uluslararası düzeyde akredite olabilmek için gerekli olan prosedürler hazırlanmaktadır. Bu çalışma ile öncelikle Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki mali ilişkilerin tarihçesi, IPA öncesi Merkezi Olmayan Uygulama Sistemi, IPA Katılım Öncesi Yardım Aracı ve bileşenleri, IPARD destekleri, IPARD Programı, IPARD Ajansının ödeme ile ilgili akreditasyon kriterlerine yer verilmiştir. Daha sonra ise, akreditasyon süreci ile Türkiye'nin IPA ve IPARD çerçevesinde yürüttüğü faaliyetler çerçevesinde hazırlanan prosedürlerden, projenin kabul edilmesi ve izlenmesi süreci kısaca anlatılırken, ödeme taleplerinin değerlendirilmesi, ödemelerin gerçekleştirilmesi ve bunların kayıt altına alınarak raporlanmasına detaylı olarak yer verilmiştir.

2. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ADAY ÜLKELERE YÖNELİK MALİ YARDIMLARI

Avrupa Birliği, kuruluşundan itibaren Birlik üyesi ülkelere, aday ülkelere ve üçüncü ülkelere, kurucu anlaşmalar temelinde çeşitli mali yardımlar yapmaktadır. AB'nin muhtelif hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla yapılan bu yardımlar vasıtasıyla, mali yardımdan faydalanan ülkelere, hibe ya da kredi şeklinde önemli miktarda kaynak aktarılmaktadır. Aday ülkeler açısından bakıldığında, AB ile yürütülen mali işbirliği ve bu kapsamda yapılan mali yardımlar, AB ve aday ülkeler ilişkisinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Esasen, bir aday ülkeye yapılan mali yardımın temel amacı, aday ülkenin AB üyeliğine hazırlanmasını sağlamaktır (Ormanoğlu ve Gösterici 2007).

Bu çerçevede, aday ve potansiyel aday ülkelere yönelik olarak yapılacak katılım öncesi yardımlar, mevcut hukuksal ve kurumsal altyapısının, AB standartlarına ve uygulamalarına yakınlaştırılması ve uyumlaştırılmasını hedeflediğinden; demokratik kurumların ve hukukun üstünlüğü prensibinin güçlendirilmesi, kamu yönetiminde reform yapılması, ekonomik reformların gerçekleştirilmesi, insan hakları ve azınlık haklarına saygı ilkesi ile cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi, sivil toplumun ve bölgesel işbirliğinin güçlenmesinin desteklenmesi, sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun azaltılması gibi konularda bu ülkelerin yapacağı çalışmalara destek vermeyi amaçlar ve bu yüzden genel olarak kurumsal yapılanma odaklıdır. Ayrıca, söz konusu yardımlar, özellikle bu ülkelerin Topluluk müktesebatı ile tarım ve uyum politikasını benimsemesi ve uygulamasına yönelik olmalıdır. Bu dönüşüm sürecinde, aday ülkede ortaya çıkan kaynak ihtiyacı, belirli oranlarda AB tarafından karşılanmaktadır (Ulucan 2007).

AB mali yardımları, Avrupa Komisyonu tarafından, diğer aday ülkeler için olduğu gibi her yıl Türkiye'ye de tahsis edilen hibe nitelikli yardımlardır. 31 Temmuz 1959'da Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğuna ortaklık başvurusuyla başlayan ve günümüze kadar gelen süreçte Türkiye pek çok AB mali yardımından faydalanmıştır. Türkiye ile AB arasındaki mali yardım ilişkileri: Gümrük birliği öncesi dönem, Gümrük

Birliği dönem, Adaylık dönemi ve 1999 yılında ülkemizdeki deprem felaketi çerçevesinde gerçekleşen yardımlar olmak üzere dört ana başlık altında toplanabilir.

2.1. 2000–2006 Dönemi Mali Yardımları

Avrupa Birliği'nin Aralık 1999 tarihinde gerçekleştirdiği Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin AB üyeliği adaylığının teyit edilmesiyle Türkiye-AB ilişkilerinde yeni bir sürece girilmiş ve bu gelişme Türkiye'ye sağlanan mali yardımın niteliği ve miktarında değişikliğe sebep olmuştur. Avrupa Birliği, bu süreçte Türkiye'nin diğer aday ülkelerle eşit koşullarda yer alacağını belirterek Aralık 2001'de kabul ettiği “Türkiye için Katılım Öncesi Mali Yardıma Yönelik Çerçeve Tüzük¹ ile Türkiye'ye yapılacak hibe niteliğindeki mali yardımları tek bir çerçeve altında toplamıştır. Çerçeve Tüzük'ten önce mali yardım; MEDA, Türkiye'ye Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Yardımı ve Türkiye-AB Gümrük Birliği'ni Güçlendirme Yardımı olmak üzere üç ayrı bütçe kalemi altında toplanmıştı. Bu tüzükle mali yardımlar tek bir bütçe kalemine aktarılmıştır.

AB fonları, Avrupa'nın bölgeleri ve ülkeleri arasındaki dayanışmanın önemli bir aracıdır. Avrupa Birliği, aday ülkeleri, üyeliğe hazırlamak veya bölgeler arasındaki gelişim farklılığını azaltmak amacıyla çeşitli katılım öncesi yardım programları yürürlüğe girmiştir. Bunlardan PHARE (Coordinated Support for the Reconstructing of Economics of Poland and Hungary -Polonya ve Macaristan Ekonomilerinin Yeniden Yapılandırılmasına Yönelik Destek Programı) ve SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development- Tarım ve Kırsal Kalkınma İçin Özel Katılım Programı) önemli rollere sahiptir. PHARE Programı, orijinal olarak 1989'da oluşturulmuş ve Doğu Bloku'nun yıkılması sonucu Polonya ve Macaristan'daki ekonomik dönüşümün teşvik edilmesi hedeflenmiştir. Daha sonra bu program AB'ye aday olan tüm Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri dahil edilmiştir (Yıldız 2005). Programın hedefi aday ülkelerde sosyal ve ekonomik bütünleşmeyi teşvik etmek, idari

¹ Türkiye için katılım öncesi mali yardımı, 17 Aralık 2001 tarih ve 2500/2001/EC sayılı Konsey Tüzüğu ile 26 Şubat 2001 tarih ve 390/2001/ EC sayılı Konsey Tüzüğu düzenlemektedir.

yapı ve kurumları güçlendirmektir. 2000 yılına kadar, Batı Balkan ülkelerinden Arnavutluk, Bosna-Hersek ve Makedonya’da PHARE fonlarından yararlanmışlardır.

Ancak 2001’de bu ülkelere CARDS programı ile (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stability in the Balkan -Kalkınma, İstikrar ve Yeniden Yapılanma için Topluluk Yardımı) özellikle batı balkan ülkelerine finansal yardım temin edilmeye başlanmıştır. 1999’da, ulaşım ve çevre alanındaki altyapı projelerini destekleyen ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession - Katılım Öncesi Yapısal Politika Aracı) ve tarımsal ve kırsal kalkınma amaçlı SAPARD’ın oluşturulmasıyla PHARE’in hedefleri diğer programların amaçları dışındaki alanlara kaymıştır. ISPA 2000 yılında başlatılmış ve hedefi, ulaşım ve çevre alanlarındaki altyapı projelerine yardım temin etmektir. 2000–2006 döneminde, bu finansal araç için yıllık 1,04 milyar Euro kaynak tahsis edilmişti. 2004 yılındaki 10 ülkenin birliğe katılımı sonrası (bu ülkeler yapısal, bütünleşme ve kırsal kalkınma fonları almaktadırlar). Bulgaristan ve Romanya ISPA yardımı almaya devam ederken, Ocak 2005 itibariyle ISPA fonundan Hırvatistan da yararlanmaya başlamıştır (Bilgili 2006).

Çizelge 2.1. 2000–2006 Yılları Arasında Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri ile Baltık Cumhuriyetlerine Sağlanması Öngörülen Mali Yardım (Milyon Euro)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Toplam
PHARE	1560	1560	1560	1560	1560	1560	1560	10920
SAPARD	520	520	520	520	520	520	520	3640
ISPA	1040	1040	1040	1040	1040	1040	1040	7280
TOPLAM	3120	3120	3120	3120	3120	3120	3120	21840

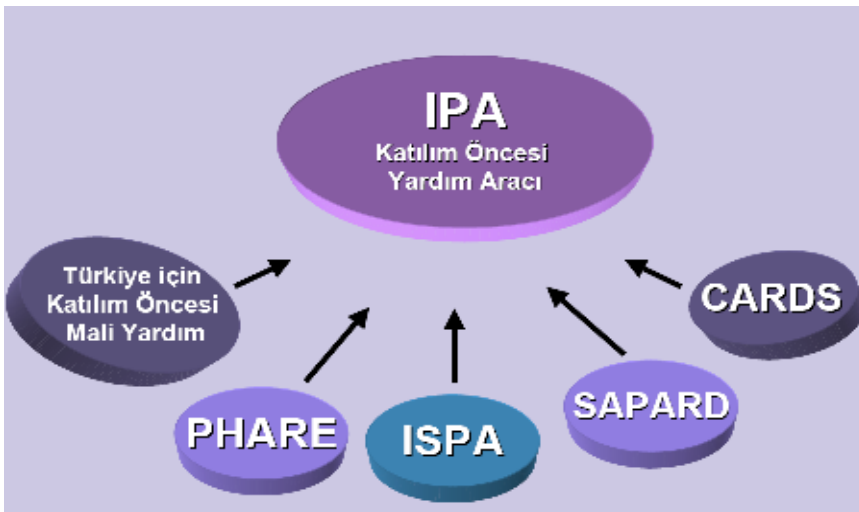
Kaynak: Akın, S. 2008. Avrupa Birliği’nde Kırsal Kalkınmaya Yönelik Mali Yardımlar, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

2000–2006 dönemi boyunca yıllık yaklaşık 3 milyar Euro yardımın yaklaşık yarısı PHARE Programına ayrılırken, 520 milyonu SAPARD, 1,04 milyarı ise ISPA için ayrılmıştır. AB, 2007 sonrasında katılım öncesi yardım paketini tek bir araç, Katılım Öncesi Araç, IPA (Instrument for Pre Accession) altında toplamayı hedeflemiştir. Amaç katılım öncesi yardımları modernleştirmek ve bunları tek bir çerçeve ile tek bir tüzükte düzenlemektir (1085/2006 konsey tüzüğü). IPA'nın temel hedefi, Topluluk müktesebatına uyum sağlamak amacıyla; aday ve potansiyel aday ülkelerin AB politikalarına ve standartlarına aşamalı olarak uyumunu sağlamak ve bu ülkeleri üyelik sonrasında faydalanılacak Yapısal Fonlara ve Uyum Fonuna hazırlamaktır.

IPA, AB mali yardımlarının programlama ve dağıtım sürecinin etkinliğini artırmak amacıyla tasarlanmıştır. IPA, daha önce uygulanan mali yardım programlarında olduğu gibi, üyelik perspektifi çerçevesinde, aday ve potansiyel aday ülkelerin AB standartlarına, politikalarına ve müktesebatına uyum çabalarına destek olacaktır (Ormanoğlu ve Gösterici 2007).

IPA Katılım Öncesi Yardım aracı PHARE, ISPA, SAPARD ve CARDS programlarının birleşiminden oluşur (Yüncüler 2006).

Şekil 2. 2: IPA Oluşumu

SAPARD programı, temelde tarım ve kırsal alana yöneliktir. Aday ülkelerin tarım sisteminin modernizasyonu ve kırsal kalkınma konusundaki faaliyetleri desteklenmesi amacıyla oluşturulmuştur. SAPARD'ın uygulamasında üç unsur öne çıkmaktadır:

- Bunlardan birincisi; AB Yapısal Fon prensiplerine dayalı olarak ve 2000–2006 yılları için 7 yıllık olarak hazırlanan “Ulusal Tarımsal ve Kırsal Kalkınma Planı” adı verilen SAPARD programlarıdır. Bu programlar aday ülkelerin sektörün sorunlarını çözmelerinde ve Topluluk Müktesebatına yaklaşımlarında yararlanmak istedikleri tedbirleri bir öncelik sırasında ortaya koyan, fonun kullanımı için uygun şartları ve muhtemel faydalanıcıları sıralayan geniş ve ayrıntılı metinlerdir.
- İkinci unsur, İki Taraflı Mali Anlaşmalardır. Her bir ülke ile bütün program süresince geçerli olacak olan ve programın kontrolü ve idaresi ile ilgili kuralları içeren birçok yıllık mali anlaşma ve bunun ardından her yıl, çok yıllık anlaşmayı gerektiğinde yeniden düzenleyecek ve ilgili yıl için Topluluğun mali katkısını belirleyecek olan bir yıllık mali anlaşma imzalanır. Bu anlaşmalarla Topluluk kaynaklarının program çerçevesinde kullanım hakkı ilgili ülkeye devredilmiş olur (Akın 2008).
- Yedi yıllık programlar ve ikili anlaşmalardan sonra SAPARD Programının uygulamaya başlayabilmesi için gerekli olan son şart bir SAPARD Ajansının kurulmasıdır. Bu ajans iki rol üstlenecektir. Birincisi; Programdaki tedbirleri uygulamak, ikincisi ise; projelerden yararlanacaklara ödemeleri yapmaktır. Bu iki rolün ilk ayağında Ajans, teklif ilanlarını yapmakla, başvuruların uygunluğunu kontrol etmekle, projeleri seçmekle, seçilen projeler için yerinde kontrolleri yapmakla ve daha önceden belirlenmiş bir dizi kriter çerçevesinde uygulama hakkında rapor hazırlamakla sorumludur. Ödemelerle ilgili olarak da Ajans, ödeme başvurularını kontrol etmekle, yerinde kontroller yapmakla, uygunluk kriterlerinin yerine getirilip getirilmediğini kontrol ile ve faydalanıcılara zamanında ödemelerin yapılmasını temin etmekle görevlidir. PHARE programını uygulamak üzere çeşitli ülkelerde kurulmuş olan Ulusal Fon yetkili bir otorite olarak Ajansı akredite eder, yani Ajansın faaliyetlerini,

ödemelerini, kontrol ve muhasebe işlemlerini uluslararası kabul edilmiş standartlarda yaptığını onaylar. Son olarak akreditasyon, Komisyon tarafından bir karar ile teyit edilir (Sarı 2006).

PHARE, SAPARD, ISPA programlarının katılım öncesi mali yardım aracı olması sebebiyle, 1 Mayıs 2004 tarihi itibarıyla AB 'ye üye olan; Çek Cumhuriyeti, Estonya, Letonya, Litvanya, Macaristan, Slovenya, Slovakya Polonya üyelik tarihleri itibarıyla bu fonlardan yararlanamamışlardır (Can 2007).

PHARE, ISPA ve SAPARD programlarında katılım öncesi dönem (2000–2006) yıllarında yapılan ülke bazındaki mali yardımlar Çizelge 2.2.'de verilmektedir.

Çizelge 2.2. Katılım Öncesi Fonların Ükelere Yıllık Tahsisleri (2000–2006, Milyon Euro)

Ülke	PHARE	ISPA Min	ISPA Max	SAPARD
Macaristan	96	72,8	104	38,1
Çek Cum.	79	57,2	83,2	22,1
Slovenya	25	10,4	20,8	6,3
Polonya	398	312	384,8	168,7
Estonya	24	20,8	36,4	12,1
Slovakya	49	36,4	57,2	18,3
Romanya	242	208	270,4	150,6
Bulgaristan	100	83,2	124,8	52,1
Litvanya	42	41,6	62,4	29,8
Letonya	30	36,4	57,2	21,8
Toplam	1085	1040 (Ort)		520

Kaynak: Gençkol, M. 2003. Avrupa Birliği Mali İşbirliği Politikaları ve Türkiye DPT Uzmanlık Tezleri yayın no 2679, s.127, Ankara.

Türkiye'nin Adaylıkla gündeme gelen en önemli konulardan birisi yardım miktarının artırılmasıdır. Bu kapsamda:

- AB tarafından Türkiye'ye 2000–2006 döneminde 1,04 milyar Euro olarak sağlanması öngörülen mali yardımın, AB Komisyonu'nun Ekim 2002 tarihinde sunduğu Strateji Belgesi'nde Türkiye'nin ihtiyacı doğrultusunda önemli miktarda artırılması öngörülmüştür.
- Bu yaklaşım, Aralık 2002 tarihinde gerçekleştirilen Kopenhag Zirvesi'nde de Türkiye'nin 2004–2006 döneminde mali işbirliği çerçevesinde; 2004 yılında 250 milyon Euro, 2005 yılında 300 milyon Euro ve 2006 yılında 500 milyon Euro olmak üzere toplam 1,05 milyar Euro tutarında hibe niteliğinde mali yardım kullanmasına karar verilerek onaylanmıştır.
- Böylece yardımların yıllık ortalaması da 177 milyon Euro'dan 250 milyon Euro'ya yükselmiştir.

Bu yeni dönemde Avrupa Birliği tarafından sağlanacak mali yardımların Katılım Ortaklığı Belgesi ve Ulusal Program'da yer alan önceliklere uygun projeler kapsamında hayata geçirilmesi; ayrıca Türkiye'de de diğer aday ülkelerle aynı kurumsal yapılanmanın gerçekleştirilmesi, aynı terminolojinin kullanılması; üye devletlerin adaylarla ve adayların birbirleri ile ilişkilerinin güçlendirilmesi açısından “Merkezi Olmayan Yapılanma” oluşturulması gerekmiştir. Türkiye söz konusu yapılanmayı 2001 yılında kurmuştur²

2.2. DIS-Merkezi Olmayan Uygulama Sistemi (IPA Öncesi Dönem)

Türkiye'ye yönelik mali yardımlar başlangıçta merkezi olarak Brüksel'den yönetilirken, yardımların artmasıyla bu durum faydalanıcı ülkenin daha fazla sorumluluk alarak yeni bir yönetim yapısıyla idaresini gerekli kılmıştır. Türkiye'nin katılım öncesi aşamada Topluluk desteğini yönetmesine imkân vermek üzere kurumsal çerçeveyi sağlaması için, 18 Temmuz 2001 tarih ve 2001/41 sayılı merkezi olmayan sistemin çeşitli

² 18 Temmuz 2001 tarih ve 2001/ 41 sayılı Başbakanlık Genelgesi

fonksiyonlarını katılım öncesi strateji çerçevesinde yönetmek üzere belirlenen ulusal kurumlar için yasal ve idari dayanağı oluşturan ve böylece gerekli kurumların oluşturulmasına olanak sağlayan bir Başbakanlık Genelgesi yayınlanmıştır. Mali işbirliğinin, farklı birimler ve kişilerce uygulanmasını ve denetlenmesini öngören bu genelge hükümleri uyarınca sistem,

- Ulusal Mali Yardım Koordinatörü,
- Mali İşbirliği Komitesi,
- Ulusal Fon ve Ulusal Yetkilendirme Görevlisi,
- Ortak izleme Komitesi ve
- Merkezi Finans ve İhale birimi gibi unsurlardan oluşmaktadır.

Bu genelge 4 Şubat 2003 tarihli resmi gazete de yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve merkezi olmayan idari yapısı oluşturularak, Türkiye’de “Merkezi Olmayan İdari Yapılanma Sistemi” (DIS- Decentralized Implementation System- Merkezi Olmayan Uygulama Sistemi) kurulmuştur (www.abgs.gov.tr).

IPA öncesi dönemde Merkezi olmayan idari yapılanma aşağıdaki gibidir (Sevinç 2006).

Şekil 2.2. Merkezi Olmayan İdari Yapılanma

Merkezi Olmayan Yapılanma Sistemi (DIS) tarafından yönetilecek katılım öncesi mali yardımların kullanımı mali işbirliği programlaması kapsamında projelerin geliştirilmesi, ihale prosedürlerinin gerçekleştirilmesi ve değerlendirilmesi, sözleşmelerin hazırlanması, ödemelerin yapılması ve projelerin izlenmesi gibi bir dizi faaliyeti içermektedir (www.etpfordis.net).

Böyle bir yapılanmaya ihtiyaç duyulmasının nedenlerini şu şekilde özetlemek mümkündür (www.sanayi.gov.tr):

- AB mali yardımlarının, kademeli bir geçiş süreciyle, AB Komisyonu yerine bizzat aday ülkeler tarafından programlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi, yani kısaca yönlendirilmesini sağlamak,
- Aday ülkelerde, AB mali yardımlarının kullanımının ulusal bütçelerden farklı bir yapı içerisinde gerçekleşmesini sağlamak ve kullanım esaslarını farklılaştırmak,
- AB mali yardımlarının programlama, sözleşme hazırlama, ihale, finansman, uygulama, izleme ve değerlendirme aşamalarının ve işlevlerinin birbirlerinden bağımsız birimler tarafından eşgüdümlü olarak yürütülmesini sağlamak.

Türkiye'de şu anda DIS sistemi kapsamında yönetilen AB mali kaynakları için Avrupa Komisyonu Delegasyonunun ön onayı gerekmektedir. Üye ülkeler için ise, EDIS (Genişletilmiş merkezi olmayan yapılanma sistemi) sistemi çerçevesinde Avrupa Komisyonunun onayına gerek kalmamaktadır. IPARD kapsamında EDIS uygulaması başlayacağından, buna uygun bir yapılanma gerçekleştirilecektir. Ancak bir önceki sayfada da belirtildiği gibi DİS yapılanması aşağıdaki şekildedir:

- Ulusal Yetkilendirme Görevlisinin (NAO) başkanlığında Ulusal Fon (NF),
- Ulusal Yardım Koordinatörü (NAC) ve Sekreterliği,
- Program Yetkilendirme Görevlisi (PAO) başkanlığındaki Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB)
- İlgili Bakanlıklardaki Kıdemli Program Görevlileri.
- Mali İşbirliği Komitesi (FCC)

2.3. 2007–2013 Dönemi Mali Yardımları - IPA

AB'nin mali yardım mekanizması, 2007–2013 yıllarını kapsayan yedi yıllık bir dönem için yeniden tanımlanmıştır. Katılım Öncesi Mali İşbirliği Aracı (IPA) olarak adlandırılan bu yeni düzenleme ile AB, aday ülkeleri tam üyeliğe hazırlamayı amaçlamaktadır. 17 Temmuz 2006 tarih ve 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü ile hukuki çerçevesi ortaya konan IPA (Katılım Öncesi Mali İşbirliği Aracı); bir önceki mali

dönemde uygulanan PHARE, ISPA, SAPARD, CARDS ve Türkiye için söz konusu olan katılım öncesi programların yerine, bunları tek bir çatı altında toplayan yeni bir program öngörmektedir. Amaç, katılım öncesi yardımları modernleştirmek ve bunları tek bir çerçeve ile tek bir tüzükte düzenlemektir.

Bu değişimin en önemli noktası, IPA'nın aday ülkelere, AB'nin gözetimi altında da olsa, programlayarak ve sözleşme bazlı projeler uygulatarak fonları kendi başına kullanma fırsatı vermesidir. Ancak bu ülkelerin fonları yönetebilmesi için, AB tarafından akredite edilmiş kurumların oluşturulmasını gerekli kılan merkezi olmayan yardım yönetim sistemini hayata geçirmeleri gerekmektedir (www.balkantimes.com).

IPA, aday ülkeler ile potansiyel aday ülkelerin AB ye katılımını kolaylaştırmak amacını taşımaktadır. IPA aracılığıyla, aday ülkelerin, geçmiş aday ülkeler ile benzer muamele görmesi amaçlanmıştır. Türkiye'de 1996 ve 2004 yılları arasında sunulan projeler için sağlanan AB yardımı yaklaşık 1.15 milyar Euro 'dur. 2005 ve 2006 yılları için ayrılan bütçe ise 300 milyon Euro ve 500 milyon Euro'dur. Türkiye 2007 yılından başlayarak 2013 yılına kadar aşamalı olarak artış gerçekleşmesi beklenmektedir (europa.eu.int).

2.4. IPA Yasal Dayanakları³

IPA ile ilgili kuralları ortaya koyan ve uygulama prosedürlerini belirleyen yasal dayanaklar şu şekildedir:

- 25 Haziran 2002 tarih ve 1605/2002 sayılı Konsey Tüzüğü (Mali Tüzük)
- 17 Temmuz 2006 tarih ve 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü
- 12 Haziran 2007 tarih ve 718/2007 sayılı Komisyon Tüzüğü
- Çerçeve Anlaşma
- Sektörel Anlaşma
- Finansman Anlaşmaları

³ Kittel, G. DG AGRI J.5, IPARD Accreditation and Conferral, Brussels, 20-21 September 2007

2.4.1. 1605/2002 sayılı konsey tüzüğü

Avrupa Topluluklarının genel bütçesine uygulanabilen, genel bütçenin oluşturulması ve yürürlüğü ile ilgili kuralları, yani mali konuları düzenleyen bir tüzüktür.

Merkezi olmayan uygulama sistemi çerçevesindeki bütçe uygulamasının temel kuralları bu tüzükte yer almaktadır. Dolayısıyla, bu tüzük akreditasyon konusunun da hukuki bir dayanağı olmaktadır.

2.4.2. 1085/2006 sayılı konsey tüzüğü

Bu tüzük, IPA-Katılım Öncesi Araç ile ilgili kuralları ortaya koymaktadır. Daha önce ifade edildiği üzere, IPA 2007-2013 yılları arasında aday ve potansiyel aday ülkelere katılım öncesi süreçte uygulanan bir yardım aracıdır. Daha önce uygulanan araçların hepsini tek bir yapıda topladığı için beş bileşeni bulunmaktadır.

Bu tüzüğe göre, Topluluk Ek 1 ve Ek 2’de yer alan aday ve potansiyel aday ülkeleri Avrupa Birliğinin standartları ve politikalarına uyum konusunda gösterdikleri ilerlemelerde destekler. Hatta buna üyelik perspektifi içerisinde Topluluk müktesebatının benimsenmesi konusunda destek verilmesi de dahildir.

Tüzüğe göre, yardımın uygulanmasına ilişkin olarak, AB Komisyonu ile faydalanıcı ülke arasında bir çerçeve anlaşma imzalanır. Eğer gerekiyorsa, yine Komisyon ve faydalanıcı ülke arasında ya da ülkenin uygulayıcı birimleri arasında yardım uygulamasına ilişkin ikincil sözleşmeler imzalanabilir. Burada ikincil anlaşmalar ile kastedilen sektörel ve finansman anlaşmalarıdır ki; Kırsal Kalkınma bileşenine ilişkin olarak her iki tür anlaşma da imzalanacaktır.

2.4.3. 718/2007 sayılı komisyon tüzüğü

12 Haziran 2007 tarih ve 718/2007 sayılı Komisyon Tüzüğü, IPA'yı kuran 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü'nün uygulama kurallarına ilişkindir. Tüzüğün ikinci bölümü olan ve "yönetim ve kontrol sistemleri" adını taşıyan hükümler, merkezi olmayan yönetim, akreditasyon ve yönetim yetkisinin devrine ilişkin düzenlemeler içermektedir. Buna göre; AB Komisyonu bir bileşene ilişkin olarak yönetim yetkisinin devri kararını vermeden evvel, söz konusu ülkenin 1605/2002 sayılı Tüzükte yer alan şartları⁴ karşıladığına emin olmalıdır. Özellikle söz konusu ülkede yönetim ve kontrol sistemlerinin kurulmuş olması ve gerekli akreditasyon kararlarının verilmiş ve yürürlükte olması gereklidir. Bu nedenle, yönetim ve kontrol sistemleri başta akreditasyon kriterlerine ilişkin alanlarda olmak üzere, etkin bir kontrol sağlamaya yetecek şekilde düzenlenmelidir.

2.4.4. Çerçeve anlaşma

IPA'yı kuran 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü'nün 17. maddesi ile bu tüzüğün uygulanmasına ilişkin 718/2007 sayılı Komisyon Tüzüğü'nün 7. maddesine göre, faydalanıcı ülkelerden her biri, katılım öncesi mali yardımların uygulanmasına ilişkin kuralları ortaya koymak için Komisyon ile bir çerçeve anlaşma imzalar.

Çerçeve Anlaşmalar, Komisyon ve üçüncü ülkelerle imzalanan ve taraflar arasındaki işbirliğinin yasal çerçevesini belirleyen uluslararası anlaşmalardır ve IPA'yı oluşturan beş bileşen altındaki mali yardımların uygulanmasına ilişkin ortak ilkeleri ortaya koyarlar.

⁴ 1605/2002 sayılı Tüzüğün 56. maddesinin 2.fikrasında yer alan şartlar şunlardır: Ulusal kurum veya birimler denetim, muhasebe ve mal alımı konularındaki sistemlerini uluslararası standartlara göre oluşturmalı ve çalıştırmalıdır.

2.4.5. Sektörel anlaşma

718/2007 sayılı Tüzüğün 7. maddesine göre, Çerçeve Anlaşma, gerekiyorsa bileşenlere özgü durumları düzenleyen bir veya birden fazla sektörel anlaşma ile tamamlanabilir. Sektörel Anlaşma, Komisyon ve faydalanıcı ülke arasında imzalanan, ilişkin olduğu IPA bileşenine özgü olan ve Çerçeve Anlaşmada ya da Finansman Anlaşmalarında düzenlenmeyen konuları ele alan anlaşmadır.

IPA'nın beşinci bileşeni olan kırsal kalkınma için de bileşene özgü hükümler içeren bir sektörel anlaşma imzalanacaktır. Sektörel anlaşma da dahil tüm anlaşmalar imzalandıklarında, IPARD mali yardımlarının uygulanması için yasal çerçeve oluşacaktır. IPARD Programı ile bu Anlaşmalardaki hükümler arasında herhangi bir ihtilaf çıktığında, Anlaşma hükmü uygulanacaktır (Ulucan 2007).

Sektörel Anlaşma aşağıdaki bölümlerden oluşmaktadır⁵:

- Genel hükümler
- Yönetim ve Kontrol Sistemi
 - Genel hükümler
 - Kurumlar ve otoriteler
 - Kontroller
 - Akreditasyon ve yönetim yetkileri
- Mali hükümler
 - Genel hükümler
 - Mali Yönetim
- Yönetim, İzleme ve Değerlendirme
 - Ortaklık
 - İzleme
 - Değerlendirme

⁵ (Taslak) Sektörel Anlaşmanın mali hükümler bölümüne ilişkin detaylar bu çalışmanın ekinde yer almaktadır.

- Raporlama
- Bilgilendirme ve tanıtım
- Son hükümler

Taslak Sektörel anlaşma IPARD Ajansının uygulama prosedürlerine temel oluşturan bir yasal dayanaktır. Sektörel anlaşmanın özellikle mali hükümler bölümü bu çalışmanın ileriki bölümlerde ödeme ile ilgili prosedürler anlatılırken detaylandırılmıştır.

2.4.6. Finansman anlaşmaları

718/2007 sayılı Tüzüğün 7. maddesine göre, Finansman Anlaşması; Komisyon ile faydalanıcı ülke arasında yıllık (**AFA- Annual Financing Agreement- Yıllık Mali Anlaşma**) veya çok yıllık (**MAFA- Multi-Annual Financing Agreement- Çok Yıllı Mali Anlaşma**) olarak, bu Tüzük kapsamındaki bir program ya da uygulamaya ilişkin AB katkısını onaylayan Komisyon kararından sonra imzalanan anlaşmadır. Çerçeve Anlaşmada yer almayan hususlar Finansman Anlaşmalarıyla hükme bağlanır. Finansman Anlaşmaları aşağıdaki hususları kapsar:

- Faydalanıcı ülkenin Topluluk yardımını ve bu yardıma ilişkin kural ve prosedürleri benimsediğine ilişkin hükümler,
- Yıllık veya çok yıllık program ve/veya faaliyetlerin uygulanmasına ilişkin sorumluluklar ve yöntemler de dahil yardımların nasıl yönetileceğine ilişkin hükümler,
- Faydalanıcı ülkenin genişletilmiş merkezi olmayan sistemi (EDIS)⁶ kurması ve düzenli olarak güncellemesine ilişkin hükümlerdir.

⁶ Extended decentralized implementation system anlamına gelen EDIS, aynı zamanda decentralization without ex ante controls by the Commission olarak da ifade edilmektedir. Tüzük metninde “decentralization without ex ante controls by the Commission” olarak geçmektedir.

2.5. IPA Kapsamında Yer Alan Aday ve Potansiyel Aday Ülkeler

1085/2006 sayılı IPA tüzüğünde mali yardımlardan yararlanacak ülkeler aşağıdaki gibidir (www.sanayi.gov.tr).

Aday Ülkeler:

- Türkiye
- Hırvatistan
- Makedonya

Potansiyel Aday Ülkeler:

- Arnavutluk,
- Bosna-Hersek,
- Sırbistan
- Karadağ

Bu ayırım, IPA kapsamındaki yardım başlıklarından yararlanma biçimlerine göre oluşturulmuştur. Bu ayırımın bir diğer önemli nedeni, potansiyel aday ülkelerin AB mali yardımlarının yönetimi ve mali kontrolü konusunda “merkezi bir yönetime” tabi olmalarıdır. Diğer bir ifadeyle, potansiyel aday ülkelerde mali yardımların yönetimi, “sözleşme otoritesi” sıfatını taşıyan AB Komisyonu tarafından yerine getirilmektedir. Çünkü mali yardımların kullanımı ve mali kontrolü konusunda potansiyel aday ülkelerde gerekli idari ve hukuki kapasite bulunmamaktadır. IPA'nın amaçlarından biri de, potansiyel aday ülkelerin söz konusu kurumsal ve yasal kapasitelerini artırmak ve belli bir süre sonunda merkezi uygulamadan, merkezi olmayan uygulama sistemine geçmektir.

2.6. IPA Bileşenleri

IPA kapsamında yapılacak mali yardımlar beş ana başlık altında toplanmıştır. IPA bileşenleri olarak adlandırılan bu başlıklar şunlardır:

- 1-Geçiş yardımı ve kurumsal yapılanma
- 2-Bölgesel ve sınır ötesi işbirliği
- 3-Bölgesel kalkınma
- 4-İnsan kaynakları gelişimi
- 5-Kırsal kalkınma

Aday ülkeler açısından 2007–2013 dönemi için kesin olan unsur, IPA adı altında tek çatı altında toplanması ve bu çatı altında 5 farklı ögenin bulunmasıdır. Bu beş farklı öge birbirini bütünleyen ancak içyapılarında farklı amaçlara farklı önceliklere ve farklı faydalanıcılara hitap eden araçlardır. Bu beş farklı ögenin kurumsal yapıları ve öncelik alanları farklıdır.

Yukarıda sayılan beş bileşenden ilk ikisi olan Geçiş Yardımı ve Kurumsal Yapılanma ile Sınır Ötesi İşbirliği bileşenleri tüm aday ve potansiyel aday ülkeler için söz konusu olmakla birlikte, Bölgesel Kalkınma, İnsan Kaynaklarının Gelişimi ve Kırsal Kalkınma bileşenleri sadece aday ülkeler tarafından kullanılabilir (Ntilek 2006).

1. Geçiş Yardımı ve Kurumsal Yapılanma

Geçiş Yardımı ve Kurumsal Yapılanma bileşeni, IPA uygulamasının en önemli bileşenidir. Bu bileşenin faydalanıcıları hem aday hem de potansiyel aday ülkelerdir. bu bileşen kapsamında;

- Müktesebat uyumu,
- Kamu yönetimi reformu,
- Adalet ve içişleri reformu,
- Sivil toplumun gelişimi ve insan hakları,
- Çevre politikası,
- Eğitim sisteminde reform ve profesyonel eğitim,
- Sağlık sistemi reformu,
- Ulaştırma bilgi ve diğer iletişim ağlarının geliştirilmesi

- KOBİ'ler ve ticari amaçlı altyapıları destekleme
- Mali kontrol

gibi konular ele alınmaktadır (Can 2007).

2. Bölgesel ve Sınır Ötesi İşbirliği

Bu bileşen, aday ve potansiyel aday ülkelerin birlikte yararlanabileceği bir bileşendir. Bu bileşen, aday ve potansiyel aday ülkelerin birbirleri arasında veya ikili işbirliği şeklinde ya da bu ülkelerin AB üyesi ülkelerle bölgesel veya uluslararası sınır ötesi işbirliğini desteklemektedir. Bu şekildeki işbirliği, ilgili tüm ülkelerin karşılıklı çıkarları çerçevesinde iyi komşuluk ilişkilerini ilerletmek, istikrar, güvenlik ve refahı büyütmek ve bu ülkelerin uyumlu, dengeli ve sürdürülebilir kalkınmalarını sağlamak amacını gütmektedir. Sınır bölgelerinde sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınmayı geliştirmek; çevre, halk sağlığı, organize suçlara karşı mücadele konularında ortak mücadele yürütmek; etkin sınır güvenliğini sağlamak; yasal ve idari işbirliğini geliştirmek, yerel düzeyde insan ilişkilerini geliştirmek, Sınır Ötesi İşbirliği bileşeninin desteklediği alanlardır (Ulucan 2007).

3. Bölgesel Kalkınma

Bölgesel Kalkınma bileşeninden yalnızca aday ülkeler yararlanabilir. Bölgesel Kalkınma Bileşeninin öncelik alanları şunlardır:

- Ulaştırma altyapısı,
- Su, kirli su ve hava kalitesine vurgu yapan çevre altyapısı
- Yenilenebilir enerji ve Enerji verimliliğine odaklı enerji altyapısı,
- Eğitim altyapısı,
- Sağlık altyapısı ve
- Bilişim teknolojileri dâhil KOBİ'lere destek. (Can 2007)

Bu program kapsamındaki fonlar aşağıdaki gibi tahsis edilecektir:

- Çevre - % 35-40
- Ulaştırma - % 30-35
- Bölgesel Rekabet - % 25-35

4. İnsan Kaynaklarının Gelişimi

İnsan Kaynaklarının Gelişimi bileşeni ile aday ülkeler, politika geliştirme ve AB uyum politikalarının uygulanması ve idaresine yönelik hazırlıklar, özellikle de Avrupa İstihdam Stratejisi çerçevesinde Avrupa Sosyal Fonu'na uyum hazırlıkları konusunda desteklenir (Ormanoğlu ve Gösterici 2007). Bu bileşenin öncelik alanları şunlardır: İşçilerin ve girişimcilerin adaptasyonu, istihdam, sosyal içerme (kapsam), reformlar için ortaklık, insan sermayesine yatırımlar, kapasite geliştirmedir.

Bu bileşenin hedefleri:

- İşsizlik oranının azaltılması ve iş oluşturma hızının artırılması,
- İş gücüne kadınların katılımının artırılması,
- Piyasanın, rekabet gücünü yükseltmek için iş gücünün yeterli beceri ve nitelikleri elde etmesine yardımcı olmaktır (Can 2007).

Bu program kapsamındaki fonlar aşağıdaki gibi tahsis edilecektir:

- İstihdam - % 40-50
- Eğitim ve öğretim - % 30-40
- Sosyal Katılım - % 20-25

5. Kırsal Kalkınma

Kırsal Kalkınma bileşeni ile aday ülkeler, politika geliştirme ve Topluluğun Ortak Tarım Politikasının uygulanması ve idaresine yönelik hazırlıklar konusunda desteklenmektedir. Ayrıca bu bileşen ile kırsal alanların ve tarım sektörünün sürdürülebilir uyumuna ve aday ülkelerin Ortak Tarım Politikası ve ilgili diğer

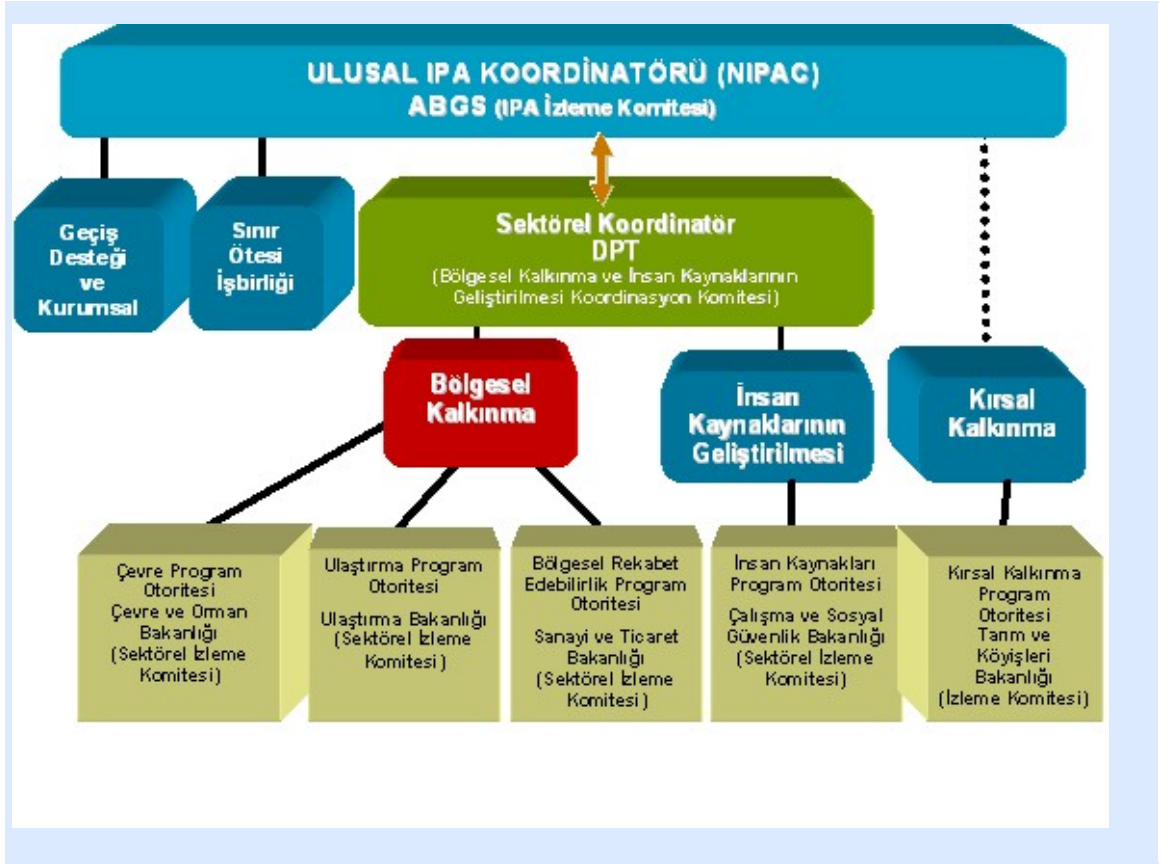
müktesebatın uygulanmasına yönelik hazırlıklarına katkıda bulunmak amaçlanmaktadır (Karabacak 2004). Bu bileşen altında;

- Tarımsal işletmelere yatırım,
- Tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması,
- Kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi
- Üretici gruplarının kurulması
- Teknik destek gibi faaliyetler değerlendirilmektedir

Bu bileşenin bir diğer amacı da, özellikle üyelik sonrasında gündeme gelecek olan Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarımsal Fonu (EAFRD) kapsamındaki faaliyet türlerini finanse ederek aday ülkeyi üyelik sonrası fonlara hazırlamaktır (Dıraor 2008).

Mevcut durum itibariyle, AB'nin Türkiye'ye yaptığı mali yardımlar çerçevesinde yürütülen projelerin programlanması konusunda ABGS ve DPT; ihale edilmesi, sözleşmeye bağlanması ve yürütülmesi konusunda ise tek yetkili kurum Hazine' ye bağlı bir birim olarak faaliyet gösteren Merkezi Finans ve İhale Birimidir (MFİB). Yeni dönemde programlamaya ilişkin sorumluluklar program otoritesi olarak atanan Bakanlıklara devredilmiştir. Bölgesel Rekabet Edebilirlik alanında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Çevre alanında Çevre ve Orman Bakanlığı, Ulaştırma alanında Ulaştırma Bakanlığı ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi alanında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı sorumlu bakanlıklar olarak belirlenmiştir. Uygulamaya ilişkin olarak kurulması gereken birimler içinse bir geçiş dönemi öngörülmektedir. Bu süreçte MFİB bu görevi yürütmeye devam edecektir, ilgili bakanlıklar da yeterli kapasite oluşturulduktan sonra kurulacak olan birimlere bir yetki devri söz konusu olacaktır. Hem programlama hem uygulamaya ilişkin kurulacak olan birimlerin akredite edilmesi gerekmektedir. Aşağıdaki şekilde IPA'nın kurumsal yapısı detaylı olarak görülmektedir (www.ipa.stb.gov.tr).

Şekil 2.3. IPA Kurumsal Yapılanması

IPA'nın 3, 4 ve 5. bileşenleri çerçevesinde ülkemizde oluşturulacak kurumsal yapılanma üyelik sonrası AB Yapısal Fon mevzuatının uygulanması için gerekli olan yapıların oluşturulmasına temel teşkil edecektir. Bu doğrultuda, IPA sürecinde yer alacak kuruluşlar belirlenmiştir. ABGS, IPA'nın tüm bileşenlerini koordine etmekten sorumlu Ulusal IPA Koordinatörü (NIPAC); DPT, IPA'nın 3. ve 4. bileşenleri çerçevesinde Stratejik Koordinatör; Hazine Müsteşarlığı, yardımın mali yönetiminden sorumlu Ulusal Fon; IPA'nın 3, 4 ve 5. bileşenleri ile ilgili Bakanlıklar (Sanayi ve Ticaret, Çevre ve Orman, Ulaştırma, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı) ise Program Otoritesi görevini üstlenmiştir. Sistemin mali kontrol görevini Hazine Müsteşarlığı Kontrolörler Kurul Başkanlığı, projelerin mali uygulamasını ise Merkezi Finans ve İhale Birimi yerine getirecektir.

IPA'nın Bölgesel Kalkınma ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi bileşenlere yönelik Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı koordinasyonunda 2007 – 2013 yıllarını kapsayacak şekilde *Stratejik Çerçeve Belgesi* (SÇB) hazırlanmıştır. Bu belge, söz konusu dönemde her iki bileşene ilişkin önceliklerimizi ortaya koymaktadır. Stratejik Çerçeve Belgesiyle uyumlu olarak, iki bileşen altında yer alan ve Program Otoritesi olarak adlandırılan bakanlıkların koordinasyonunda hazırlanacak olan Operasyonel Programlar ile projeler finanse edilecektir. Bölgesel Kalkınma bileşeni altında, Ulaştırma Bakanlığının koordinasyonunda Ulaştırma Operasyonel Programı, Çevre ve Orman Bakanlığının koordinasyonunda Çevre Operasyonel Programı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının koordinasyonunda Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı ile İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi bileşeni altında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının koordinasyonunda İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı hazırlanmaktadır. Stratejik Çerçeve Belgesi tamamlanarak Avrupa Komisyonuna iletilmiştir. Operasyonel Programlara ilişkin hazırlık süreci ise halen devam etmektedir (www.abfonlari.gov.tr).

IPA'nın diğer bileşenlerinden farklı olarak IPARD (kırsal kalkınma bileşeni) sisteminde fonların tüm mali kontrolü aday ülkeye tevdi edilmekte, yani Genişletilmiş merkezi olmayan uygulama sistemi (EDİS) getirilmektedir. Bu sistem ulusal akreditasyon ve akredite olan kuruluşun izlenmesi, Komisyon tarafından akredite olmuş IPARD ajansına fon yönetiminin devri ve uygulamaların daha sonra denetlenmesi gibi ilave unsurları öngörmektedir (Turhan 2005).

2.7. IPA Kapsamındaki Mali Yardımların Dağılımı

20 Haziran 2007 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından kamuoyuna duyurulan Stratejik Planlama Dokümanı ile 2007-2010 dönemi için söz konusu ülkelere tahsis edilecek yardım miktarları ve alanları kesinleşmiştir.

IPA Tüzüğüne göre, IPA programı kapsamında faydalanıcı ülkelere tahsis edilecek kaynaklar, Komisyon tarafından, çok yıllık olarak her bir aday ve potansiyel ülkeye ve her bir bileşen için ayrı ayrı belirlenecektir. Bununla birlikte, tahsis edilecek kaynaklar, yıllık olarak, ihtiyaç analizi, ilgili ülkenin fonları absorbe etme ve yönetim kapasitesi gibi faktörler dikkate alınarak gözden geçirilecektir.

IPA kapsamında, aday ve potansiyel aday ülkelere, bileşen bazında sağlanacak mali yardımların kullanımı belli süreçlerin tamamlanmasına bağlıdır. Söz konusu süreçleri dört aşamada değerlendirmek mümkündür:

1. Çok Yıllı Gösterge Mali Çerçeve Belgesi (Multi-Annual Indicative Financial Framework / MIFF): Mali Çerçeve Belgesi, mali yardımların IPA bileşenleri ve ülkeler bazında dağılımı konusunda AB Komisyonunun görüşünü yansıtır. AB Komisyonu tarafından hazırlanır. 2007–2010 dönemini kapsayan MIFF, IPA programından faydalanacak her bir ülke ve her bir IPA bileşeni için ayrılacak kaynak tutarını göstermektedir.

IPA'dan faydalanan ülkeleri ve her bileşen altında yapılacak yardım miktarını indikatif olarak gösterir. Mali Çerçeve Belgesi, üç yıllık programlama döngüsü esasına dayanmaktadır. Diğer bir anlatımla, "N" içinde bulunan yılı ifade etmek üzere Mali Çerçeve Belgesi, "N", "N+1" ve "N+2" yılları için hazırlanır (www.abgs.gov.tr).

Bu kapsamda, yardımların yapılacağı aday ve potansiyel aday ülkeler için belirlenen öncelikler ile yardım tutarları şöyledir:

Çizelge 2.3. IPA Çerçevesinde 2007–2010 Yıllarını Kapsayan Süreçte Bileşen Bazında Türkiye İçin Öngörülen Yardım Miktarları

Bileşen	2007	2008	2009	2010
Geçiş Yardımı ve Kurumsal Yapılanma	252,2	250,2	233,2	211,3
Bölgesel ve Sınır Ötesi İşbirliği	6,6	8,8	9,4	9,6
Bölgesel Kalkınma	167,5	173,8	182,7	238,1
İnsan Kaynaklarının Gelişimi	50,2	52,9	55,6	63,4
Kırsal Kalkınma	20,7	53,0	85,5	131,3
Toplam	497,2	538,7	566,4	653,7
GENEL TOPLAM				2.256 milyon €

Kaynak: Çok Yıllı İndikatif Mali Çerçeve, 2006.

Çok yıllık İndikatif Mali Çerçeve Belgesi uyarınca; 2007–2010 yılları için ülkemize toplam 2.256 milyon Euro tahsis edilmiştir. Kırsal kalkınma bileşeni için 2007 yılından başlayarak 2010 yılı da dahil olmak üzere artan bir miktar söz konusudur. 2007 yılı için 20.7 milyon Euro iken 2009 yılında bu miktar 85.5 milyon Euro ya çıkmıştır. 2007-2009 dönemi için AB Desteği: 159.2 milyon Euro (20.7+53+85.5), Ulusal Katkı: 39.800 Euro'dur (%25). Toplamda ise 199 milyon Euro'dur.

Söz konusu yardımların, demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını ve azınlık haklarını güvence altına alan kurumların varlığının istikrarına yönelik projelerin yanı sıra Türkiye-AB Sivil Toplum Diyalogu'nun teşvik edilmesine yönelik projelere odaklı olacağı ifade edilmektedir. Ayrıca, anılan yardımlar ile ülkemizin AB Uyum Politikasına ve Kırsal Kalkınma alanlarına katılım sürecine yardımcı olunmasının hedeflendiği belirtilmektedir (www.dtm.gov.tr).

IPA Programının uygulanmasına ilişkin hususlar, 12. 06. 2007 tarih ve 2499/2007 sayılı Komisyon Uygulama Tüzüğü ile belirlenmiştir (www.abfonlari.gov.tr). 8 Kasım 2006'da Komisyon tarafından kabul edilen Çok Yıllık Gösterge Mali Çerçeve'ye (MIFF) göre ülke bazında planlanan tahsisatlar aşağıdaki çizelgede gösterilmektedir:

Çizelge 2.4. Türkiye Dışındaki Aday ve Potansiyel Aday Ülkelere 2007–2010 Sürecinde IPA Kapsamında Sağlanacak Mali Yardımlar

Ülke	2007	2008	2009	2010	2007-10
Hırvatistan	141,2	146,0	151,2	154,2	592,6
Makedonya	58,5	70,2	81,8	92,3	302,8
Sırbistan	186,7	190,9	194,8	198,7	771,1
Kosova	68,4	64,7	66,1	67,3	266,5
Karadağ	31,4	32,6	33,3	34,0	131,3
Bosna Hersek	62,1	74,8	89,1	106,0	332,0
Arnavutluk	61,0	70,7	81,2	93,2	306,1
Toplam	609,3	649,9	697,5	745,7	2.702,4

Kaynak: Çok Yıllı İndikatif Mali Çerçeve, 2006.

IPA kapsamında, Batı Balkan ülkeleri 2007–2010 dönemini oluşturan 4 yıllık süreçte 2,7 milyar Euro civarında para alacaktır.

2. Çok Yıllı Gösterge Planlama Belgesi (Multi-Annual Indicative Planning Document / MIPD): IPA sürecinin ikinci aşamasında, ilgili ülke ve AB Komisyonunun yakın işbirliğiyle, Çok Yıllı Gösterge Planlama Belgesi hazırlanır. Çok Yıllı Planlama

Belgesi, Mali Çerçeve Belgesi ile bir ÷lkeye ayrılan yardım fonunun, IPA bileşenleri altında gerçekleştirilecek faaliyetler ve temel önceliklere göre dağılımını gösterir.

3. Operasyonel Programlar: IPA sürecinin üçüncü aşamasında, ilgili aday ÷lke tarafından her bir IPA bileşeni için Operasyonel Program hazırlanır ve AB Komisyonuna sunulur. Operasyonel Programlar, Çok Yıllı Planlama Belgesindeki amaç ve önceliklere ulaşmak için yapılacak faaliyetleri ve uygun önlemleri tanımlar ve gösterir.

4. Finansman Anlaşmaları: Her bir aday veya potansiyel aday ÷lke tarafından hazırlanarak Komisyon'a sunulan ve IPA bileşenlerinin her biri altında yapılacak faaliyetleri proje bazında gösteren programlar doğrultusunda, ayrı bir finansman anlaşması yapılır (www.europa.eu.int). Finansal Anlaşmaların detayları bölüm 2.4.6. da ele alınmıştır.

2.8. IPA Kapsamında Türkiye'de Oluşturulan Kurumsal Yapı

Türkiye'de IPA sonrasında oluşturulan kurumsal yapılanmada (DIS) değişikliğe gidilmiş ve görevlendirilen kurum ve otoriteler ile koordinasyon ve izleme komiteleri aşağıdaki şekilde belirtilmiştir⁷:

1. Yetkili Akreditasyon Görevlisi (Competent Accrediting Officer / CAO): Ulusal Yetkilendirme Görevlisi ve Ulusal Fonun akredite edilmesi, ulusal yetkilendirme sürecinin izlenmesi ve ihtiyaç halinde gerekli tedbirlerin alınması hizmetlerini yürütmekten sorumlu Yetkili Akreditasyon Görevlisi, Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan'dır.

⁷ T.C. Başbakanlık, IPA Başbakanlık Genelgesi Taslağı ve Model Çerçeve Anlaşma, 2007

2. Ulusal IPA Koordinatörü (National IPA Coordinator / NIPAC): Avrupa Birliği ile Katılım Öncesi Mali İşbirliğinin koordinasyonunu sağlayacak Katılım Öncesi Mali İşbirliği Ulusal Koordinatörlüğü görevi Avrupa Birliği Genel Sekreteri tarafından, sekreteryaya hizmetleri ise Avrupa Birliği Genel Sekreterliği tarafından yürütülecektir.

IPA kapsamında, AB Komisyonu ile yürütülen ilişkilerin genel sorumluluğunu üstlenir ve mali yardımların koordinasyonunu sağlar. IPA Uygulama Tüzüğü kapsamındaki programların koordinasyonu ve uyumundan sorumludur. Yıllık IPA uygulama raporunu hazırlar ve AB Komisyonuna sunar (Akın 2008).

3. Ulusal Yetkilendirme Görevlisi (National Authorising Officer / NAO): Avrupa Birliğinden sağlanacak fonların mali yönetimi, işlemlerin mevzuata uygunluğu ile yönetim ve kontrol sistemlerinin etkin işlemesinden sorumlu, ve aynı zamanda Ulusal Fon'un başkanı olan Ulusal Yetkilendirme Görevlisi olarak Hazine Müsteşarı görevlendirilmiştir. Ulusal Fonun başkanı olarak AB fonlarının mali yönetiminin genel sorumluluğunu üstlenir. İşlemlerin yasallığından ve düzenliliğinden sorumludur. IPA kapsamındaki mali yönetim ve kontrol sistemlerinin etkili işlemesi, Ulusal Yetkilendirme Görevlisinin sorumluluğu altındadır.

4. Ulusal Fon (National Fund / NF): Ulusal Fon, faydalanıcı ülkede merkezi yönetim bütçeleme sürecinde yetkili olan bir bakanlık bünyesinde kurulan birimdir. Merkezi hazine olarak görev yapar ve Ulusal Yetkilendirme Görevlisinin sorumluluğu altında, IPA kapsamındaki yardımların mali yönetimini yürütür. Banka hesaplarının organizasyonu, AB Komisyonundan fonların talep edilmesi, Komisyondan alınan fonların uygulama birimlerine veya nihai kullanıcılara transferi ve Komisyona mali rapor verme sorumluluğu, Ulusal Fona aittir (Odabaşı 2004).

5. Stratejik Koordinatör (Strategic Co-ordinator): IPA Bölgesel Kalkınma ve İnsan Kaynaklarını Geliştirme Bileşenleri kapsamındaki yardımların koordinasyonundan

Stratejik Koordinatör sıfatı ile DPT Müsteşarı sorumlu olacaktır. Sekreteryaya hizmetleri DPT tarafından yürütülecektir.

6. Program Yetkilendirme Görevlisi (Programme Authorising Officer - PAO): Katılım öncesi mali işbirliği kapsamındaki projelerin uygulanmasında, sağlam ve yeterli mali yönetimi sağlamakla görevlendirilen PAO, NIPAC'a danışılmak suretiyle NAO tarafından atanır.

7. Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB): Yeni dönemde de mali işbirliği kapsamında projelerin Avrupa Komisyonu tarafından belirlenen usul ve esaslara uygun olarak ihale, ödeme ve raporlama işlemleri MFİB tarafından yerine getirilecektir.

8. Program Otoritesi (PO - Operating Structure): Stratejik Çerçeve Belgesinde yer alan stratejiler ile uyumlu olmak üzere ilgili operasyonel programların hazırlanması ve uygulamanın yürütülmesinden sorumlu kurumlardır. Bu bağlamda aşağıda adı geçen kurumlar 2007–2009 dönemi için görevlendirilmiştir. Program otoritesi olarak belirlenen bu kurumlarda müsteşar yardımcısı veya kurum başkanı düzeyinde sorumlular belirlenecektir.

9. Kıdemli Program Görevlisi (Senior Programme Officer - SPO): PAO'nun gözetimi altında esas itibariyle projelerin teknik uygulamasından sorumlu olarak, faydalanıcı kuruluşlarda görevli personeldir. SPO'lar, proje hakkında yeterli bilgiye sahip uygun düzeyde yöneticiler arasından atanacaktır. Projeler kapsamında elde edilen faydanın azami düzeyde olması ve SPO'ların görev ve sorumluluklarını gereğince yerine getirebilmesi için, gerekli idari kapasite sağlanması ve en az 3 olmak üzere yeterli sayıda nitelikli personel ile desteklenmesi hususlarına azami önem verilecektir.

10. Denetim Otoritesi (Audit Authority): Katılım öncesi mali işbirliğinin yönetim ve kontrol mekanizmalarının işlerliği ve etkinliğini denetlemek üzere Hazine Kontrolörleri

Kurulu, Denetim Otoritesi olarak görevlendirilmiştir. Denetim Otoritesi, sistemdeki tüm kurumlardan işlevsel olarak bağımsızdır ve hiç bir kurumdan doğrudan veya dolaylı görev almaz.

İlgili tüm kurum ve kuruluşlar, Denetim Otoritesi tarafından istenilen her türlü bilgiyi, belgeyi, kayıtları, raporları ve bilgi sistemlerini istenildiğinde denetime hazır bulundurmak ve sunmak zorundadırlar (Ulucan 2005).

Denetim Otoritesi, her yıl yıllık denetim çalışma planı hazırlar ve uygular. Faaliyetlerini, uluslararası kabul edilmiş denetim standartlarına uygun olarak yürütür.

11.Uygulama Birimleri (Operating Structures / OS): IPA Uygulama Tüzüğüne göre, her IPA bileşeni altındaki yardımın yönetimine ve uygulanmasına yönelik bir Uygulama Birimi bulunmalıdır.

Uygulama birimi:

- IPARD Programının etkin, etkili ve doğru bir şekilde yönetilmesinden sorumlu Yönetim Otoritesi
- IPARD destekleri kapsamında güvenilir, mali yönetim ilkeleri doğrultusunda programın uygulanmasından ve yönetiminden sorumlu olan IPARD Ajansı

Harcamalarla ilgili tüm süreçlere ve onaylara ilişkin bilgilerin, Ulusal Yetkilendirme Görevlisine ve Ulusal Fona iletilmesini sağlar.

Koordinasyon ve İzleme Komiteleri

1. Mali İşbirliği Komitesi: Baş müzakereci başkanlığında, NIPAC, NAO, Stratejik Koordinatör, Dışişleri ve Maliye Bakanlığı Müsteşarlarından oluşur. Sekreteryası,

NIPAC koordinasyonunda DPT ve Hazine Müsteşarlıkları ile Dışışleri ve Maliye Bakanlıkları tarafından yürütülür.

2. IPA İzleme Komitesi: Merkezi Olmayan Uygulama Sistemine sahip faydalanıcı ülkeler, ilk finansman anlaşmasının yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde, bir IPA İzleme Komitesi oluşturur. Komite, IPA bileşenlerinin uygulanmasında uyumu ve koordinasyonunu sağlar.

IPA İzleme Komitesi; AB Komisyonu temsilcileri, Ulusal IPA Koordinatörü, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, Uygulama Birimlerinin temsilcileri ve Sektörel Koordinatörden oluşur. AB Komisyonu temsilcisi ve Ulusal IPA Koordinatörü, Komite toplantılarına eş başkanlık yapar. Komite yılda en az bir kez toplanır.

3. Sektörel İzleme Komiteleri: IPA bileşenleri altında kurulan Sektörel İzleme Komiteleri, IPA İzleme Komitesine yardım eder. Gerektiğinde sivil toplum temsilcileri de Sektörel İzleme Komitelerine dahil edilebilir. Her bir Sektörel İzleme Komitesi, ilgili olduğu program ve faaliyetlerin uygulanmasının etkinliği ve kalitesine; her bir bileşen için öngörülen özel hükümlere ve ilişkili sektörel ve/veya finansman anlaşmasına göre yapılandırılır. Sektörel İzleme Komiteleri, IPA İzleme Komitesine rapor verir. Programların uygulanmasında kaydedilen ilerlemeler ve Denetim Otoritesi, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi veya Yetkili Akreditasyon Görevlisi tarafından ifade edilen, yönetim ve kontrol sistemlerinin işleyişine ilişkin değerlendirmeler hakkında IPA İzleme Komitesine bilgi verir (www.dtm.gov.tr).

3. 2007–2013 AB MALİ PERSPEKTİFİNDE KIRSAL KALKINMA İÇİN KATILIM ÖNCESİ ARAÇ-IPARD

IPA'nın Türkiye'ye getireceği en önemli yeni kaynaklardan birisi, AB'ye yeni üye olmuş 8 Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkesi ile yeni üye olmuş Bulgaristan ve Romanya'da uygulanmış olan Tarım ve Kırsal Kalkınma Özel Katılım Programı (SAPARD) ile ilkeler ve uygulama açısından büyük benzerlikler taşıyan kırsal kalkınma (IPARD) bileşenidir.

Bu bileşenin temel amacı, Ortak Tarım Politikası ile ilgili müktesebatın uygulanmasına yardımcı olmak ve aday ülkelerde tarım sektörü ve kırsal alanların sürdürülebilir biçimde adaptasyonu için bazı önceliklere ve sorunların çözümüne katkıda bulunmaktır.

IPA'nın diğer bileşenlerinden farklı olarak IPARD, fonların tüm mali kontrolünü aday ülkeye tevdi etmekte, yani Genişletilmiş Merkezi Olmayan Uygulama Sistemini (EDIS) getirmektedir. Bu sistem, ulusal akreditasyon ve akredite olan kuruluşun izlenmesi, Komisyon tarafından akredite olmuş IPARD Ajansına fon yönetiminin devri ve uygulamaların daha sonra denetlenmesi gibi ilave unsurları öngörmektedir. Bütün bunlar, IPARD ile ilgili farklı bir uygulama ve programlama mekanizması ortaya koymaktadır.

Programlama kapsamında fonların hangi faaliyetlere (tedbirler) yönelik projeler için, hangi koşullarda kullanılabileceğini gösteren bir Kırsal Kalkınma Planının hazırlanması ve planın AB Komisyonu ile müzakere edilerek onaylanması, Uygulama mekanizması için öncelikle bir IPA Kırsal Kalkınma (IPARD) Ajansının kurulması, Ajansın planda öngörülen tedbirlerin her biri için ayrı ayrı olmak üzere akredite edilmesi ve projelere desteklerin verilmeye başlanabilmesi için ilgili tedbirle ilgili Komisyon tarafından yönetim devrinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. IPA'nın diğer bileşenlerinde ilgili diğer idari yapılar oluşturulana kadar, Merkezi Finans ve İhale Birimi aracılığıyla fonların kullanılması mümkün iken, IPARD kaynaklarının kullanılması için fonların

sağlanması için öngörülen ulusal öncelikler, mevzuat değişiklikleri ve düzenlemeler arasında Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nin hazırlanması ve kırsal kalkınma politikasını uygulamaya yönelik gerekli kurumsal yapıların kurulması ile ilgili taahhütler yer almıştır (www.abgs.gov.tr).

Bu Strateji, kırsal kalkınma amacıyla kullanılacak olan ulusal, uluslararası ve AB kaynaklı fonlar için temel referans belgelerinden biri olmak üzere hazırlanmıştır. Bu yönüyle Strateji, bir sonraki aşamada hazırlanmış olan Ulusal Kırsal Kalkınma Planı'na ve 2007–2013 dönemi IPARD Planına temel teşkil etmektedir.

Kısa vadeli öncelik olarak belirlenen Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nin hazırlanması, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın koordinasyonunda ilgili kurumlarla işbirliği halinde yerine getirilmiştir. Stratejide, kırsal kesimin yaşadıkları yörelerde kalıcı iş imkanlarına ve yüksek yaşam standartlarına ulaşabilmesi için temel vurgu, yerel öz kaynaklara dayanmasına ve doğal ve kültürel varlıkların korunmasına yöneltilmiştir (Dıraor 2008).

Avrupa Birliği'nin Kırsal Kalkınma Politikası'na uyum çalışmaları kapsamında, Ülkemiz için bir gereklilik arz eden, Ulusal Kırsal Kalkınma Strateji Belgesi 25 Ocak 2006'da Yüksek Planlama Kurulu'nun onayı ile kabul edilmiş ve 04.02.2006 tarih ve 26070 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Strateji Belgesi, Avrupa Birliği'nin kırsal kalkınma yaklaşımına göre hazırlanmıştır. Strateji belgesinin temel amacı; yerel potansiyel ve kaynakların değerlendirilmesini, doğal ve kültürel varlıkların korunmasını esas alarak; kırsal toplumun iş ve yaşam koşullarının kentsel alanlarla uyumlu olarak yöresinde geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınmasıdır.

Bu çerçevede; temel hedefe ulaşabilmek yönünde stratejik amaçlar ve öncelikler;

1. Ekonominin Geliştirilmesi ve İş İmkânlarının Artırılması
2. İnsan Kaynaklarının, Örgütlenme Düzeyinin ve Yerel Kalkınma Kapasitesinin Geliştirilmesi

3. Kırsal Alan Fiziki Altyapı Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Yaşam Kalitesinin Artırılması

4. Kırsal Çevrenin Korunması ve Geliştirilmesi şeklinde belirlenmiştir.

IPARD planının hazırlanmasından sorumlu birim Yönetim Otoritesi olan TKB'nin, IPARD Ajansının kurulması çalışmalarını yönlendirmek amacıyla ajansta geçici görevli çalışan iki ayrı çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu kapsamda IPARD planının hazırlanarak Avrupa Komisyonu tarafından onaylayıp Program halini alması Yönetim otoritesinin sorumluluğu altında, IPARD Ajansının(Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu) tüm prosedürleri oluşturduktan sonra kurulması ve Avrupa Komisyonu tarafından akredite olması ise IPARD ajansı çalışanlarının sorumluluğundadır.

Yönetim Otoritesi Görev ve yetkileri:

Yönetim Otoritesi aşağıdaki görevleri yürütür:

- IPARD Programı oluşturmak,
- IPARD Programı kapsamındaki kriterlere ve mekanizmalara uygun oların faaliyetlerin onaylanması ve finanse edilmesini sağlamak,
- IPARD Programının izlemek ve gerekli dokümanları sağlayarak IPARD İzleme Komitesinin çalışmasına yardımcı olmak,
- Sektörel yıllık ve son uygulama raporlarını, IPARD Ajansının görüşünü aldıktan ve IPARD İzleme Komitesinin incelemesinden geçtikten sonra Komisyona, NIPAC ve NAO'ya sunmak,
- Raporlama ve bilgi sistemini kurmak, sürdürmek ve güncellemek.

IPARD Ajansı tarafından üstlenilmediği durumlarda, Yönetim Otoritesi IPARD Programının ilerlemesine ilişkin mali ve istatistikî bilgileri bir araya getirecek bir sistem

kurar ve bu verileri IPARD İzleme Komitesine ve Komisyona gönderir. Yönetim Otoritesi, IPARD Programı ile ilgili değişiklik önerilerini IPARD Ajansı ile görüşükten ve IPARD İzleme Komitesinin onayını aldıktan sonra Komisyon'a ve NIPAC'a sunar (Ulucan 2007).

Söz konusu Plan ve Ajans çalışmaları, Türkiye'nin bir an evvel IPARD fonlarından yararlanmasına yönelik olarak büyük bir hızla sürdürülmektedir. İstenen odur ki; Türkiye hazırlık sürecini fon kaybı olmadan atlatabilsin. Ne var ki; IPARD kapsamında öngörülen n+3 kuralına göre, tahsis edilen para miktarını üç yıl sonrasına kadar kullanabilmek mümkün kılındığından, fon kaybı yaşanmayacağı öngörülmektedir.

IPARD'ın temel amaçları;

- AB'nin Ortak Tarım Politikası ve gıda güvenliği, veterinerlik, bitki sağlığı gibi ilgili alanlardaki müktesebatının uygulanarak tarım sektörünün sürdürülebilir adaptasyonuna ve
- Kırsal alanların sürdürülebilir kalkınması için öncelikli sorunların çözümüne katkıda bulunmaktır.

IPARD desteğinin kullanılabilmesi için, IPARD kapsamında AB tarafından öngörülen tedbirler arasından Ülkemiz için öncelikli olanların belirlendiği ve belirlenen tedbirler kapsamında öne çıkan sektörlerin, faydalanıcı kriterlerinin, yatırım konularının, uygulama alanlarının ve finansman akışının belirtildiği Kırsal Kalkınma Planının (IPARD Planı) hazırlanması zorunluluk olup ve buna temel oluşturacak belge de Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisidir.

Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisinde belirtildiği gibi, IPARD planının hazırlanması ve AB Komisyonu ile müzakere edilmesi amacıyla IPARD çalışmalarını yürütmek üzere ülkemizde Yönetim Otoritesi olarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme

Başkanlığı belirlenmiştir. Çalışmaların Proje Yönetimi ve Mali Kontrol Daire Başkanlığınca yürütülmesi uygun görülmüştür.

IPARD Ajansının Kurulması projesine başlamadan önce, yine TKB Strateji Geliştirme Başkanlığınca yürütülen Ülkemizin AB Kırsal Kalkınma Politikasına uyum çalışmalarına destek sağlamak üzere; AB Katılım Öncesi Mali Yardımları 2004 yılı programlamasında kabul edilen “AB Ortak Tarım Politikasının Uygulanmasına Hazırlık-TR 04.02.08” projesinin alt bileşeni olarak “Kırsal Kalkınma Planının hazırlanmasına destek ve Planın uygulanması için kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi” projesi yer almıştır. Bu çerçevede; Avusturya-Hollanda konsorsiyumundan oluşan ve 12 ay süren eşleştirme projesi yürütülmüştür. Kırsal kalkınma konusunda kurumsal kapasite değerlendirilmiş, planın uygulanması ve izlenmesi için gerekli kurumsal yapılar hakkında çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda gerçekleşen aktiviteler aşağıda sıralanmıştır:

- Kırsal kalkınma planının uygulanması ile ilgili kurumların belirlenmesi, belirlenen kurumların yapılarının ve bunlar arasındaki işbirliği ve koordinasyonun gözden geçirilmesi, mevcut kurumsal yapıların güçlü ve zayıf yönlerinin analiz edilmesi,
- Türkiye’deki durumun, belirlenecek üye ülkelerdeki ve/veya aday ülkelerdeki kurumsal yapılarla karşılaştırılmasının yapılması,
- Gerekli yapısal değişiklikler (yeniden yapılandırma ve yeni kurumların kurulması) için ihtiyaçların belirlenmesi ve IPA kırsal kalkınma planının uygulanmasına yönelik ihtiyaç duyulan yapıların tanımlanması,
- IPA kırsal kalkınma planının uygulanmasına yönelik AB gereklilikleri göz önünde bulundurularak, ilgili kurumların insan kaynaklarının nicelik ve nitelik olarak mevcut durumlarının ve ihtiyaçlarının belirlenmesi ve hâlihazırdaki eğitim planlarının gözden geçirilerek, eğitim ihtiyaçlarını ve eğitimci sağlayabilecek kurumların belirlenmesi,

- IPA kırsal kalkınma planının uygulanması, finansman yönetimi, izleme ve değerlendirme sürecine dâhil olacak kurumların ihtiyaçlarının gözden geçirilmesi,
- AB mevzuatının gözden geçirilmesi ve kırsal kalkınmaya yönelik Türk mevzuatının analizinin yapılması
- IPA kırsal kalkınma fonlarının kullanılması için gerekli olan mevzuatın ve kurumsal çerçevenin hazırlanması
- Kırsal kalkınmaya dahil olan kurumlar arasındaki işbirliğine yönelik olarak bir iletişim stratejisinin hazırlanması
- IPA Kırsal kalkınma planının uygulanmasına yönelik bir eğitim planının hazırlanması
- Eşleştirme bileşeni için tanıtım toplantısının düzenlenmesi.

3.2. IPARD Programı Hazırlık Çalışmalarının Temel Unsurları

2004 projesi kapsamında Kırsal Kalkınma Planı'nın hazırlığı AB'den alınacak Teknik Destek (TA) ile birlikte yürütülmektedir. IPARD Planı içine dahil edilmesi düşünülen sektörleri, sektörlerle yapılacak yatırımlar ile ilgili tedbirleri, faydalanıcıların kimler olabileceği ve planın uygulanmasında öngörülen öncelikli bölgeleri içeren bir Taslak Politika Çerçeve Belgesi hazırlanmıştır. IPARD Planının temelini oluşturan "Politika Çerçeve Belgesi"; Ulusal kalkınma planları, programları, ulusal kırsal kalkınma stratejisi ve tarım stratejisinde öngörülen ilke ve hedefler ile uluslararası taahhütler ve Avrupa Birliği katılım öncesi mali yardım programlarına uyum çerçevesinde, tarım sektörü ve kırsal alanların mevcut durumu ve ihtiyaçları değerlendirilmek amacıyla hazırlanmıştır.

Politika çerçeve belgesinin hazırlanmasının ardından IPARD Planına temel teşkil eden sektör analiz çalışmaları ülkemizde başlatılmıştır. Sektör analizleri için;

- Üretici/çiftçi, işleme sanayi, pazar ve ticaret ve hükümet politikalarındaki mevcut durumun tanımı,
- Bunların AB standartlarına ulaşma düzeyinin analizi,
- Geçmişteki eğilimler ve geleceğe yönelik muhtemel gelişmeler,
- Sektör düzeyinde güçlü ve zayıf yanların tanımlanması ve
- Sektör için tavsiyelerin yer aldığı sonuçları içeren çalışmalar yapılmıştır.

Ayrıca; et (kırmızı et ve kanatlı eti), süt, meyve–sebze, balıkçılık sektörlerine öncelik verilmiştir. Bu çerçevede süt sektör analizi Eylül 2005 de FAO desteği ile, Kırmızı Et ve Kanatlı Eti ile Meyve -Sebze sektör analizleri, İngiliz Agri-Systems adlı Özel Firma tarafından Haziran 2006 da, Su Ürünleri sektör analizi ise AB-Su Ürünleri Projesi çerçevesinde Ekim 2006 da KKGM tarafından yürütülmüştür. İlgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, STK’lar vb. paydaşlarla çalışılmış ve görüşleri alınmış ve belirlenen alanlara ilişkin, katılımı artırarak amacıyla, yerinde incelemelerde bulunulmuştur. Et sektörü için 06–19 Ağustos tarihleri arasında Denizli, Afyon, Kayseri, Erzurum ve Amasya illeri, Meyve-Sebze sektörü için 06–19 Ağustos tarihleri arasında; Antalya, İzmir, Manisa, Ordu, Tokat ve Malatya illerinde alan çalışması yürütülmüştür.

AB 1698/2005 sayılı kırsal kalkınma yönetmeliğine göre; hazırlanan IPARD Planı’nın bağımsız bir teknik ekip tarafından ön-değerlendirmesinin yapılması gerekmekte olup, ön değerlendirme çalışmaları 12 Mart 2007 tarihinde başlamış, 30 Mayıs 2007 tarihinde teslim edilmiş ve Program taslağı hakkında AB Komisyonu ile birçok kez müzakereler gerçekleştirilmiştir. Program taslağı ulusal düzeyde ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile yapılan toplantılarda ve yazılı görüşlerin alınması suretiyle hazırlanmıştır. Program taslağı Avrupa Komisyonu’nun iç birimlerinin görüşlerine iki defa sunulmuş ve gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra 19 Aralık 2007 tarihinde AB Kırsal Kalkınma Komisyonunda kabul edilerek program halini almıştır.

IPARD Programında yer alan temel konular aşağıda sıralanmıştır.

- Uygulanacak iller

- Desteklenecek tedbirler ve sektörler
- Faydalanıcı
- Uygun yatırım alanları ve
- Mali dağılımlar detaylı olarak yer almaktadır.

3.2.1. IPARD programının uygulanacağı illerin seçimi

Yatırımların öncelikli alanlara yapılmasını sağlamak ve dolayısıyla kamu harcamalarından azami etki sağlayabilmek için il seçimi yapılmıştır. Bu seçimi yapabilmek için bazı kriterler belirlenmiştir. Bunlar:

- Gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYİH)
- Dış göç (iller arasında karşılaştırma temelinde)
- Kırsal alanların ve tarım sektörünün ildeki potansiyeli

İlk başta, GSYİH'si ortalama olan %75'in altında olan iller (43 tane) sıralanmış ve daha sonra bu 43 il dış göç oranlarına göre dizilmiştir. İkinci olarak bu iller tarımsal ekonomik gelişme potansiyeline göre değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme için IPARD'ın öncelikli sektörleri olan et, süt, meyve sebze, balıkçılık; IPARD Planı'nda potansiyel faydalanıcı olarak tanımlanan işletmelerin ekonomik canlılık düzeyleri, ekonomik performansları, rekabet edebilirlikleri, hem üretim hem de işleme sırasında Birlik Standartlarına ulaşma gereksinimleri ve de kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi aktivitelerini gerçekleştirme kapasiteleri esas alınmıştır. Bu çerçevede, 43 il içerisinde 23 il belirlenmiştir. Daha sonra tarımsal potansiyeli fazla olan aynı zamanda GSYİH'si %75 in üstünde olan 19 il daha belirlenmiştir. Üçüncü aşamada, yukarıda bahsedilen kriterler temelinde yapılan değerlendirme sonucunda belirlenen toplam 42 il içerisinde ilk faz (2007 – 2009) için 20 il ve ikinci faz (2010 – 2013) için de 20 ile ilave olarak 22 il belirlenmiştir. Bu iller;

2007 – 2009 Dönemi için: Afyon, Amasya, Balıkesir, Çorum, Diyarbakır, Erzurum, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Kars, Konya, Malatya, Ordu, Samsun, Şanlıurfa, Sivas, Yozgat, Trabzon, Van, Tokat

2010 – 2013 dönemi için: Ağrı, Aksaray, Ankara, Ardahan, Aydın, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Elazığ, Erzincan, Giresun, Karaman, Kastamonu, Kütahya, Manisa, Uşak, Mersin, Muş, Nevşehir, Mardin'dir.

3.2.2. Seçilen illerde sektörlerin belirlenmesi

Seçilen illerde sektörleri belirlerken:

- Üretim potansiyeli
- Hayvan sayısı
- İklimsel koşullar
- Seçilen sektörlerle ilgili olarak illerin gereksinimleri ve IPARD'dan sağlanacak desteklerle rekabetçi bir yapıya kavuşma potansiyelinin olması
- İller arası sinerjinin sağlanabilmesi açısından bölgesel/coğrafik odaklanma
- Çiftlik bazındaki faaliyetler (arıcılık, süs bitkileri yetiştiriciliği, tıbbi ve aromatik bitki üretimi ve işlenmesi), yerel ürünler, kültür balıkçılığı ve kırsal turizm potansiyeli gibi kriterler göz önüne alınmıştır.

Avrupa komisyonu tarafından IPARD kapsamındaki 3 öncelik altında 9 adet tedbir belirlenmiş olup, her ülkenin kendi koşullarına göre uygun tedbirleri seçmesi ve seçilen bu tedbirler temelinde planlarını hazırlamalarını şart koşmuştur. Bu kapsamda ülkemizde bu üç öncelik altında yer alan dokuz tedbirden 1. faz için (2007-2009) sadece 5 tanesi uygulanacaktır.

IPARD planında uygulanacak bu tedbirler aşağıdaki şekildedir:

1. Tarımsal işletmelerin topluluk standartlarına yükseltilmesi ve yeniden yapılandırılması için tarımsal işletmelere yatırım
2. Tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasının geliştirilmesi ve topluluk standartlarına yükseltilmesine dair yatırım

3. Ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi
4. Üretici Örgütlerinin desteklenmesi
5. Teknik yardım

3.2.3. IPARD programında uygulanacak tedbir ve alt-tedbirler

Daha önce Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkeleri tarafından SAPARD kapsamında hazırlanmış olan kırsal kalkınma planları, “SAPARD Planı” olarak adlandırılmıştır. Ancak, 2006’nın sonunda SAPARD sona ermiş ve IPARD yürürlüğe girmiştir. SAPARD katılım öncesi yardımından, IPARD’a geçişin nedeni; programı daha basite indirgemek ve takibini ve uygulamasını daha da kolaylaştırmaktır. Genel kural olarak AB Komisyonu, aday ülkelerin seçebileceği tedbirleri belirler ve bir tüzük yayımlayarak duyurur. Aday ülke de AB Komisyonu tarafından belirlenen tedbirler arasından kendi ülke yapısına en uygun olanları seçer ve hazırlayacağı Kırsal Kalkınma Planına koyar. Bu çerçevede, AB Komisyonu SAPARD kapsamında 15 tedbir belirlemişken IPARD kapsamında aday ülkeler için üç öncelik ve bu üç önceliğin altında dokuz adet tedbir belirlenmiş olup, her ülkenin kendi koşullarına göre uygun tedbirleri seçmesi ve seçilen bu tedbirler temelinde planlarını hazırlamaları öngörülmektedir. Bu öncelik ve tedbirler şunlardır:

Çizelge 3.1. AB IPARD Öncelikleri ve Tedbirleri

No	Öncelikler	Tedbirler
1.	Pazar etkinliğinin geliştirilmesi ve Topluluk standartlarının uygulanması	1. Tarımsal işletmelerin topluluk standartlarına yükseltilmesi ve yeniden yapılandırılması için tarımsal işletmelere yatırım
		2. Tarım ve su ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasının geliştirilmesi ve topluluk standartlarına yükseltilmesine dair yatırım
		3. Üretici gruplarının kurulmasına destek
2.	Tarımsal çevre tedbirlerinin uygulanması için hazırlayıcı faaliyetler ve LEADER yaklaşımı	4. Kırsal alanların ve çevre ile ilgili faaliyetlerin uygulanması için hazırlık
		5. Yerel kırsal kalkınma stratejilerinin hazırlanması ve uygulanması (LEADER)
3.	Kırsal ekonominin geliştirilmesi	6. Kırsal altyapının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi
		7. Kırsal ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi
		8. Eğitim
		9. Teknik yardım

Bu tedbir ve önceliklerini 2007–2009 ve 2010–2013 olarak detaylandırırsak⁸:

⁸ Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma (IPARD) Programı 2007-2013, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ankara.

Çizelge 3.2. 1. Dönem(2007-2009) IPARD Programında Uygulanacak Tedbir ve Alt-tedbirler

Tedbir no	Tedbir Adı	Sektör/alt tedbir
1.1	Tarımsal işletmelerin topluluk standartlarına yükseltilmesi ve yeniden yapılandırılmasına dair yatırımlar	<ol style="list-style-type: none">1. Süt üreten tarımsal işletmeler2. Et üreten tarımsal işletmeler
1.2	Tarım ve su ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasının geliştirilmesi ve topluluk standartlarına yükseltilmesine dair yatırım	<ol style="list-style-type: none">1. Süt ve süt ürünlerinin,2. Et ve Et ürünlerinin,3. Meyve ve Sebzelerin4. Su ürünlerinin, İşlenmesi ve pazarlanması
1.3	Üretici Grupların kurulmasına destek sağlanması	
3.1	Kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi	<ol style="list-style-type: none">1. Çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi2. Yerel ürünler ve mikro işletmelerin geliştirilmesi3. Kırsal turizm4. Akuakültürün geliştirilmesi

Çizelge 3.3. 2.Dönem (2010-2013) IPARD Programında İlave Olarak Uygulanacak Tedbir ve Alt-tedbirler

Tedbir no	Tedbir Adı	Sektör/alt tedbir
2.1	Kırsal alanların ve çevre ile ilgili faaliyetlerin uygulanması için hazırlık	<ol style="list-style-type: none">1. Erozyon kontrolü2. Su kaynaklarının korunması3. Bio-çeşitlilik
2.2	Yerel kırsal kalkınma stratejilerinin hazırlanması ve uygulanması (LEADER)	<ol style="list-style-type: none">1. Yetenek kazandırma, kırsal alanların harekete geçirilmesi ve yerel kalkınma stratejisinin hazırlanması2. Yerel kırsal kalkınma stratejilerinin hazırlanması3. Yerel Eylem Gruplarının(YEG) faaliyet giderleri4. İşbirliği projelerinin uygulanması

IPARD programının uygulamasındaki temel ilke; Projelere verilecek kamu katkısının (IPARD+Ulusal bütçe) proje tamamlandıktan sonra yapılmasıdır. Yani proje sahibi, proje kabul edildikten sonra gerekli yatırımı kendisi yapacak, desteği ise projeyi tamamladıktan sonra geri alabilecektir.

Söz konusu öncelikler kapsamında ülkemizde önemle vurgulanması gereken temel hususlar:

- Tarım sektörünün yeniden yapılandırılması ve yatırım destekleri yoluyla sektörün AB standartlarına yükseltilmesi
- Tarım ve su ürünlerinin işleme ve pazarlamasının yeniden yapılandırılması ve yatırımlar yoluyla AB standartlarına ulaştırılması
- Kırsal alan ve çevrenin korunmasına yönelik uygulamalar
- Pazar ihtiyaçlarına göre üretimi yönlendiren üretici örgütlerinin oluşturulması
- Kırsal alanlarda ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi için kırsal bölgelerde yaşayanlara yapılacak yatırım destekleri ile halkın gelir düzeyinin artırılması
- Bu kapsamda, tarıma dayalı veya tarım dışı yeni istihdam olanaklarının yaratılması, örneğin kırsal turizm, el sanatları, halıcılık gibi ekonomik aktivitelerin desteklenmesi ile bu bölgelerdeki halkın gelirlerine katkı sağlanmasıdır.

IPARD Programı kapsamındaki 1. Faz'da yer alan tedbirleri detaylı olarak inceleyecek olursak;

Tedbir 1 – Tarım İşletmelerine Yatırım (Süt Ve Et)

Bu tedbir altında **et** ve **süt** sektörleri desteklenecektir. Faydalanıcılar; Çiftçi Kayıt Sistemine, Hayvan Kayıt Sistemine ve Vergi Sistemine kayıtlı olmalıdır.

SÜT SEKTÖRÜ

Faydalanıcı kriterleri; Asgari 10 azami 100 süt ineği ve/veya Asgari 50 azami 300 süt üreten koyun keçi, yatırım yapıldıktan sonra 10 süt ineği olacağını iş planı ile garantileyen 7-9 süt ineği sahipleri

Yatırım Kalemleri;

- Açık ve yarı açık ahırların inşası/genişletilmesi/modernizasyonu ya da var olan kapalı ahırların modernizasyonu
- Depo binaları, makine garajı, süt toplama ve depolama odası ile sınırlı olmak kaydıyla diğer tarımsal binaların inşası ve/veya yenilenmesi
- Silaj makinesi ve ekipmanı, çiftlikte hayvan yemi hazırlama, muamele etme, dağıtma ve depolama sistemleri
- Sağma odası tesisleri, süt soğutma ve depolama ile nakliye ekipmanı,
- Gübre yönetimi, depolanması ve muamele tesislerine yönelik yatırımlar,
- Hayvanlara yönelik ekipman ve tesisler (örn. tartma, dezenfektasyon vb.),
- Sulama sistemleri
- Yazılım da içeren teknoloji alımı (süt kayıt, genel çiftlik yönetimi ile ilgili vb.)

Uygun Yatırım Maliyetleri; Asgari 15.000 Euro, Azami 1.000.000 Euro

ET SEKTÖRÜ

Faydalanıcı kriterleri; Asgari 30 azami 250 sığır, Asgari 100 azami 300 koyun ya da keçi, Asgari 5000 azami 20 000 tavuk , Asgari 1000 azami 8000 hindi sahipleri

Yatırım Kalemleri;

- Açık ve yarı açık ahırların inşası/genişletilmesi/modernizasyonu ya da var olan kapalı ahırların modernizasyonu
- Depo binaları ve araç garajına sınırlı olmak üzere diğer tarımsal binaların inşası ve yenilenmesi
- Silaj makinesi ve ekipmanı, çiftlikte hayvan yemi hazırlama, muamele etme, dağıtma ve depolama sistemleri
- Gübreleme, saklama ve iyileştirme ünitelerine yönelik yatırımlar
- Hayvan bakımına ilişkin ekipman (tartma, dezenfektasyon gibi),
- AB hayvan refahı standartlarına uygun nakliye ekipmanı
- Sulama sistemleri,

- Meralar ve kümesler (kuş gribi) için çit ve kapılar
- Biyogaz tesisleri
- Kümeslerin inşası/genişletilmesi/modernizasyonu
- Yazılım da içeren teknoloji alımı (süt kayıt, genel çiftlik yönetimi vb)

Uygun Yatırım Maliyetleri;

Kırmızı Et yatırımları için; Asgari 20.000 Euro, Azami 1.000.000 Euro

Tavuk ve Hindi Eti yatırımları için; Asgari 15.000 Euro, Azami 500.000 Euro

Tedbir 2 – Tarımsal Ve Su Ürünlerinin İşlenmesi Ve Pazarlanması

Bu tedbir altında **et, süt, meyve-sebze** ve **balıkçılık** sektörleri, küçük ve orta ölçekli işletmeleri desteklenecektir.

SÜT SEKTÖRÜ:

Faydalanıcı kriterleri; Yatırım yapılacak süt işletmesinin günlük asgari 10 azami 70 tonluk kurulum kapasitesine sahip olması ya da, Süt toplama tesisinin günlük asgari 10 azami 70 tonluk toplama kapasitesine sahip olması gerekmektedir.

Yatırım Kalemleri;

- Süt işleme tesislerinin modernizasyonu ve/veya genişletilmesi,
- İlde kapasite aşımının olmadığı iş planı ile belgelendiği durumlarda yeni bir tesis inşası,
- Süt toplama merkezlerinin inşası,
- Süt ve süt ürünlerinin homojenizasyonu, pastörizasyonu, paketlenmesi, soğutulması ve depolanmasına ilişkin yatırımlar,
- Kalite kontrolü ve hijyen koşullarının iyileştirilmesine yönelik ekipman alımı,
- Gıda güvenliği sistemleri (HACCP, GMP ve GHP) kurulmasına yönelik yatırımlar,
- Çevresel korumaya yönelik yatırımlar, ara ürünlerin ve işlenebilir atıkların işlenmesi, atıkların imhası ve yönetimi için tesis ve ekipman,
- Yeni ürünler ve modern paketleme sistemlerine ilişkin ekipman alımı,
- İyi ve kötü kalite sütün ayrımını yapabilecek basit test ekipmanı,

- Yazılım da içeren teknoloji alımı (süt kayıt ve izleme, kontrol ve yönetimi)

Uygun Yatırım Maliyetleri; Asgari 50.000 Euro, Azami 3.000.000 Euro

Süt toplama tesisi yatırımları için; Asgari 25.000 Euro, Azami 1.000.000 Euro

ET SEKTÖRÜ:

Faydalanıcı kriterleri;

- Günlük asgari 30 büyükbaş ve 50 küçükbaş azami 250 büyükbaş ve 2000 küçükbaş kesim kapasitesine sahip olan kesimhaneler, ya da
- Saatte asgari 1000 azami 5000 tavuk kesim kapasitesine sahip olan kesimhaneler, ya da
- Saatte asgari 100 azami 1000 hindi kesim kapasitesine sahip olan kesimhaneler,
- Asgari 0,5 azami 5 tonluk kurulum kapasitesine sahip olan et işleme tesisleri.

Yatırım Kalemleri;

- Kesimhane ve et işleme tesislerinin inşası veya yenilenmesi,
- AB standartlarına tam olarak uyacak şekilde hijyen ve ürün kalitesinin geliştirilmesi için ekipman
- Ürün kalitesi ve hijyen kontrollerinin geliştirilmesi için laboratuvarlar ve ekipman
- Gıda Güvenliği Sistemlerinin kurulmasına yönelik yatırımlar (HACCP, GMP ve GHP),
- Çevre korumasının geliştirilmesi; işlenebilir atıklar, ve orta düzeydeki ürünlerin yeniden işlenebilmesi için ekipman ve imkanlar; atıkların bertaraf edilmesi ve arıtımı: et işleme tesisleri için kesimhanelerdeki atık su ve yağ toplama tesisleri
- Kesim hayvanlarının koşullarının hayvan refahı ile uygun hale getirilmesine yönelik yatırımlar
- Modern paketleme ve markalama işlemleri için yeni ekipman alımı,
- Soğuk hava deposu ekipmanı, karkas ve et ürünleri için frigofirik (soğuk hava deposu olan araçlar ile) ulaşım,
- İşleme tesisinde et ve karkas izlemesi için yazılım

Uygun Yatırım Maliyetleri; Asgari 30.000 Euro, Azami 3.000.000 Euro

MEYVE-SEBZE SEKTÖRÜ:

Faydalanıcı kriterleri; 552/1995 sayılı Kanunla belirlenmiş, Ziraat Odalarına kayıtlı ve asgari 50 üyeli, kooperatifler veya merkez birlikler.

Yatırım Kalemleri;

- Hasat sonrası kayıpların azaltılmasına yönelik yatırımlar,
- Temizleme, sınıflandırma, derecelendirme ve paketlenme yatırımları,
- Küçük ölçekli tampon soğutma üniteleri (ön soğutma dahil ya da değil) ve soğutma depoları,
- Yeniden kullanılabilir plastik sandıklar, hammadde için depo,
- AB standartlarına ulaşmak için HACCP uygulamaları yatırımları
- Forklift
- Soğutma ünitesi bulunan kamyonetler
- Yazılım da içeren teknoloji alımı

Uygun Yatırım Maliyetleri; Asgari 50.000 Euro, Azami 1.250.000 Euro

SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜ:

Faydalanıcı kriterleri; Yıllık asgari 100 azami 800 tonluk kurulum kapasitesine sahip olan yumuşakça ve kabuklu işleme tesisleri, Yıllık asgari 300 azami 1000 tonluk kurulum kapasitesine sahip olan su ürünleri tesisleri

Yatırım Kalemleri;

- Balıkçılık ve akua kültür ürünleri ile uğraşan işletmelerin inşası, yeniden yapılandırılması ve modernizasyonu,
- Hijyen, kalite ve sağlık koşullarını da kapsayan AB kalite standartları ile tam uyumlu olacak şekilde makine alımları veya balıkçılık ürünlerinin soğutma, işleme, paketlenme ve pazarlaması için ekipman alımı,
- İnsan sağlığı, meslek koşulları, çevre koruması ve atık yönetimi de dahil olmak üzere ekipman ve tesislerin AB standartlarına yükseltilmesi
- Balıkların idaresini HACCP hijyen kontrolleri çerçevesinde geliştirmek için plastik kutu 'havuz'ların alımı
- Etkili GMP ve HACCP sistemlerinin, sigorta ve izlenebilirlik sistemlerinin uygulanması,
- Enerji tüketiminin ve maliyetlerinin düşürülmesine yönelik yatırımlar,

- Yazılım da içeren teknoloji alımı

Uygun Yatırım Maliyetleri; Asgari 50.000 Euro, Azami 1.500.000 Euro

Tedbir 3 – Üretici Birliklerinin Kurulması

Faydalanıcı kriterleri; 5200 sayılı üretici birliklerinin kurulmasına destek verilecektir.

Yatırım Yapılacak Sektörler;

- Meyve
- Sebze (Mantarlar da dâhil olmak üzere)
- Çiçek
- Tıbbi Bitkiler
- Süt
- Kırmızı ve Beyaz et
- Yumurta
- Balık
- Bal

Üretici Birliğine yapılacak destek birliğin yıllık cirosuna göre belirlenecektir.

Tedbir 4 – Kırsal Ekonomik Aktivitelerin Çeşitlendirilmesi

Alt tedbir 1 – Çiftlik Aktiviteleri

Alt tedbir 2 – Yerel Ürünler ve Mikro İşletmeler

Alt tedbir 3 – Kırsal Turizm

Alt tedbir 4 – Su Ürünleri Yetiştiriciliği

Tedbir 5 – Teknik Destek

İzleme Komitesi toplantıları, bilgilendirme ve tanıtım kampanyaları, çeviriler, seminerler, ulusal kırsal ağ kurulması ile ilgili harcamaların tümü bu tedbir ile desteklenecektir.

Planda 2010 – 2013 döneminde uygulanması öngörülen tedbirler ve alt tedbirler yukarıda verilmiştir. Söz konusu tedbirlerin uygulanması bazı altyapı yatırımları ve kapasite geliştirilmesi gerektirdiği için faydalanıcı kriterleri ve yatırım kalemleri bakımından detaylandırılmamış ve 2. fazda uygulanmasına karar verilmiştir. 2010- 2013 dönemine kadar bu tedbirler ile ilgili çalışmalar yapılacak ve Avrupa Komisyonu ile müzakere süreci sonlandırılacaktır.

3.3. IPARD Ajansı İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de IPARD Ajansının kurulmasına yönelik temel çalışmalar, Türkiye-AB Mali İşbirliği kapsamındaki 2005 Proje Fişi olarak isimlendirilen “IPARD Ajansı Kurulması Projesi” ile yürütülmektedir. Bu proje ile Türkiye’nin ihtiyaç ve şartlarına uygun olarak, IPARD Programını uygulayacak olan IPARD Ajansının kurulması ve akredite edilmesi için AB’den destek alınması amaçlanmıştır. Bu bağlamda, AB’den teknik destek ve yatırım desteği alınmakta ve eşleştirme olanağından faydalanılmaktadır (Ulucan, 2007).

AB’ye aday ülkelerde, AB’nin kırsal kalkınma fonlarının kullanılması için Kırsal Kalkınma Ajanlarının (ya da SAPARD Ajansları) kurulması mecburi tutulmuştur. Adaylık sürecinde sadece kırsal kalkınma desteklerinden sorumlu olan bu ajanslar, üyelikle birlikte ödeme kuruluşuna dönüşmekte ve balıkçılık, DGD, ihracat geri ödemeleri ve müdahale alımları gibi diğer AB kaynaklı destekler ile ulusal desteklere ilişkin uygulamalardan sorumlu olmaktadır.

IPARD ajansı kurulması projesi onayı 27 Ekim 2006 tarihinde Avrupa Komisyonu kurum kurma ve eşleştirme yönlendirme komitesi tarafından TR/2005/IB/AG/01 sayılı proje olarak onaylanmıştır. Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonunun eşleştirme projesinin başlaması doğrultusundaki resmî kabulü (kontratın imzalanma tarihi) 12 Mart 2007'dir.

19 ay sürecek olan proje 12 Ekim 2008 tarihinde sona erecektir. Proje ortakları Türkiye (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı), Avusturya (Tarım,Orman,Çevre ve Su yönetimi Bakanlığı), Macaristan(Tarım ve Köyişleri Bakanlığı), Almanya, (Tüketici Koruma ve Tarım Federal Bakanlığı) dır. Projenin hedefi; Tarım ve gıda sektörünün rekabet gücünün artırılması ve kırsal ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi için kurumsal yapının oluşturulması, amacı ise; AB katılım öncesi yardım aracının (IPA) kırsal kalkınma bileşeni (IPARD) planını uygulayacak ve fonların yönetimini yapacak olan Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (IPARD Ajansı) kurulması ve sürdürülebilir idari yapının oluşturulmasıdır (Anomin, 2008).

AB 2005 mali yılı programlama döneminde kabul edilen IPARD ajansı kurulması projesi;

I.Eşleştirme

II. Teknik Yardım

III. Mal alımı olmak üzere üç ana bileşenden oluşmaktadır.

Çizelge 3.4. Projenin Bütçesi (euro)

SIRA	PROJE BİLEŞENLERİ	AB HİBE MİKTARI	ULUSAL KATKI	PROJE TUTARI
1	EŞLEŞTİRME	1.199.944	-	1.199.944
2	TEKNİK YARDIM	199.000	-	199.000
3	MAL ALIMI	2.850.000	950.000	3.80.000
	TOPLAM	4.248.944	950.000	5.198.944

Kaynak: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu proje çalışmaları özet raporu,2008

IPARD Ajansının uygulama ve ödeme olmak üzere iki temel görevi bulunmaktadır. Ancak, bu iki temel görevin dışında, Ajansın iç denetimini gerçekleştirmek üzere, tüm birimlerden bağımsız ve doğrudan Ajansın Başkanına bağlı bir iç denetim birimi oluşturulmuştur. Bu hizmetin veya eşdeğer prosedürün amacı, kurumun iç kontrol sisteminin etkin bir şekilde çalışmasının sağlanmasıdır. İç Denetim Birimi, yukarıda da belirtildiği gibi, Ajansın diğer birimlerinden bağımsız olacak ve doğrudan Başkana rapor verecektir. Kuruluşun en önemli görevlerinin başında iç denetim gelmektedir. Bu bağlamda, kabul edilen prosedürler, yeterli ve AB düzenlemeleriyle uyum sağlayacak düzeyde olmalıdır. Muhasebe işlemi doğru olarak ve zamanında yapılmalıdır. İç denetim, uluslararası standartlara göre yürütülmelidir. Raporlanan denetim sonuçları, iç kontrolün bir parçası olan iç denetimin etkililiğini göstermek için Denetim Otoritesi ve AB görevlilerine de sunulur. Tam olarak çalışan bir İç Denetim Birimi, IPARD Ajansının akreditasyonu için zorunludur.

Çizelge 3.5. IPARD Kapsamındaki Kurum, Otorite ve Birimler için Fonksiyon Dağılımı

Genel Fonksiyonlar	Özel Fonksiyonlar	Ulusal Yetkilendirme Görevlisi	Ulusal Fon	Uygulama Birimleri	
				IPARD Ajansı	Yönetim Otoritesi
Yönetim Fonksiyonları	İzleme				*
	Değerlendirme				*
	Raporlama				*
	Koordinasyon				*
Ödeme Fonksiyonları	Tahakkuk ve taahhütlerin kontrolü			*	
	Tahakkuk ve ödemelerin kontrolü		*	*	
	Ödemelerin gerçekleştirilmesi			*	
	Taahhüt ve ödemelerin muhasebesi		*	*	
	Hazine		*		
Uygulama Fonksiyonları	Seçim			*	
	Tanıtım			*	*
	Teminat	*			

Kaynak: IPARD Sektörel Anlaşma Taslağı, 2008.

Bu çerçevede, IPARD Ajansı aşağıdaki uygulama ve ödeme görevlerini yerine getirmektedir (Sektörel Anlaşma Madde 9):

- İhale, sözleşme ve ödeme prosedürlerinin düzenlenmesi,
- NAO, Ulusal Fon ve Yönetim Otoritesinin, görevleriyle ilgili olarak ihtiyaç duydukları tüm bilgileri alabilmelerinin sağlanması,
- IPARD Programı kapsamındaki kriter ve mekanizmalara uygulanabilir ve ilgili Topluluk mevzuatı ve ulusal kurallara uyan faaliyetlerin seçilmesi ve kontrol edilmesi,

- Açıklanan harcamaların kurallara uygun olarak gerçekleşmesini, ürün veya hizmetlerin onay kararına uygun olarak alınmasını ve faydalanıcılardan gelen ödeme taleplerinin doğru olmasını sağlayan kontrollerin yürütülmesi,
- Başvuruların alınmasına ilişkin çağrı yapılması, uygunluk şartları ve ilgili kuralların tanıtılması,
- Proje başvurularının; uygunluk kriterleri, ilgili kurallar, AB ile yapılan Anlaşmalar ve kamu ihale kuralları açısından kontrolünün yapılması,
- IPARD Ajansı ve faydalanıcılar arasında sözleşmeden doğan yükümlülükler yazılı olarak belirlenmesi,
- Yerinde kontrollerin gerçekleştirilmesi,
- Uygulanan projelerdeki ilerlemelerin temini için faaliyetler gerçekleştirilmesi,
- Uygulanan tedbirlerdeki ilerlemelerin raporlanması,
- Faydalanıcıların Topluluk katkısından haberdar olmasının sağlanması.

IPARD Ajansı, Topluluk eş-finansmanı için uygun olan projelere ilişkin olarak kamu katkısının, toplam meblağın %50'sini geçmemesini temin eder.

Adaylık döneminde bu fonksiyonları yürütecek olan Ajans'ın, adaylık sürecinde gerekli deneyimi kazanarak üyelik sonrasında AB Ortak Tarım Politikası çerçevesindeki Kırsal Kalkınma için Avrupa "Ödeme Ajansı" şekline dönüştürülmesi beklenmektedir. Bu nedenle IPARD Ajansı ile ilgili çalışmaların AB mevzuatına uygun bir şekilde ve titizlikle yürütülmesi büyük önem taşımaktadır.

Projenin iki ayağı bulunmaktadır; bunlardan birincisi IT (Bilgi Sistemleri) ile ilgili, diğeri ise Ajans'ın kuruluş çalışmaları ile ilgilidir. IT konusundaki proje büyük ölçüde tamamlanmıştır. Ajans'ın kurulmasına ilişkin çalışmalar ise hızla devam etmektedir. Türkiye'nin bir an evvel AB'nin IPARD kapsamında tahsis ettiği fonlardan

yararlanabilmesi için bir taraftan mevzuat çalışmaları diğer taraftan projeye ilişkin faaliyetler çok yoğun bir şekilde sürdürülmektedir.

IPARD Ajansının kurulması ve akreditasyonuna yönelik olarak yürütülen proje kapsamındaki çalışmalar; hem ajansın kurulması çalışmalarında görev alan türk uzmanlar hem de kısa dönemli yabancı uzmanların desteğiyle gerçekleşen yoğun aktiviteler yoluyla sürdürülmektedir. Bu çalışmalar kapsamında, Ajansın akreditasyonunu sağlayacak dokümanlar hazırlanmaktadır. Bunların başında, uygulama rehberleri, iş tanımları, görev tanımları, iş akış şemaları, organizasyon şemaları ve her birime ait doküman formları gelmektedir.

TKDK'nın kurulması ve akreditasyonu kapsamında şimdiye kadar yürütülen çalışmalar şu şekildedir:

3.3.1. “Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu” nun (TKDK) kurulması

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, uzunca bir süre devam eden kanun çalışmalarının ardından, 18 Mayıs 2007 tarih ve 26526 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5648 sayılı “Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun”un aynı gün yürürlüğe girmesiyle birlikte resmen kurulmuştur. Bu kanuna göre, Kurum, bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere, kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip, özel bütçeli, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tâbi ve Bakanlığın ilgili kuruluşu olmak üzere kurulmuştur

3.3.2. Akreditasyonu kapsamında yürütülen çalışmalar

3.3.2.1. Kurumun işleyişi kapsamında

- Kurumun merkez ve il koordinatörlükleri organizasyon şemaları hazırlanmıştır.
- Kurumun merkez ve il koordinatörlüklerindeki birimlerin iş akış şemaları hazırlanmıştır.
- Kurumun merkez ve il koordinatörlüklerindeki birimlerin iş tanımları ve detaylı görev tanımları hazırlanmıştır.
- Kurumun uygulayacağı prosedurler (uygulama rehberleri) ve denetim izi hazırlanmıştır.
- IPARD Programında yer alan her bir tedbir/alt tedbir için formlar ve iş planları ile için başvuru formları ve kılavuzları hazırlanmıştır.
- Yine faydalanıcılar için ödeme talep paketleri ve kılavuzları oluşturulmuştur.
- İzleme ve kontrol sistemi oluşturulmuştur.

(IPARD sektörel anlaşma ve IPA çerçeve anlaşma kapsamında 5000 sayfadan oluşan kurumun taslak belgeleri hazırlanmış ve Avrupa Komisyonuna sunulmuştur.)

3.3.2.2. Altyapı kapsamında

- Kurumun merkez ve il koordinatörlüklerinin personel ihtiyacının belirlenmesi için işyükü analizi yapılmıştır.
- Kurumun bütçesi 2008 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi içerisinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığının bütçesi altında yer almıştır.
- Kurum Başkanı atanmıştır.

- Bakanlık tarafından Merkez teşkilatı için bina tahsisi gerçekleştirilmiştir.
- İl Koordinatörlüklerinin yerleri ve sayıları belirlenmiştir. İlk olarak, 20 ilde il koordinatörlükleri kurulacaktır. İlgili il Valilikleri tarafından bina tahsisleri yapılmıştır.
- İllerde Valilikler tarafından kamu kurum ve kuruluşlarından personel görevlendirilmesi yapılmıştır.
- Kurumun bilgi sistemlerinin oluşturulması konusunda destek verilmiştir. Bilgi teknolojileri (donanım, yazılım) ve ofis malzemeleri alımı için firmalarla kontratlar imzalanmış ve çalışmalar tamamlanmıştır. Bu kapsamda, Kurumun il koordinatörlükleri ve merkez teşkilatında ofis ve bilgisayar donanım ekipman teslimatı gerçekleştirilmiş olup, yazılım konusundaki çalışmalar devam etmektedir.
- Ayrıca Ajansta görev alacak tüm Koordinatörlerin asaleten ve vekâleten atamaları gerçekleştirilmiştir.
- 13 Eylül 2008 tarihinde yapılacak olan sınav ile Kurum Merkez teşkilatına personel alımı yapılacaktır. Bu amaçla ilana çıkmıştır.

3.3.2.3. Eğitim kapsamında

- Kurumun merkezinde görevli 50 personel eğitilmiştir.
- Kurumun çalışmaları ile ilgili olarak ilgili paydaş kurumlardan 50 personel eğitilmiştir.
- Kurumun il koordinatörlüklerinde çalışacak 300 personelin eğitimi gerçekleştirilmiştir.
- İç denetim birimi kurulmuş ve personeli eğitilmiştir.

3.3.2.4. Yasal çerçeve:

- Kurumun İşleyişi için gerekli ikincil mevzuatların hazırlanmasına destek verilmiştir.
- Ulusal fon ile TKDK arasındaki mutabakat zaptının taslak çerçevesi oluşturulmuştur. Bu Zapt ile, IPARD programının uygulanmasına ilişkin olarak kurumların işbirliği sırasında bu kurumların yükümlülükleri ve hakları ile bunların ilgili birimlerini belirlemek amaçlanmıştır.
- Teknik kurumlarla yapılacak işbirliği anlaşma metinleri taslak olarak hazırlanmıştır.

TKDK' nın iletişim planı 26.11.2007 tarihinde hazırlanmıştır. İletişim Planı, IPARD Programının faydalanıcı ülke halkına açıklanması, hibeler hakkında bilgilendirme ve tanıtım kampanyasının yapılması, ayrıca, Avrupa Birliği'nin katkısı belirtilmesi ve görünürlük kriterinin uygulanması amacıyla hazırlanmıştır. Plan TKDK merkez ve İl koordinatörlüklerinin başvuru sahipleri ile iletişim ve bilgilendirme ile ilgili konularını da kapsar.

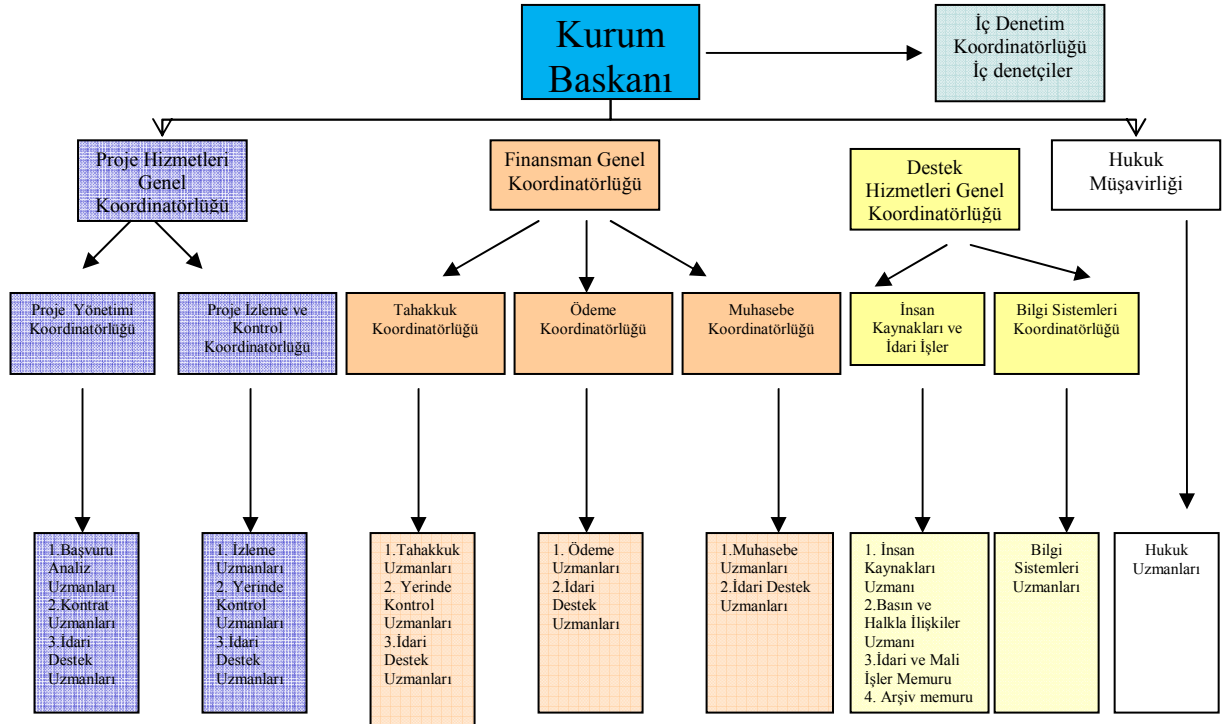
Kurumun akreditasyonu için çok önemli olan bu çalışmalar kapsamında, akreditasyon kriterlerine nasıl uyulacağı konusu açıklık kazanmaktadır. CAO tarafından akredite edilen NAO, ikinci aşama akreditasyonun bir parçası olarak IPARD Ajansını akredite etmekle görevlidir. Bu nedenle, ulusal akreditasyon sürecinin tamamlanabilmesi için, IPARD Ajansının yapılandırılmasının zamanında tamamlanmış olması gerekmektedir.

3.4. TKDK'nın Merkez Teşkilatı ve İl teşkilatı Organizasyon Yapısı

3.4.1. Merkez teşkilatı organizasyon yapısı

IPARD Ajansı görevini yürütecek olan, TKDK, Kanununun 5. maddesinde ifade edildiği şekliyle merkez ve taşra teşkilatından oluşmaktadır. Merkez teşkilatı; ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ile yardımcı hizmet biriminden; taşra teşkilatı ise, il koordinatörlüklerinden oluşmaktadır. Kurumun ana hizmet birimleri, uygulamadan sorumlu Proje Hizmetleri Genel Koordinatörlüğü ve ödemeden sorumlu Finansman Genel Koordinatörlüğüdür. Kurumun iç denetim birimi, İç Denetim Koordinatörlüğü adı altında ayrı olarak yapılandırılmıştır. Kanunda ayrıca, Planın İzleme ve Yönlendirme Komitesi ile Proje Değerlendirme ve Seçim Komisyonuna ilişkin hükümler de yer almaktadır.

Şekil 3.2. _Merkez Teşkilatı Organizasyon Yapısı

Yukarıdaki gösterilen Kurum bünyesinde yer alan tüm koordinatörlüklerin görev tanımları belirlenmiştir ancak bu çalışmada sadece bu çalışmanın temelini oluşturan ödeme prosedürlerini gerçekleştiren Finansman Genel Koordinatörlüğü görev tanımlarına yer verilmiştir.

Finans Genel Koordinatörlüğü görev tanımları aşağıda sıralanmıştır:

- **Tahakkuk Koordinatörlüğü**

- Ödeme talepleri* ile ilgili bilgi ve belgelerin sözleşmede ve ilgili mevzuatta belirtilen hükümlere *uygunluğunu* incelemek,
- Ödeme iznini* vermek,
- Yerinde kontrolleri* yapmak,
- Ödemeye esas* teşkil eden belgeleri incelemek,
- Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.

- **Ödeme Koordinatörlüğü**

- Hem Topluluk katkısı için hem de eş finansman için fon taleplerinde bulunmak,
- Ödeme emri* belgesini çıkarmak,
- Uygun* bulunan ödemelerin *faydalanıcıların hesabına* aktarılmasını sağlamak,
- Faydalanıcıları bu konuda bilgilendirmek,
- Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.

- **Muhasebe Koordinatörlüğü**

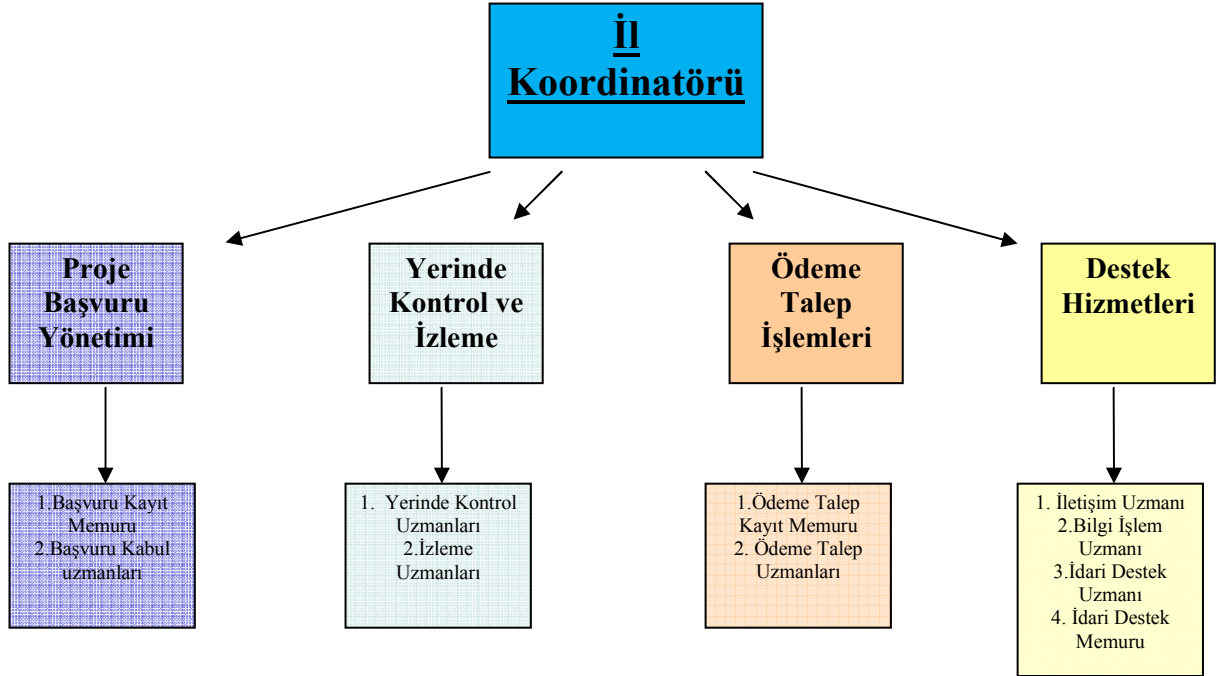
- Uygulamayla ilgili muhasebe işlemlerini gerçekleştirmek,
- Yapılan sözleşmelerde Kurum adına doğan *yükümlülükleri* ve *gerçekleştirilen ödemeleri* veri tabanına kayıt etmek,

- c) Ödemelere ilişkin kayıtların *üçer aylık ve yıllık raporlarını* hazırlamak, ilgili birimlere iletmek,
- d) Ödemelerle ilgili hesap ve belgeleri *iç ve dış denetime* hazır bulundurmak,
- e) Başkan tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.

3.4.2. İl teşkilatı organizasyon yapısı

Kurumun Merkez teşkilatının organizasyon şeması ve merkez teşkilatta yer alan birimlerin görev tanımlarına ilişkin bilgiler yukarıda detaylı olarak anlatılmıştır. Kurumun İl teşkilatına ilişkin organizasyon şeması ise aşağıdaki şekildedir.

Şekil 3.3._İl Teşkilatı Organizasyon Yapısı

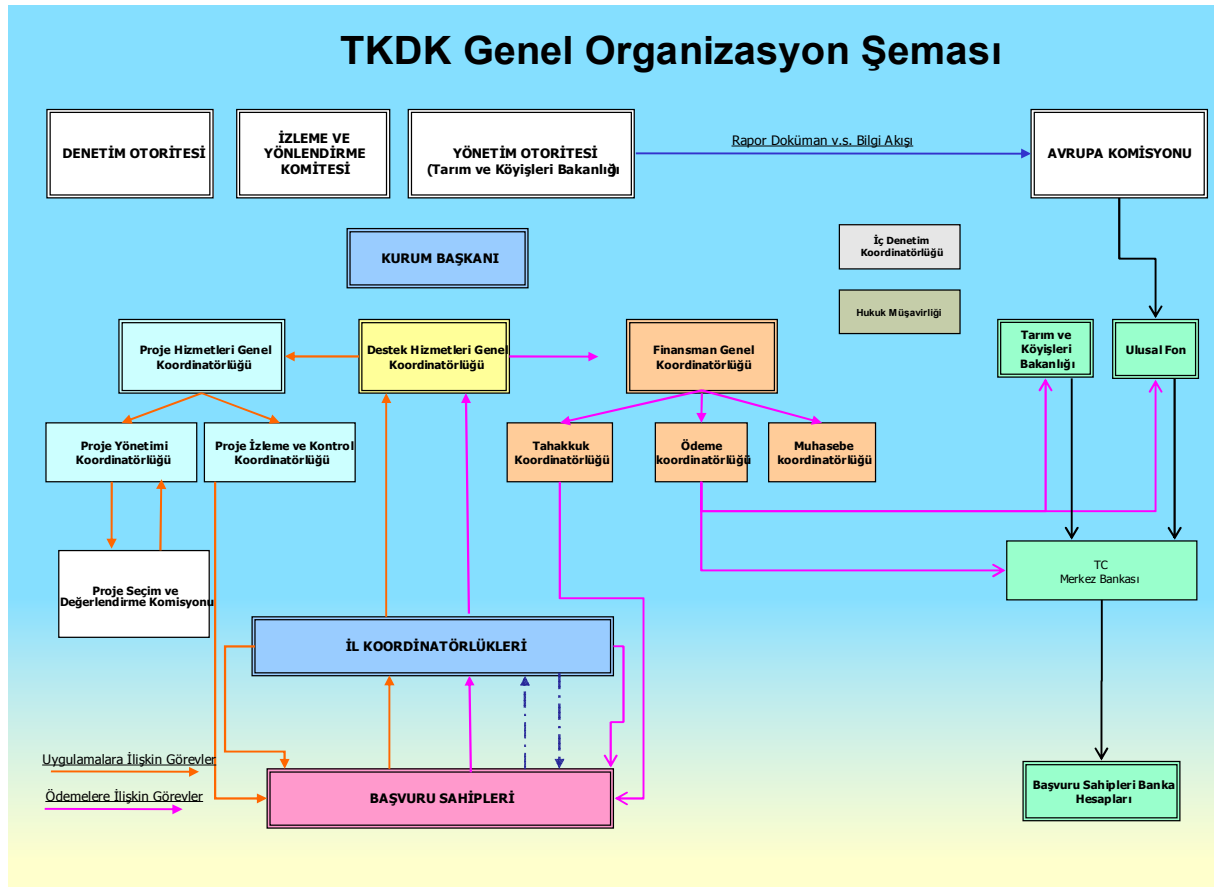

3.4.3. TKDK genel organizasyon yapısı

5648 sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunla, İl ve Merkez Koordinatörlüklerinin görev tanımları belirlenmiştir. Şuan Meclis gündemindeki kanun değişiklik teklifinde, yerinde kontrol görevi, Merkez Teşkilatın da yer alan Ödeme Biriminden alınıp yine Merkez Teşkilatında yer alan Tahakkuk Koordinatörlüğü Birimine verilecektir.

IPARD ajansının (TKDK) il ve merkez dahil olmak üzere organizasyon şeması aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

Şekil 3.4._TKDK Genel Organizasyon Yapısı

4. AKREDİTASYON SÜRECİ VE ÖDEME PROSEDÜRLERİ İLE İLGİLİ AKREDİTASYON KRİTERLERİ

4.1. Akreditasyon Kavramı ve Önemi

Akreditasyon sözcüğü, yetkili bir kuruluş tarafından bir kişi ya da kuruluşun ürettiği ürün veya yaptığı hizmetin belirlenen uluslararası kabul görmüş kriterlere göre değerlendirilmesi, yeterliliğinin onaylanması ve denetlenmesi olarak tanımlanabilir. Akreditasyon ilk olarak 1995'te, AB teminat hesaplarının aklanmasını hızlandırmak üzere tasarlanmış bir önlemler paketi olarak ortaya çıkan bir kavramdır. Basit anlamda söylemek gerekirse, akreditasyon olgusu, net standartların ve sistemlerin yerleştirilmesi ve sonra da bunların işleminin izlenmesi ile ilgilidir.

Bir IPARD Ajansı için akreditasyon, yapılan iş açısından hayati öneme sahiptir. Bunun sebebi, ilgili Tüzüklerde belirtildiği üzere, sadece akredite olan IPARD Ajansı tarafından yapılan harcamaların, eş-finansman kurallarına göre, AB tarafından finanse edilmesidir. Yani, bir IPARD Ajansı akredite olma özelliğini yitirirse, artık AB bu Ajansın desteklemeyi kabul ettiği projeler için hibe desteği vermez.

IPARD Ajansının tüm kriterleri karşılamadığı durumlarda ise geçici akreditasyon uygulanır ve bu, genellikle sistemin uygulamaya konulduğu ilk yıllarda kullanılan bir çözüm yoludur. Bu konuda Sektörel Anlaşma'da şu ifade yer almaktadır: "Yönetim ve muhasebe sistemlerine ilişkin gerekli bir değişikliğin uygulanmasını geciktiren problemin ciddiyetine bağlı olarak belirlenecek bir süre için geçici ulusal akreditasyon verilebilir".

AB Komisyonu, daha önce SAPARD Ajanslarında olduğu gibi, bundan sonra da IPARD Ajanslarına ilişkin faaliyetlerde çok titiz davranacaktır ve en küçük bir faaliyetin bile yazılı raporunu isteyecektir. Bu yüzden; IPARD Ajansının detaylı yazılı

prosedürleri, detaylı kontrol listeleri olmalıdır. Görev paylaşımı iyi yapılmalıdır. Ödemenin yapılmasına, kafi derecede yapılan kontrollerden sonra izin verilmeli ve ödeme, talep sahibinin bankasına ya da önceden tayin edilmiş olan bankaya yapılmalıdır.

4.2. Akreditasyon Süreci

IPARD programlarının izleme, uygulama ve yönetimiyle ilgili bir faaliyet için belirli kişilere sorumluluk verildiği takdirde, söz konusu ülke, bu faaliyet ve ilgili kuruluş arasında bir hiyerarşik bağlantı bulunmadığı durumları da kapsayan koşullarda bu kişilere görevlerini yerine getirmek için gerekli yetkiyi sağlar. Aday ülke, bu kişilere aşağıda yer alan resmi çalışma düzenlemelerini yapabilmeleri için gerekli yetkiyi de verir.

Yönetim ve kontrol sistemlerindeki kurum, otorite ve birimler ile seçilen IPARD tedbirlerinin akredite olabilmesi ve yetki devri kararı alabilmesi için iyi oluşturulmuş bir idari organizasyona, belirli iç prosedürleri olan bir iç kontrol sistemine, kuruma ve personele ait sorumlulukların net bir biçimde belirlenmesine ihtiyaç vardır. Bunlar özellikle aşağıdaki konularda akreditasyon kriterleri ile uyumlu olmalıdır.

Yönetim ve kontrol sistemlerindeki ilgili kurum, otorite ve birimlerin akredite olmasından önce aday ülke, IPARD Programının finanse ettiği işlere ilişkin olarak AB'nin çıkarlarının korunmasını sağlayacak düzenlemeler de dahil bu kurum, otorite ve birimlerin faaliyetleri, prosedürleri ve sorumlulukları konusunda tatmin olmalıdır. Bu faaliyetler şöyle sıralanabilir:

- ödemelerin gerçekleştirilmesi
- hazinenin korunması
- bilgisayar sistemlerinin güvenliği
- muhasebe kayıtlarının tutulması
- iç ve dış denetimin yeterliliği ve görevlerin bölünmesi

- sağlanacak teminatlar
- toplanacak meblağlar
- projelerin seçimi, ihale ve sözleşme
- mal alımı kurallarına uyulması

Aday ülkelerin IPARD Ajanslarının faaliyete geçip, AB fonlarından yararlanmaya başlayabilmesi için uymaları gereken akreditasyon kriterleri, 718/2007 sayılı Komisyon Tüzüğü, Çerçeve Anlaşma ve Sektörel Anlaşma'da sayılmıştır. Esasen, 718/2007 sayılı Tüzük ile Taslak Çerçeve Anlaşmada aynı ifadelerle belirtilen bu kriterler, Taslak Sektörel Anlaşmada daha açıklayıcı bir biçimde ele alınmıştır.

Aşağıda, hem IPA tüzüğünde yer alan hem de taslak sektörel anlaşmada yer alan ödeme prosedürlerini ilgilendiren akreditasyon kriterleri ile ilgili detaylı bilgiler yer almaktadır.

4.2.1. 718/2007 sayılı komisyon tüzüğündeki akreditasyon kriterleri

718/2007 sayılı Komisyon Tüzüğü'nün Eki ile Çerçeve Anlaşmanın A Ekinde yer alan ödeme ile ilgili akreditasyon kriterleri şöyle sıralanmaktadır:

- (1)-b) Usulsüzlüklerin ödenmesi ve raporlama: muhtemel usulsüzlüklerin uygun şekilde raporlanmasını, takip edilmesini ve personelin herhangi bir usulsüzlüğü bildirmesi halinde korunmasını sağlamak,
- (3)-f) Ödeme prosedürleri (verim alındığının doğrulanması, ve /veya uygunluk koşulları, gerekiyorsa yerinde kontrol için prosedürler de dahil): sözleşmeden doğan tüm koşulları yerine getiren, gerekçeli ödeme başvuruları için ödemelerin yapılmasını sağlamak,
- (3)-g) Eş-finansman dağılımının izlenmesi için prosedürler: Komisyonun bu konuya ilişkin taleplerinin yerine gelmesini sağlamak,

- (3)-h) Fonların kullanılrlılığını sağlamaya yönelik bütçesel prosedürler (Komisyon fonlarının gelişi gecikir veya fon verilmezse, uygulamayı sürdürmek için gerekli olan fonları da içerecek şekilde): Ulusal Otoritenin, Komisyonun fon teminindeki gecikme ve kesintileri önemsemeden sözleşmeden doğan kendi yerel yükümlülüklerini yerine getirebilmesini sağlamak,
- (3)-j) Muhasebe prosedürleri: kabul edilen muhasebe ilkeleri ile uyumlu tam ve şeffaf muhasebe uygulamalarını temin etmek,
- (3)-k) Mutabakat Prosedürleri: Üçüncü kişilerin bilgisine karşı, muhasebe dengelerinde mutabakat sağlamaktır.

4.2.2. Sektörel anlaşmada yer alan akreditasyon kriterleri

Sektörel Anlaşmada yer alan ödeme prosedürleriyle ilgili akreditasyon kriterlerinin detaylarına, çalışmanın ileriki bölümlerinde “Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun” ödeme, muhasebe ve tahakkuk ile ilgili uygulama prosedürleri anlatılırken değinilecektir.

4.2.2.1. İç kontrol ortamı

A.2) Ödeme fonksiyonları,

(a) Taahhütlerin ve ödemelerin kontrolü ve yetkilendirilmesi: Bu fonksiyonun amacı, proje başvuruları ve faydalanıcı veya vekil(ler)ine ödenecek meblağın AB ile imzalanan anlaşmalar ve AB'nin yardım kurallarına uygun olup olmadığını belirlemektir. Bu fonksiyona, harcamaların usulüne ve hukuka uygunluğunu belirlemek için yapılan idari ve yerinde kontrollerin yanında aşağıdaki kontrollerin yapılması da dahildir:

- Başvuruların ve ödeme taleplerinin uygunluğunun kontrolü,

- Onaylanan proje ile alınan taahhütlerin uygunluğunun kontrolü,
- Tedarik edilen hizmetlerin ya da yürütülen işin kontrolü, sözleşme ve ihale usullerinin denetimi.

Denetimler hem önceki hem de sonraki proje onayı için yürütülür. Bu denetimlere, proje ön seçim kontrolü, yeniden ölçüm, yerine getirilen hizmetlerin analizi veya malların nitelik ve nicelik denetimleri, ön ödeme ve gerçekleşen ödeme denetimleri harcamaların usulüne ve hukuka uygunluğu açısından AB ile imzalanan anlaşmaların uygulanması için özel koşullar da dahildir. Usulüne ve hukuka uygunluğu belirlemek için denetimler; tarımsal, teknik veya bilimsel yapıdaki denetimler ile ekonomik değerlendirmeleri de kapsayan incelemeleri de içerir.

(b) Ödemelerin gerçekleştirilmesi: Bu fonksiyonun amacı, faydalanıcıya veya onun vekiline izin verilen meblağı ödemek için Kurumun ödeme talimatı çıkarmasıdır.

(c) Taahhüt ve ödemelerin muhasebesi: Bu fonksiyonun amacı, Avrupa Komisyonuna harcama bildirimlerini içeren periyodik harcama özetlerinin hazırlanması ve elektronik veri işleme sistemi formunda olan IPARD hesap defterlerine tüm taahhüt ve ödemelerin kaydedilmesidir. Hesap defterlerine, özellikle belirsiz borçlulara ilişkin olanlar da dahil olmak üzere, fonlarla finanse edilen mal varlıkları da kaydedilecektir.

(d) Hazine: Bu fonksiyonun amacı, banka hesaplarını düzenlemek, Komisyondan fon talep etmek, eş-finansman unsurlarının varlığını ve doğruluğunu onaylamak, Komisyondan Kuruma ve son faydalanıcılara sağlanan fonların transferine izin vermek, 3 aylık ve yıllık bildirimleri de içerecek şekilde Komisyona mali bildirimde bulunmaktır.

Kurum, tüm düzeylerde yetki ve sorumluluğun açık olarak belirlenmesini, organizasyon şemasında sorumlulukları belirlenen ödemeye ilişkin tahakkuk, ödeme ve muhasebe işlevlerinin birbirinden ayrılmasını sağlar.

4.2.2.2. Kontrol faaliyetleri

B) Başvuruların kabulü ve tahakkuk prosedürleri

- (a) Proje başvurularının kaydı, ödeme talepleri, fatura, makbuz, destek belgeleri ve kontrol raporları için kullanılacak tüm dokümanların tanımını da içeren detaylı yazılı prosedürler hazırlanır,
- (b) Tahakkuktan sorumlu her personelin görevine ilişkin detaylı bir kontrol listesi bulunur ve ödeme talebinin ekleri arasında bu kontrollerin yapılmış olduğuna dair söz konusu personelin onayı yer alır. Bu onay daha önce belirlenen ve kontrol şartlarını karşılayan elektronik araçlar ile de verilebilir. Yapılan işin daha kıdemli bir personel tarafından gözden geçirildiği ispatlanmalıdır. Projelerin analizi, değerlendirilmesi ve kabulü yazılı olarak belgelenmelidir. Projenin analizi güvenilir finansal yönetim ilkelerine göre yapılmalıdır.
- (c) Bir başvuru ya da ödeme talebine, ancak bunun sözleşmeler ile uyumlu olup olmadığının kontrol edilmesinden sonra izin verilir. Bu kontroller, yolsuzlukları ve ortaya çıkan risklerle yakından ilgili düzensizlikleri tespit etmeye ve önlemeye yönelik olarak, ödeme talebi yapılan tedbire ilişkin düzenlemede yer alan kontroller ile Çerçeve Anlaşmanın ilgili maddesine göre gerekli kontrolleri içerir.

Tahakkuk fonksiyonunun bir parçası olarak başvurular; süre ve şartlara, uygunluk kriterlerine, dokümanların tam olup olmadığına, ekli belgelerin doğruluğuna, fatura tarihine yönelik kontrollere tabi tutulur. Tüm kontroller bir kontrol listesi ile belirlenir, başvuru ve taleplerin her biri veya bir grubu için yapılan kontroller onaylanır.

Hizmet ya da mala göre yapılan kontroller aşağıdakileri kapsar:

- (i) Belge kontrolü: Mal veya hizmetlerin miktarı, kalitesi ve fiyatı ile ilgili verilerin düzenlenen faturalarla uyumu,

- (ii) Fiziksel kontrol: Mal veya hizmetlerin miktarı ve kalitesinin faturada veya talep formunda belirtilenlerle uyumudur. Hizmet veya mallara yönelik söz konusu kontroller, ilk veya ara ödemelerin gerçekleştiği herhangi süreçte de yapılabilir.
- (d) Yönetim, uygun düzeyde, yapılan kontrollerin sonuçları hakkında düzenli olarak bilgilendirilir. Böylece bu kontrollerin yeterliliği, talebe yönelik ödeme yapılmadan önce değerlendirilmiş olur.
- (e) Gerçekleştirilen çalışma, tek tek yada toplu ödeme taleplerine eklenen bir raporla (eğer mümkünse bir mali yılı kapsayan bir raporla) detaylı olarak anlatılır. Rapora, yapılan işin yapısı, kapsamı ve sınırları ile onaylanan taleplerin uygunluğuna ilişkin bir tasdik eklenir. Ayrıca, destek verilmesine ilişkin kriterlere ve başta kamu ihale kuralları olmak üzere, AB ile yapılan anlaşmaların ilgili hükümlerine ve diğer şartlara uyulmuş olduğuna dair bir teminat verilir. Fiziksel veya idari kontroller birkaç örnek üzerinden yapılmış ise, seçilen talepler ve örnekleme metodu açıklanır, tüm incelemelerin sonuçları ile aykırılık ve uyuşmazlıklara ilişkin olarak alınan tedbirlerin sonuçları raporlanır. Ekli belgeler tahakkuku gerçekleşen ödemelerin uygunluğuna yönelik tüm gerekli kontrollerin yapılmış olduğunu kanıtlayacak nitelikte olmalıdır.
- (f) Talepte bulunanların başvuruları süresi içinde ele alınır.
- (g) Tahakkuku gerçekleşen taleplere ve gerçekleştirilen kontrollere ilişkin dokümanlar (kağıt ya da elektronik olarak) diğer birimler tarafından da saklanıyorsa, hem bu birimler hem de yönetim ve kontrol sistemlerindeki ilgili kurum, otorite ve birimler, Kurum tarafından yapılan belirli ödemelere ilişkin tüm bu tür dokümanların yerlerinin kaydedilmesine ilişkin prosedürleri oluşturur.
- (h) Başvuruların değerlendirilmesine ilişkin kriterler ve öncelik kuralları net bir şekilde açıklanır ve belgelenir.

C) Ödeme ve bütçe prosedürleri

- (a) Yönetim ve kontrol sistemlerindeki ilgili kurum, otorite ve birimler, Ulusal Otoritenin, Komisyon'dan sağlanan fonlarda herhangi bir gecikme ya da kesilmeye sebep olmamak için, kendi yerel akdi taahhütlerini yerine getirmesini sağlamaya yönelik prosedürleri benimser.
- (b) Ödemenin sadece faydalanıcılara, onların banka hesaplarına ya da vekillerine yapılmasını sağlayacak bir prosedür oluşturulur,
- (c) Genel kural olarak, Komisyonun ödeme talimatından itibaren 3 işgünü içinde Euro hesabından, Kurumun ödeme yetkisi verdiği banka, uygunsa hükümetin bir ödeme ofisi veya çek gönderilmesi yoluyla ödeme gerçekleştirilir. Ödemeler nakit olarak yapılmaz.
- (d) Faydalanıcıya transferi gerçekleşmeyen tüm ödemeler, gerçekleşmediğinin bildirilmesinde itibaren 3 işgünü içerisinde Euro hesabına tekrar aktarılır. Çek ile yapılan ödemelerde de, geçerli olduğu süre içinde nakde çevrilmeyen çekler, durumun bildirilmesinden itibaren 3 işgünü içerisinde Euro hesabına aktarılır.
- (e) Personel ve/veya amirinin yetki onayı, yeterli güvenlik düzeyini sağlıyorsa elektronik araçlarla yapılabilir ve imza sahibinin kimliği elektronik kayıtlara geçirilir.

D) Muhasebe prosedürleri

- (a) Yönetim ve kontrol sistemlerindeki kurum, otorite ve birimler uluslararası kabul gören muhasebe standartlarına ve Komisyon tarafından bu standartların uygulanmasına yönelik oluşturulan rehberlere uygun şeffaf muhasebe prosedürlerini benimser.
- (b) Yönetim ve kontrol sistemlerindeki kurum, otorite ve birimler, üç ayı geçmeyen aralıklarla gerçekleştirilen kontrol ve uzlaşmalar yoluyla, üç aylık ve yıllık bildirimlerin tam, doğru ve zamanında olmasını, herhangi bir hata ya da ihmalin tespitini ve düzeltilmesini sağlayacak detaylı prosedürleri düzenler. Gerçekleştirilen her denetimin hesaplara girmesi sağlanır.

(c) Kurumun muhasebe prosedürleri, muhasebe sisteminin Euro ve TL bazında, her il koordinatörlüğü ve proje, sözleşme, tedbir ve alt-tedbir için toplam para miktarı, taahhüt edilen harcama, kısmi ödemeler ve denge ödemelerini gösterir. Üzerinde anlaşılmış sürede iş tamamlanmazsa taahhütlerin iptali için son tarihler belirlenir. Bu iptaller muhasebe sistemine kaydedilir.

E) Borçlanma prosedürleri

Madde 15 – 18 arasında sayılan tüm kriterler, gerekli değişiklikler yapılmak kaydıyla, Kurumun IPARD Programı adına topladığı vergi, ceza alan teminatlar, geri ödemeler vs.'ye de uygulanır.

Kurum, vadesi gelmiş miktarların onayının ve düzensizlikler da dahil tüm borçların belgelenmesinden önce, borçlunun hesap defterine (defteri kebir) kaydedilmesi için bir sistem kurar. Borçlunun hesap defteri düzenli aralıklarla kontrol edilir ve başta ceza alan teminatlar ve geri ödemeler olmak üzere vadesi geçmiş borçları toplamak için harekete geçilir. Sektörel Anlaşmanın “Son faydalanıcılara yapılan ödeme”lere ilişkin maddesinin ilgili fıkrası ve borçların geri alınması ile ilgili ulusal hükümlere hâle gelmeksizin, AB'den gelen mali katkı, borçlunun hesap defterine kaydedilmesini müteakip iki yılın sonunda defterden silinir ve Sektörel Anlaşmanın ilgili maddesi hükümlerine göre AB bütçesine geri ödenir.

F) Denetimin sürekliliği

Her zaman detaylı bir denetim yapılabilmesi için tahakkuk, muhasebe, ödeme ve borçların ele alınması konularına ilişkin dokümanlar ve ilgili bilgiler hazır bulundurulur.

Yönetim, uygun düzeyde, yürütülen kontrollerin sonuçları ile ilgili düzenli olarak bilgilendirilir. Böylece bir ödeme talebi konusunda karar alınmadan önce kontrollerin yeterli olup olmadığı her zaman göz önünde bulundurulmuş olur.

Bu nedenlerden ötürü, yönetim ve kontrol sistemlerindeki kurum, otorite ve birimler yeterli denetimin gerçekleştirildiğini garanti etmek üzere gerekli olan dokümanların saklanması için elzem olan prosedürleri düzenler.

IPARD Ajansı, akreditasyon öncesi, yönetsel, muhasebeleştirme, ödeme ve iç kontrol düzenlemeleri hususlarında NAO'ya aşağıdaki garantileri verir;

- Faydalanıcılarla sözleşme imzalanmadan ve taahhütlerin alınmasından önce, başvurunun uygunluğu ve AB ile imzalanacak anlaşmalar ile uyumunun kontrol edilmesi,
- Ödemeye izin verilmeden önce, ödeme taleplerinin kabul olunabilir olup olmadığının ve AB ile yapılan anlaşmalarla uyumunun kontrol edilmesi,
- Sonuçlandırılan taahhütlerin ve ödemelerin doğru ve tam olarak hesaplara kaydedilmesi,
- AB ile yapılan anlaşmalar ile belirlenen kontrollerin yapılması,
- Gerekli belgelerin, AB ile yapılan anlaşmalarda şart koşmuş formlar içinde ve zamanında hazırlanması,
- AB ile yapılan Anlaşmalarda belirtilen elektronik belgeler de dahil tüm belgelerin tam ve doğru olarak saklanması ve kolay ulaşılabilir olması,

NAO, IPARD Ajansının akreditasyon kriterlerine uyumundan memnun olmazsa, akreditasyon verilmeden önce, sorumlulukların yerine getirilmesi için, belirtilen şartlara uyumdan sorumlu kişi ile görüşebilir,

IPARD Ajansı yapılan ödemenin gerekçesini oluşturan dokümanlar ile idari ve fiziksel kontrollerin gerçekleştirilmesine ilişkin belgeleri saklar. Tahakkuktan sorumlu birimler, yaptıkları kontrollerin sayısını, içeriğini ve sonuçlara ilişkin olarak aldıkları önlemleri açıklayan raporları IPARD Ajansı yönetimine ve Yönetim Otoritesine sunarlar.

NAO, IPARD Ajansının muhasebe sisteminin uluslararası kabul görmüş muhasebe prensipleri ile uygunluğunu ve Yönetim Otoritesine ait iç kontrol ve yönetsel düzenlemelerin aşağıdaki gibi olmasını sağlar:

- İstenen belgelerin, AB ile yapılan Anlaşmalar ile belirlenmiş formda ve zamanda hazırlanması
- AB ile yapılan Anlaşmalarda belirtilen elektronik belgeler de dahil tüm belgelerin tam ve doğru olarak saklanması ve kolay ulaşılabilir olması

NAO, IPARD Ajansının bütün koşulları taşıdığından emin olması durumunda, akreditasyon sürecini başlatır. Aksi takdirde, Ajansın yönetsel ve mali düzenlemelerine ilişkin talimatlar verir ve akreditasyon öncesi, yerine getirilmesi talep edilen şartları Ajansa bildirir.

IPARD Ajansı NAO' nun sürekli denetimine tabidir. Kurumun akreditasyon kriterlerine uyumu en az iki yılda bir NAO tarafından gözden geçirilir ve bulgular CAO'ya, AB Komisyonuna ve Denetim Otoritesine gönderilir.

AB ile yapılan Anlaşmaların aday ülkelere uygulanışı, IPARD Programının sonuçları ve takip eden sözleşmeler Komisyon ve Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Biriminin (OLAF) kontrolüne ve Avrupa Sayıştay'ının denetimine tabidir. Komisyon ve OLAF'ın yetkilileri, IPARD Programı uygulamasını izlemeye karar verirlerse, Topluluk tarafından finanse edilen faaliyetlerin yürütüldüğü yerlerin, bina veya arazilerin ziyaret edilmesi de dahil olmak üzere, teknik ve mali incelemeler yapma hakkına sahiptirler.

Komisyon bu tür incelemelerde ilgili ülkeye yeterli bilgiyi verir. İlgili ülkenin görevlileri de incelemelere katılabilir.

Söz konusu aday ülke, denetim veya inceleme yapan kişilerin işlerini kolaylaştırmak için gerekli tedbirleri alır ve onların istediği her türlü bilgi ve belgeyi temin eder. Sağlam bir muhasebe prosedürü çerçevesinde Çok Yıllık Mali Anlaşma kapsamında verilen hibelerin, yapılan çalışma ve hizmetlerin ve tedariklerin belirlenebilmesi için ilgili ülke, bilgileri ve muhasebe kayıtlarını saklamalıdır. Komisyon kontrolleri geliştirmek için ilgili ülkenin onayını alarak belirli denetim ve soruşturmalar için ulusal otoritelerin yardımını alabilir. Toplumun mali çıkarlarının daha iyi korunması için Komisyon ve OLAF belge üzerinde ve yerinde kontroller yürütebilir.

Yukarıda açıklanan kontrol ve denetimler Topluluk fonlarından yararlanan her yüklenici ve alt yükleniciye uygulanabilir ve ulusal katkıya ilişkin Ulusal Fon dokümanlarının içinde ilgili tüm bilgiler yer alır. Komisyon ve Avrupa Sayıştay'ının sorumlulukları haricinde, Ulusal Fon ve IPARD Ajansının hesapları ve faaliyetleri Komisyonun isteği üzerine kendi personeli veya Komisyonun yetki verdiği bir dış denetçi tarafından kontrol edilebilir.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından IPARD Programı kapsamında AB ile Türkiye ortak finanse edilerek verilecek olan destekler için uygulanacak prosedürler projenin kabulü, ödemenin yapılması ve projelerin izlenmesi olmak üzere üç temel fonksiyonu yerine getirmek üzere düzenlenmiştir. Bu çalışmada, bu fonksiyonlardan projenin kabulüne ve izlenmesine ilişkin prosedürlere kısaca değinilirken asıl konumuz olan ödeme prosedürlerine ise detaylı olarak yer verilecektir.

5. TKDK İL VE MERKEZ TEŞKİLATINDA BAŞVURU İŞLEMLERİ⁹

5.1. Projelerin Kabulü

Başvuru Sahipleri, içersinde Başvuru formu, iş planı ve ekleri, taahhütler ve zorunlu dokümanlar listesinin yer aldığı başvuru paketini başvuru çağrısında belirtilen tarihten itibaren İl Koordinatörlüklerinden alır.

Başvurular bizzat başvuru sahibi ya da vekili tarafından (bağlı olduğu) ilgili İl Koordinatörlüğüne bir asıl, iki kopya halinde, hangisinin aslı hangisinin kopyası olduğu belirtilmek suretiyle üç nüsha halinde yazılı olarak yapılır.

İl Koordinatörlüklerindeki uzmanlar, başvuru paketlerinin tam olup olmadığının kontrolü ile IPARD Programında belirtilen uygunluk kriterlerine uyup uymadığının kontrollünü gerçekleştirirler. *S.A. Akreditasyon Kriterleri Ek 1/3* hükmünde yer alan, dört göz prensibi gereği, yapılan tüm işlerin bir diğer kişi tarafından kontrol edilmesidir.

Başvuruların idari ve uygunluk kontrolü tamamlandıktan sonra yerinde kontrol işlemi başlar. İl Koordinatörlüklerinin “Proje İzleme ve Yerinde Kontrol Alt Biriminde” görevli olan uzmanlar, ön yerinde kontrolleri gerçekleştirme yetkisine sahiptirler. Başvuru sahiplerinin yerinde kontrolleri, başvuru paketinde verilen bilgi ve verilerin doğrulanmasını içerir. İl Koordinatörlüklerde başvuruların tamamı (%100), kontrol edilir.

Yerinde kontroller en az 2 uzman tarafından gerçekleştirilir. Bulgular bir rapor halinde kaydedilir. Raporun ilk bölümü hem uzmanlar hem de başvuru sahibi tarafından imzalanır. Geri kalan bölümü ise İl Koordinatörlüğünde doldurulur.

⁹ Eşleştirme Projesi, IPARD Ajansı Kuruluş Çalışmaları, 2008, Ankara (IPARD Ajansının kurulmasına yönelik yapılan tüm çalışmalar, hazırlanan tüm prosedürler ve dokümanlar taslak halde olup görüşleri alınmak üzere Avrupa Komisyonu’na gönderilmiştir.)

İl Koordinatörlükleri tarafından yukarıda kısaca açıklandığı gibi başvuruların işlem den geçirilmesi faaliyetleri tamamlandıktan sonra uygun olduğu düşünölen bütün başvuru paketleri, bütün kontrol listeleri, raporlar, belgeler vs. ile birlikte son olarak işlem den geçirilmek üzere ve sözleşmenin imzalanması için posta ile TKDK Genel Merkezine gönderilir.

Daha sonra, Proje Yönetim Koordinatörlüğünde çalışan başvuruları işlem den geçirmekten sorumlu uzmanlar, gerekli bütün belgelerin başvuru paketinde bulunup bulunmadığına dair belirli kontrol listelerine göre belgeleri kontrol ederek başvuruları işlem den geçirmeye başlarlar.

Başvurular iki aşamada puanlandırılır:

(a) İş planlarının puanlanması

(b) IPARD Programında belirlenen “proje seçimine ilişkin sıralama kriterlerine” göre puanlama

Proje Yönetim Koordinatörlüğünde çalışan başvuruların işlem den geçirilmesinden sorumlu uzmanlar Başvurulardaki İş Planlarını öncelikle kontrol eder, inceler, değerlendirir ve puanlandırır. Bu inceleme sürecinde, başvuruda açıklanan projenin etkilerinin değerlendirilmesi, projenin yarattığı etkinlik ve etkililiğın değerlendirilmesi ve projenin kendisinin ekonomik kapasitesinin değerlendirilmesine odaklanılır. Başvuru sahibinin ekonomik kapasitesi iş planında değerlendirilir. İş planında; proje bütçesi, mantıksal çerçeve, detaylı proje bütçesi, maliyet gerekçesi, fon kaynakları, nakit akış planı, özet bilanço, proje özellikleri, maliyet çizelgesi vb gibi gerekli dokümanları içerir. Ekonomik kapasite, işletmelerde ve işletmelerin likit ve aktif stoklarındaki öz kaynağın işletme giderlerini karşıladığını göstermelidir. Bu kapsamda uzmanlar, taahhüdün geçerliliğini ve rekabetçiliğini, yatırım gerekliliğini ve ilgili tedbir ve alt tedbir için öngörölen hedeflere uyumunu incelerler.

Finansman sınırlı olduğu için IPARD Programında tanımlanan özel amaçlara en uygun olan başvurular seçilir. Bu amaçla başvurular, IPARD Programında belirlenen “proje seçimine ilişkin sıralama kriterlerine” göre puanlamaya tabi tutulurlar. Başvuruların, “proje seçimine ilişkin sıralama kriterlerine” göre puanlandırılması, IPARD Programındaki her bir tedbir ve alt tedbir için belirlenen özel koşullara göre yapılır ve bu puanlama, önceden iş planının analizini ve puanlandırılmasını gerçekleştiren uzmanlar tarafından yapılır.

İl Koordinatörlüklerinden teslim alınan başvuruların en az %5’i risk analizine dayanarak yeniden kontrole tabi tutulurlar. Bu tür kontroller idari kontrolleri, uygunluk kontrollerini ve yerinde kontrolleri içerir. Başvuruların idari ve uygunluk kontrolleri, İl Koordinatörlükleri tarafından gerçekleştirilen başvuru paketinin eksiksiz olması ve uygunluğu gibi doküman temelli işlemde geçirme faaliyetlerinin yeniden kontrolünden oluşur.

İl Koordinatörlüklerinden teslim alınan başvuruların en az %5’inin idari ve uygunluk kontrollerinden sonra, Proje İzleme ve Kontrol Koordinatörlüğünde çalışan yerinde uzmanlar tarafından yerinde kontroller tekrarlanır. Bütün bu yeniden kontroller, yardım başvurusunda verilen temel bilgilerin doğrulanması ve bir projenin muhtemel başlangıcından önce durumun yeniden kontrol edilmesi bakımından faydalıdır. Başvuruların yerinde kontrollerinin tekrarlanması, idari ve uygunluk kontrollerinde önceden kontrol edilmiş seçilen bütün başvurular için gerçekleştirilir ve daima sözleşme imzalanmadan önce yapılır. Bu da, seçilen başvuruların öncelikle uygunlukları bakımından ve resmi olarak kontrol edildiği ve daha sonra aynı başvuruların yerinde kontrol edildiği anlamına gelir.

Sözleşme imzalanmadan önceki yerinde kontroller en az iki uzman tarafından gerçekleştirilir. Bulgular bir rapor halinde kaydedilir. Raporun ilk bölümü hem uzmanlar hem de başvuru sahibi tarafından imzalanır. Geri kalan bölümü ise Merkezde doldurulur.

5.2. Sıralama ve Destek Kararı

Sıralama, tedbirlere ve alt tedbirlere göre ve “proje seçimine ilişkin sıralama kriterlerine” göre belirlenen başvuru puanlarına göre yapılır.

İki ya da daha fazla başvurunun IPARD Programının “ proje seçimine ilişkin sıralama kriterlerine” göre verilmiş eşit puana sahip olması durumunda, iş planlarına verilen puanlar dikkate alınır. Bu da, daha yüksek puan alan projelerin aynı puana sahip diğer projeler arasında daha ön bir sırada yer alacağı anlamına gelir. Eğer iki ya da daha fazla proje (İş planlarına verilen puanlarla IPARD Programında belirlenen proje seçimine ilişkin sıralama kriterlerine göre verilen puanlar) eşit ise, teslim tarihi ve saatine göre ilk teslim edilen proje öncelik sıralamasında listelenir.

Son olarak, tedbire ve alt tedbire göre sıralanan projelerin listesi, desteğe ilişkin karar vermeleri için Proje Değerlendirme ve Seçim Komitesine (PDSK) teslim edilir. IPARD Programında desteklenecek başvuruların seçimine ilişkin ayrıntılı prosedürler, “*PDSK çalışma usul ve esaslarına ilişkin yönetmelikte*” açıklanmaktadır. IPARD Programı kapsamında kazanan projelerin listesi tamamlanır, her bir PDSK üyesi tarafından toplantıda imzalanır ve kaydedilir. PDSK toplantı tutanakları kaydedilir.

Yararlanıcılar arasında sözleşmeler imzalandıktan sonra, sözleşmesi yapılan proje uygulanmaya başlar fakat sözleşmeler imzalanmadan önce ihale prosedürleri yerine getirilmelidir.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu ile Faydalanıcılar arasında sözleşmenin imzalanmasından sonra, Proje Yönetimi Koordinatörlüğü tarafından sözleşmelerin kayda geçirilmesi için sözleşmeler ve alınan teminatlar hakkında gerekli bilgiyi içeren belgeyi Finansman Genel Koordinatörlüğüne gönderir.

6. TKDK İL VE MERKEZ TEŞKİLATINDA ÖDEME TALEPLERİ İŞLEMLERİ ¹⁰

6.1. İl Koordinatörlüğünde Ödeme Talepleri İşlemleri

Merkezdeki Proje Yönetim Koordinatörlüğü tarafından, yararlanıcıyla imzalanan “**Destek Sözleşmesi**” nin bir özeti İl Koordinatörlüğü Ödeme Talep İşlem Alt-birimine bir kopyasını da mali planlamayı yapmak üzere Finansman Genel Koordinatörlüğü altındaki Muhasebe Koordinatörlüğüne gönderilir. Bir kopyasını da sözleşmenin kontrolü ve olası hataların ve usulsüzlüklerin önlenmesi için Merkezdeki (TKDK) Hukuk Müşavirliğine gönderilir. Sözleşmede faydalanıcı tarafından gerçekleştirilecek olan ödeme talebinin tarihine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

İmzalanan sözleşmenin özeti sözleşme imzalandığında, sözleşme değiştirildiğinde ve sözleşme iptalinde Finansman Genel Koordinatörlüğüne gönderilir. Sözleşme özetinde alınan teminata ve ödeme tarihine ilişkin bilgiler de yer almaktadır. Ayrıca bu sözleşme özeti ile birlikte “Üç Teklif ve Yatırım Kalemleri Uygunluk Raporu” ve “Destek Seviyesi ve Yatırım Kalemleri Uygunluk Kontrol Listesi” ni de Finansman Genel Koordinatörlüğüne gönderilir. Finansman Genel Koordinatörlüğü tarafından da Ödeme Talep Paketlerinin kontrolünde kullanılmak üzere İl Koordinatörlüğü Ödeme Talep İşlem Birimine gönderilir. Sözleşme özetinde yararlanıcı tarafından ödeme talep paketinin teslim tarihi ile ilgili bilgi bulunur ve bilgiye göre bir tebligat hazırlanır ve Destek Sözleşmesinde belirtilen tarihten 10 takvim günü öncesinde yararlanıcının elinde olacak şekilde yararlanıcıya gönderilir

¹⁰ Eşleştirme Projesi, IPARD Ajansı Kuruluş Çalışmaları, 2008, Ankara (IPARD Ajansının kurulmasına yönelik yapılan tüm çalışmalar, hazırlanan tüm prosedürler ve dökümanlar taslak halde olup görüşleri alınmak üzere Avrupa Komisyonu’na gönderilmiştir.)

6.1.1. Talebin Teslim Alınması ve Kontrolü

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu IPARD Programının uygulaması görevini merkez ve 20 ilde kurulmuş olan taşra teşkilatı ile yürütmeyi planlamaktadır.

Bu kapsamda hazırlanmakta olan ödeme prosedürleri ile merkezde Finansman Genel Koordinatörlüğünce yürütülen ödeme talepleri kontrol faaliyetine ilgili İl Koordinatörlüğünce ödeme talebi başvurularının teslim alınması ile başlanması öngörülmektedir.

Ödeme Talep Paketi, Kurum tarafından ödenecek destek miktarının hesaplanmasına esas teşkil eden yararlanıcının talebini ve yararlanıcıların üstlenmiş olduğu yatırım maliyetlerini ispatlayan başta faturalar olmak üzere tüm belgeler ve bu belgeleri destekleyici dokümanları içeren talep dosyadır.

TKDK İl Koordinatörlüğüne yararlanıcı tarafından teslim edilen Paket (ÖTP) aşağıdakileri içerir;

1. Teslim Tesellüm Tutanağı
2. Ödeme Talebi
3. %12'lik Maliyetler İçin Faturalar
4. Diğer Faturalar
5. Sertifikalar
6. İlerleme Raporu
7. Doğal Afetler Durumunda Avans Ödeme Talebi
8. Ekler (Banka hesap özetleri, Sözleşmeler, Faturalar, Sertifikalar, Menşe Belgeleri)

Teslim Tesellüm Tutanağı: Yararlanıcı tarafından ilgili il koordinatörlüğüne ödeme talebi paket ile teslim edilmesi gereken tüm belgelerin yer aldığı bir listedir. Bu belge ile yararlanıcı tarafında doldurularak ödeme talep paketi ile birlikte teslim edilir. İlgili il

koordinatörlüğünde görevli memur tarafından teslim alınan belgelerin tamlik kontrolü yapılır.

Ödeme Talebi: Ödeme talep paketindeki fatura ve destekleyici belgelere dayanarak talep edilen destek miktarının belirtildiği formdur.

%12'lik Maliyetler İçin Faturalar: %12'lik harcamalar dediğimiz harcamaları ifade eden formdur.

Uygun proje maliyet tutarlarının %12'sini geçmemek koşulu ile mimarlık, mühendislik ve diğer danışmanlık ücretleri ile fizibilite çalışmaları, patent hakkı ve lisans alımı gibi genel giderler (Sektörel Anlaşma Madde 32/6c) uygun giderler olarak belirtilmektedir. Yani bu tarz hizmet alımlarında %12'yi aşan kısım ödenmeyecektir. Bu faturalar bu belgede detaylı olarak yazılır. Faturalarda mutlaka KDV hariç miktar esas alınır.

İş planı hazırlama masrafı da bu %12'lik harcamalara dâhildir. Ancak İş Planı hazırlama maliyeti için İPARD Programında, uygun proje maliyetinin % 4'ünü geçmemek üzere, en fazla 6.000 Euro ile sınırlandırılmıştır.

Sektörel anlaşmada sözleşme imzalanmadan önce yapılan harcamalar uygun gider olarak kabul edilmemektedir. Ancak %12'lik harcamalar ve teknik yardım tedbiri kapsamında yapılacak harcamalar istisnadır. Çünkü faydalanıcı eğer projesi için fizibilite çalışmasını sözleşme imzalanmadan önce de yapabilir ancak bu iş yapmış olduğu tarih İPARD Programının kabul tarihinden önce olmamalıdır.

Diğer Faturalar: %12'lik dilime giren harcamalar haricindeki tüm faturalar bu formda beyan edilir. Yani Faydalanıcının projesi ile ilgili olarak yapmış olduğu her türlü harcamaya ait faturaların detayını içeren belgedir. Faturalarda mutlaka KDV hariç miktar esas alınır.

Sertifikalalar: Ödeme talebine ilişkin yapılan harcamaları destekleyici belgeler bu forma yazılır. Bu belgeler:

- *Banka Ekstresi:* Faturaların ödendiğini belgeler. Bizim ödemeyi yapabilmemiz için yararlanıcı tarafından tedarikçinin hesabına paranın yattığını görmeliyiz. Her bir faturanın ekstresi olmalı.
- *Menşe-i belgesi:* Sektörel Anlaşmaya göre ürünlerin ithal edilmesi durumunda ithalatın ancak AB'ye aday ve üye ülkelerden olması gerekmektedir. Bu belge ile ürünün menşe-i ispatlanacaktır.
- *Fatura Ayrıntısı:* Eğer fatura yapılan işler için toplu olarak kesilmiş ise, faturaya ilaveten miktar ve tutarların dökümünün yapıldığı, yapılan her işin Destek Sözleşmesinde belirtildiği gibi kalem kalem yer aldığı fatura ayrıntısı iliştilmelidir. Fatura ayrıntısının gerekliliği konusunda kurum yararlanıcıyı, yararlanıcı da tedarikçiyi önceden bilgilendirmelidir.
- *Tedarik Sözleşmesi:* Yararlanıcı ile tedarikçi arasında yapılan sözleşme
- *Sözleşmesinin Türkçe Çevirisi:* Eğer sözleşme yabancı bir dilde yapılmış ise, onaylı Türkçesi ilave edilmelidir.
- *Fiyat teklifi:* Tutarı 10.000 €'yu aşan hizmet, ürün ve işlerin alınması için en az üç farklı tedarikçiden fiyat tekliflerinin alınması ve orijinallerinin ödeme talebine iliştilmesi gerekmektedir. Hesaplanan Fatura, bu 3 fiyat teklifinden İş Planı için seçilen Fiyat Teklifine bağlıdır. Yalnızca yararlanıcı, Destek Sözleşmesinde taahhüt edilen teknik standardı seçilen Fiyat Teklifinden daha ekonomik bir şekilde gerçekleştirebilirse bu tekliften sapılabilir. Bu durum yazılı olarak ispatlanabilir. Bu gerekçe, yararlanıcı tarafından Ödeme Talebi Paketinde yazılı olarak sunulmalıdır.

İlerleme Raporu: Yararlanıcının Destek Sözleşmesinde taahhüt ettiği şartları yerine getirmesinin izlendiği belgedir. Formda yararlanıcı söz konusu aşama ile ilgili gerçekleştirilen faaliyetleri ayrıntıları ile anlatır.

Doğal afet durumunda avans talebi: Bu belge ÖTP içinde diğer belgeler gibi teslim zorunlu olan bir belge değildir. Yalnızca doğal afet durumuyla karşılaşmışsa faydalanıcı bu belgeyi doldurarak avans talebinde bulunabilir. Avans ödemesi doğal afet anında elinde geçerli bir destek sözleşmesi olan yararlanıcılar için mümkündür. Bu durumda yararlanıcıya verilecek avans miktarı toplam yatırım maliyetlerinin %20'sini aşamaz.

Ayrıca Sektörel Anlaşmada Madde 57 belirtildiği üzere, Ülke'nin talebi üzerine Komisyonun Ülke'nin istisnai bir doğal afetten etkilendiği yönünde karar alması durumunda doğal afetten etkilenen bölgedeki ilgili projeler için kamu desteği oranı %85 tavanına kadar çıkarılabilir. Bu durumda destek sözleşmesinde değişikliğe gidilmesi gerekmektedir.

Yararlanıcı ödeme talep paketinin belgelerini İl Koordinatörlüğünden veya elektronik ortamda TKDK web sitesinden bu belgelerin çıktısını alarak doldurur. Tebligatın yararlanıcı tarafından teslim alınmasından sonra, düzenlenen Ödeme Talep Paketi, ilgili İl Koordinatörlüğüne teslim edilir.

ÖTP'nin tüm dokümanları ve destekleyici dokümanlar iki nüsha olarak teslim edilir. Ödeme talep paketi içerisindeki tüm belgeler, destekleyici dokümanlar üzerindeki imzalar orijinal olmalıdır.

Sözleşmede belirtilen sürede Ödeme Talebini sunmak için İl Koordinatörlüğüne gerekçeli sebebini açıklaması durumunda İl Koordinatörlüğü yararlanıcıya ilave 15 gün verebilir. Yararlanıcı bu süre içinde de başvuru yapmazsa, İl Koordinatörlüğü resmi yazıyla Finansman Genel Koordinatörlüğüne ve Hukuk Müşavirliğine bilgi verir. Hukuk Müşavirliği gerekli incelemeyi yapar. Eğer yapılan inceleme sonucunda mücbir bir sebep bulunursa, sonuçla ilgili olarak Hukuk Müşavirliği Finansman Genel Koordinatörlüğüne ve Proje Yönetimi koordinatörlüğüne bilgi verir. Eğer mücbir bir

sebeup yoksa Hukuk Müşavirliği usulsüzlük prosedürünü başlatır ve konuya ilişkin olarak ilgili birimleri bilgilendirir.

ÖTP'nin tüm belgeleri doldurulmuş veya boş olarak İl Koordinatörlüğüne teslim edilir. ÖTP'nin tüm belgeleri sayfa sayfa yararlanıcı tarafından bizzat imzalanmalıdır. Ancak ÖTP'nin teslimi yararlanıcı tarafından ya da teslimle yetkilendirdiği vekili tarafından elden yapılır.

Sektörel Anlaşmanın Ekinde yer alan Akreditasyon kriterlerinde, “Ödeme taleplerinin işlemde geçirilmesi prosedürü sırasında talepleri işlemde geçiren ekip IPARD Programı çerçevesinde verilen desteğin ödenmesi için yetki verir ve yararlanıcı tarafından teslim edilen taleplerin idari (S.A. Madde 19/2) ve uygunluk (S.A. Madde 32) kontrolünü gerçekleştirir. Yerinde kontrol ve izleme birimi ise taleplerin doğruluğunu onaylar (IPARD Sektör Anlaşması Ek, Akreditasyon kriterleri A2 Ödeme Fonksiyonlarını takiben)” yer alan hüküm gereği teslim alınan ödeme taleplerinde,

- İdari Kontrol
- Uygunluk Kontrolü
- Yerinde Kontrol yapılır.

Ancak, IPA Uygulama Tüzüğü 2499/2007 EK 1 (d) de yer alan “Nesneliliği sağlamak ve yolsuzluğu önlemek için Ödeme Talep İşlem görevinin verildiği kişi bir “çıkarc çatışması” söz konusu olması durumunda amirine rapor sunmak zorundadır. “Çıkarc çatışması”, Ödeme Talep İşleme görevinin verildiği kişinin yararlanıcıyla aile veya iş ilişkisi olduğu takdirde ortaya çıkar” hükmü gereği bu kontrolleri gerçekleştiren personel ile yararlanıcı arasında aile ve iş ilişkisinin bulunmaması hususunda Kurum personelinin hassasiyetle durması ve bu durumla karşılaşan personelin durumu amirine rapor etmesi, amirinde bu görevi çıkarc çatışmasının ortaya çıkmasını engellemek amacıyla bir başka kişiyi görevlendirmesi gerekmektedir.

Dört göz prensibi, yapılan tüm işlerin bir diğer kişi tarafından kontrol edilmesidir. Ödeme talebi ile ilgili yapılan kontrol işlemleri, uzmanlar ya da memurlar tarafından gerçekleştirilirken bütün adımlar *S.A. Akreditasyon Kriterleri Ek 1/3* hükmü gereği, dört göz prensibine göre Kıdemli Ödeme Talep Uzmanları tarafından gözden geçirilmelidir.

Ödeme talebinin ilgili il koordinatörlüğünce teslim alınmasından destek miktarının faydalanıcının hesabına aktarılmasına kadar geçen tüm aşamalar için hazırlanan prosedürde çıkar çatışmasının engellenmesi ve dört göz prensibinin uygulanması için gerekli düzenlemelere yer verilmiştir.

- **İdari Kontrol (S. A. Madde 19(2))**

İl Koordinatörlüğündeki kayıt memuru tarafından yukarıda belirtilen şartlar altında teslim edilen Ödeme Talep Paketleri elden teslim alınır. İdari Kontrol yapılır ve dört göz prensibine göre kıdemli uzman tarafından da ikincil kontrolü gerçekleştirilir. İdari Kontrol, ÖTP'yi teslim eden kişinin teslim yetkili ve Destek Sözleşmesi'nde belirtilen kişi olup olmadığını kontrol etmek ve teslim edilen paketteki belgelerin eksik olup olmadığını kontrol etmek amacıyla yapılır. İdari kontrol sırasında yararlanıcı işlemleri bitene kadar İl Koordinatörlüğünde bekler.

ÖTP'de eksik belgelerin olduğu tespit edilmesi durumunda, tüm paket eksiklikleriyle birlikte yararlanıcıya tamamlanması üzere geri verilir. Yararlanıcı eksik belgeleri tamamlar ve tekrar İl Koordinatörlüğüne sunar. Tüm süreç bu adımdan sonra tekrar baştan başlar.

AB Yönetmelik 2499/2007 EK: Akreditasyon Kriterleri (3)(n)'ye göre tüm dokümanlar Komisyonun erişimine açık olmalıdır. Ayrıca, gerek duyulan her durumda, IPARD Programı altında desteklenen her bir yararlanıcıya ilişkin bilgilere ve dokümanlara erişimi sağlamak için bir arşiv sisteminin olması gereklidir.

ÖTP içerisinde herhangi bir eksik belgenin olmaması durumunda, memur, paketin kaydı yapılır ve uygunluk kontrolünün yapılması için ilgili uzmanlara gönderilir.

- **Uygunluk Kontrolü (Sektörel Anlaşma Madde 19(2,3), Madde 32)**

Bu kontrol, faturalar ve faturalarla birlikte İl Koordinatörlüğü tarafından teslim alınan destekleyici dokümanların karşılıklı olarak kontrol edilmesi için yapılır. Bu esnada; uygulamalar, şart ve koşullara bağlılık, uygunluk, dokümanların tamamlanması, destek dokümanlarının doğruluğu, teslim alma tarihine yönelik kontroller yapılır. *(Sektörel Anlaşma EK 1 Akreditasyon Kriterleri 3 (B))*

- **Faturaların Uygunluk Kontrolü**

Faturaların uygunluk kontrolü sırasında, sadece faturaların kontrolü değil, ÖTP'nin memur tarafından yapılan idari kontrolü de yeniden gerçekleştirilir. Faturaların uygunluk kontrolü yapılırken aşağıdaki hususlara önem verilmelidir:

- Her bir fatura ilk, asıl nüshadır.
- Faturada gösterilen harcama kalemleri, ilgili belgelerde (sözleşmeler, siparişler, teslimat notları, fiyat teklifleri) belirtilen kalemlere nicelik, nitelik ve fiyat bakımından uyumlu olmalıdır.
- Faturalar başka bir destek programında kullanılmamış olmalıdır. (T.C.'de ulusal düzeyde desteklerin izlenmesine yönelik bir komite bulunmadığından, bu kontrol sadece faturaların asıl nüshaları üzerinde başka bir destek programına ait mühür olup olmadığına bakılarak yapılır. Ayrıca, yararlanıcı Destek Sözleşmesi'ni imzalarken IPARD Programı için kullanacağı faturaları başka bir destek programında kullanmayacağına ilişkin taahhütte bulunur).
- Faturanın ödendiği ve verildiği tarih birbiri ile örtüşmektedir.

- Faturalarda, Destek Sözleşmesinde belirtilen, tedbirin hedefleri ve Sektörel Anlaşma'nın 32. Maddenin 6. fıkrasında yer alan hüküm gereği uygun maliyetler yer almaktadır. Bu maliyetler aşağıda sıralanmıştır:

Uygun Olan Harcamalar

- Gayrimenkullerin inşa edilmesi veya geliştirilmesi (ancak kazanımı değil),
 - Sözleşme sonucunda kiralayanın malı olması şartıyla yeni makine veya ekipman alımı veya kiralanması,
 - Varlığın piyasa değerine kadar bilgisayar yazılımı dahil olmak üzere yeni makine ve ekipmanın alımı veya kiralanması,
 - Mimarlık, mühendislik ve diğer danışmanlık ücretleri gibi önceki noktalarda değinilen harcamalarla ilgili genel maliyetler, fizibilite çalışmaları, önceki noktalarda bahsedilen maliyetlerin %12'sine kadar patent hakları ve lisansların kazanımı, iş planı hazırlanmasına proje değerinin maksimum %4'ünün ayrılması ve bu miktarın 6,000 Euro'dan fazla olmaması.
- Faturalarda, Destek Sözleşmesinde belirtilen, tedbirin hedefleri ve Sektörel Anlaşma'nın 32. Maddenin 4. fıkrasında yer alan hüküm gereği uygun olmayan maliyetler yer almaktadır. Bu maliyetler aşağıda sıralanmıştır:

Uygun Olmayan Harcamalar

- Katma değer vergileri dahil olmak üzere vergiler;
- Gümrük resmi ve ithalat vergileri veya diğer herhangi bir ücret;
- Kiralama sonrasında mülkiyetin kiracıya devredilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, arazi ve mevcut binaların satın alınması, kiralanması ya da kiraya verilmesi

- Para cezaları, mali cezalar ve dava masrafları;
- İşletim maliyetleri;
- İkinci el makine ve ekipman;
- Banka ücretleri, teminat masrafları ve benzeri ücretler;
- IPARD euro hesabıyla ilgili dönüşüm masrafları, ücretleri ve kambiyo kayıpları ve ayrıca diğer tüm mali harcamalar;
- Aynı cins katkılar;
- Zirai ürün haklarının, hayvanların, yıllık bitkilerin ve onların ekimlerinin satın alınması;
- Herhangi bir bakım, amortisman ve kiralama maliyeti;
- İşletim Yapısı ve özellikle genel giderler, kiralama bedelleri ve yönetim, uygulama, izleme ve kontrol faaliyetlerinde görevlendirilmiş personelin maaşları gibi yönetim ve uygulama yardımıyla kamu idaresi tarafından üstlenilen herhangi bir masraf.
- Kiralama ve alımla ilgili maliyetler; banka masrafları, garanti maliyetleri ve benzer ücretler (*AB Yönetmelik 718/2007 Madde 34 (3)*)
- IPARD Ajansı tarafından projenin seçimi ve sözleşme imzalanmasından önceki aşamalarda oluşacak masraflar (*AB Yönetmelik 718/2007 Madde 34 (3)*)

Komisyon açık ve net bir biçimde aksine karar vermedikçe, aşağıdaki giderler de ayrıca uygun değildir (*S.A. Madde 32/5*):

- Proje uygulamayla ilgili kaynağı AB Üye Devletleri veya Aday Ülkelerde bulunmayan makine, ekipman veya hizmet (*AB Yönetmelik 1085/2006 Madde 19 (1) ve (5)*)
- Belirlenen maliyetlerden mahsup edilmemesi koşuluyla, projenin tamamlanmasından önce kullanıcı veya katılımcı ücretleri yaratan projelerle ilgili harcamalar

- Toplu çıkar dışındaki tanıtım maliyetleri.
- 10.000 € üzerinde maliyeti olan ve yararlanıcının en az üç sağlayıcıdan fiyat teklifi almadığı hizmet, mal ve işlerin maliyetleri; ki orijinalleri Madde 39'da belirtilen harcama beyanına dahil edilir; Buna uygun olarak, 10.000 € üzerinde maliyet kalemleri söz konusu olduğunda, 3 farklı sağlayıcıdan talep edilen orijinal fiyat teklifi Ödeme Talep Paketine eklenir. Yararlanıcı en düşük fiyat teklifini seçmelidir. Aksi durumda, seçmiş olduğu teklifi neden seçtiğini belirterek gerekçelendirmelidir.
- Faturanın düzenlendiği tarihte geçerli olan T.C. Merkez Bankasının döviz kuruna göre hesaplanan faturanın YTL değeri yazılmış ve sorumlu kişi tarafından onaylanmış olmalıdır.
- Faturalar toplam maliyetleri gösteriyorsa, ilgili ayrıntılı döküm iliştilmelidir.
- Faturalarda Proje başvuru numarası ve aşama sayısı yer almalıdır.
- Faturaların ödemesi banka havalesi şeklinde yapılmış olmalıdır.
- Her türlü ödeme banka havalesi yoluyla gerçekleşmiş olmalıdır.

Faturaların uygunluk kontrolü sırasında ortaya çıkan bulgular ve bu bulgular temelinde yapılması gereken faaliyetler rapor edilir.

Uygunluk kontrolü sırasında, eğer açıklığa kavuşturulması gereken ve/veya eksik bir husus tespit ederse, yararlanıcıya eksikliklerini tamamlaması için bilgilendirici bir tebligat gönderilir. Tebligatın yararlanıcı tarafından alınması ile eksikliklerin giderilmesi için 15 günlük bir süre başlar. Yararlanıcının gerekçeli bir talebi varsa ve bu talep ilgili İl Koordinatörlüğünce kabul edilirse ilave 15 günlük bir süre verilebilir. Yararlanıcı gerekli işlemleri yaparak eksikleri tamamlar ve belirtilen zaman diliminde dokümanları İl Koordinatörlüğüne teslim eder.

Eğer yararlanıcı, belirtilen süre (ek 15 günlük süre de dahil olmak üzere) içinde eksiklerini tamamlayıp başvurusunu yapmazsa, başka bir deyişle faturalar yada bunları destekleyici dokümanlar hala eksikse, talep edilen miktardan bu eksik olan faturalar yararlanıcının talep ettiği miktardan düşülür. Uygunluk kontrolü tamamlanan faturalara başka bir destek programından da faydalanmasının önlenmesi amacıyla Sektörel Anlaşmanın 4. Maddesinin 3. fıkrası gereği, uygunluk kontrolü yapılmış faturalar yerinde denetim birimine teslim edilirken IPARD mührü vurulur. Uygunluk kontrolü biten ÖTP'ler yerinde kontrolleri yapılmak üzere İl Koordinatörlüğünün Yerinde Kontrol ve İzleme Birimine gönderilir.

- **Yerinde Kontrol**

İdari ve uygunluk kontrolü tamamlanan ödeme talep paketleri içerisinde yer alan her bir faturanın destek kapsamına alınabilmesi için ilgili İl Koordinatörlüğü yerinde kontrol uzmanları tarafından *Sektörel Anlaşmanın 20. maddesinde* aşağıdaki şekilde tanımlandığı üzere yerinde kontrol yapılır. Bu maddeye göre:

- Türkiye, destek miktarının onaylanması için tüm başvurular ve ödeme için tüm talepler üzerine yerinde kontroller düzenler.
- Yerinde kontrollerin sonuçları, karşılaşılan herhangi bir problemin, sistematik nitelikte olup olmadığını, diğer benzeri faaliyetler, nihai yararlanıcılar veya diğer kuruluşlar için bir riske sebep olup olmadığını saptamak için değerlendirilir. Değerlendirme ile ayrıca, bu tür durumların nedenleri, ileride gerekli olabilecek benzeri incelemeler ve gerekli düzeltici ve önleyici tedbir tespit edilir.

Yerinde Kontrol uzmanları tarafından yerinde kontrole başlayabilmek için "*Yerinde Kontrol Yetki Belgesi*" ni hazırlanır. Yararlanıcıya yerinde kontrolün tarih ve zamanını bildirmek amacıyla, tebligat hazırlanıp gönderilir. Yararlanıcı posta, fax, e-mail veya telefon yoluyla en az iki gün önce bilgilendirilir (*Sektörel Anlaşma Madde 20 (4)*). Uzmanlar tarafından, yerinde kontrole gitmeden önce, ellerinde bulunan ÖTP'lerin

tekrar kontrolünü yapılır ve bulgularını rapor haline getirilir. Böylece sıkı bir yerinde kontrol esnasında dikkat edilmesi gereken kritik noktalar belirlenmiş olur. Hiç bir orijinal doküman ajans tarafından tutulamayacağı (*Sektörel Anlaşma Madde 44/5*) için yerinde kontrol sırasında yararlanıcı tarafından ödeme talep paketi ile teslim edilen dokümanların asıl nüshaları yararlanıcıya geri verilmesi için yerinde kontrol uzmanları tarafından ayrıca bir belge düzenlenir.

Yerinde kontrol en az 2 uzman tarafından gerçekleştirilir ancak bu uzmanlar aynı projenin izlenmesi için yapılacak kontrollere katılamazlar. Yerinde kontrol esnasında yapılan incelemeler sonucunda bir Yerinde Kontrol Raporu hazırlanır. Raporun ilk bölümü kontrol alanında düzenlenir. Bu bölüm hem yararlanıcı hem de uzman tarafından imzalanır ve bir kopyası yararlanıcıya verilir. Ayrıca yerinde kontrol sırasında yararlanıcıya ÖTP ile birlikte teslim etmiş oldukları tüm dokümanların ve faturaların orijinalleri yararlanıcıya imza karşılığı teslim edilir. Yerinde kontrol tamamlanır ve raporun geri kalan bölümü il koordinatörlüğünde doldurur.

İl koordinatörlüğündeki ödeme talep işlem birimindeki ilgili uzman tarafından, yerinde kontrol uzmanlarının yerinde kontrollerin tamamlanmasından sonra hazırladıkları raporları ve ödeme talep paketleri alınır ve hem kendi raporlarına göre hem de yerinde kontrol uzmanlarının raporuna göre artık yararlanıcıya ödenmesi önerilen gerçek miktar İl Koordinatörlüğü tarafından belirlenir. Eğer, yararlanıcı tarafından talep edilen miktarla İl Koordinatörlüğü tarafından ödenmesi önerilen miktar arasında fark varsa buda İl Koordinatörlüğü tarafından mutlaka gerekçelendirilir.

İdari, uygunluk ve yerinde kontrolleri biten ödeme talep paketlerinin listesi, merkezde örnekleme prosedürünü başlatmak üzere haftalık olarak tedbir ve alt tedbir bazında fakslanır. ÖTP'leri ve tüm ilgili dokümanların merkeze gönderilmesi esnasında oluşabilecek herhangi bir kaybı önlemek amacıyla merkeze gönderilen tüm belgeleri sayfa sayı numaralarıyla kaydedildiği bir belge hazırlanır ve merkeze gönderilir. Bu aşamaya kadar yapılan kontrollerden (idari, uygunluk, yerinde kontrol) sonra yararlanıcının sunduğu yatırımıyla ilgili faturalardan reddedilenler varsa yararlanıcıya

gönderilmek üzere bir tebligat hazırlanır ve merkeze gönderilecek dosyaya Tahakkuk Koordinatörlüğünce yapılacak işlemlere esas olmak üzere konulur. Çünkü 5648 sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu kuruluş ve görevleri hakkındaki kanun gereği destek miktarının belirlenmesine Merkez'de Tahakkuk Koordinatörlüğü yetkili olduğundan ilgili İl Koordinatörlüğü herhangi bir red işlem kararını tek başına veremez. Böyle bir karar Kurum Merkezinin bilgisi dahilinde Merkez tarafından faydalanıcıya iletilir.

Tüm kontrollerden sonra yararlanıcı tarafından teslim edilen ödeme talep paketinde yer alan belgelerde herhangi bir olumsuz durum yoksa ödeme talep paketini kabul ettiğimize dair yararlanıcıya bir tebligat gönderilir. Bu tebligatta yer alan tarih ile **3 aylık** ödeme süresinin başlamış olduğu yararlanıcıya bildirilir (*S.A. Madde 44/10*). Bu doküman, yararlanıcının teslim ettiği ÖTP'nin İl Koordinatörlüğünce kabul edildiği tarihi belirtir. Eğer teslim edilen ÖTP tamsa ve yapılan idari, uygunluk ve yerinde kontrolden sonra hiçbir eksiklik bulunmamışsa, ÖTP'nin kabul tarihi, İl Koordinatörlüğü tarafından kayıt edildiği tarihtir. Eksik belge içeren ÖTP'ler için kabul tarihi eksik dokümanların tamamlanıp teslim edilip kaydedildiği tarihtir.

İl Koordinatörlüğünün Destek hizmetleri Biriminden bir yetkili, ÖTP ve il koordinatörlüğünde bu paketlere ilişkin düzenlenen tüm belgelerin orijinallerini Merkeze gönderir. Merkeze gönderilen her bir dokümanın bir kopyası da gerektiğinde ilgili kişilerin ya da Komisyonun ulaşımına açık olacak şekilde ilgili İl Koordinatörlüğünde arşiv prosedürüne uygun olarak saklanmalıdır.

6.2. TKDK Merkezinde Ödeme Talepleri İşlemleri

6.2.1. Ödeme taleplerinin tahakkuku

Tahakkuk Koordinatörlüğü, faydalanıcılara ödenecek olan destek miktarını belirler. Bu miktarın belirlenmesinde yararlanıcılar tarafından teslim edilen ödeme talep paketleri ile

talep edilen miktar ve İl Koordinatörlüğünce hazırlanan destek miktarı teklifi dikkate alınır.

Tahakkuk işlemi, Destek Hizmetleri Genel Koordinatörlüğünce (DHGKB) İl Koordinatörlükleri tarafından posta yoluyla gönderilen Ödeme Talep Paketlerinin Tahakkuk Koordinatörlüğüne teslimi ile başlar.

İl koordinatörlüklerinden merkezdeki tahakkuk koordinatörlüğüne tahakkuk işlemlerinin başlaması için gönderilen ödeme talep paketleri ve ilgili dokümanları tıpkı il koordinatörlüğündeki gibi üç kontrolden geçer. Bunlar;

- İdari kontrol
- Uygunluk Kontrolü
- Yerde kontrolüdür.

Ancak Tahakkuk Koordinatörlüğünde bu kontroller sadece ödeme talep paketlerini değil aynı zamanda İl Koordinatörlükleri tarafından yapılan işleri de kapsar. Tahakkuk Koordinatörlüğünce, İl Koordinatörlüğünde olduğu gibi tüm taleplerin detaylı olarak incelenmesi mümkün olmadığından örnekleme yapılır. İl Koordinatörlüğünden örnekleme prosedürünün başlaması için haftalık olarak fakslanan ÖTP'leri listesi ile haftalık olarak örnekleme yapılır. Bu örnekleme sonucu ÖTP'lerin en az %5'i Tekrarlanan Doküman Kontrolü için, %1'si de (%5'in %20'si) Tekrarlanan Yerde Kontrol için seçilir (SA:Ek 1: 3/B(e)). Uzman, örnekleme sonucu seçilen %5 için detaylı belge kontrolü, %5'in dışında kalan %95' için de genel bir kontrol yapar.

Tahakkuk Koordinatörlüğünce yapılan örnekleme sonucu seçilen %5'lik bölüme giren ödeme taleplerinde İl Koordinatörlüğünde gerçekleşen uygunluk kontrolü gibi detaylı fatura ve belge incelemesi yapılır. Geri kalan %95'lik kısımda ise sadece belgeler, İl Koordinatörlüğünde kullanılan kontrol listeleri gibi dokümanların genel kontroller yapılır.

Merkezde taleplerin tamamı değil sadece örnekleme sonucu seçilen % 1'lik bölümü için yerinde kontrol yapılır. Örnekleme yoluyla seçilen ödeme talep dosyalarının yerinde kontrolleri için yerinde kontrol yetki belgesi hazırlanır ve yerinde kontrol uzmanları belirlenir. Faydalanıcıya yerinde kontrolün ne zaman yapılacağını bildirmek üzere bir tebligat hazırlanıp gönderilir. En az iki yerinde kontrol uzmanı yerinde kontrole gider ve yerinde kontrol raporunun ilk bölümünü yerinde kontrol esnasında doldurur. Yararlanıcı bu ilk bölümü imzalar ve bir kopyasını alır. Ödeme öncesi bu yerinde kontrol raporunun geri kalan bölümü yerinde kontrol tamamlandıktan sonra merkezde gerçekleştirilir. Onayın ardından tüm ÖTP ve bu paketle ilgili olarak kullanılan tüm belgeler buna yerinde kontrol raporu da dahil olmak üzere faydalanıcılara ödenecek olan destek miktarının belirlenmesine esas teşkil etmesi için Tahakkuk uzmanlarına geri gönderilir.

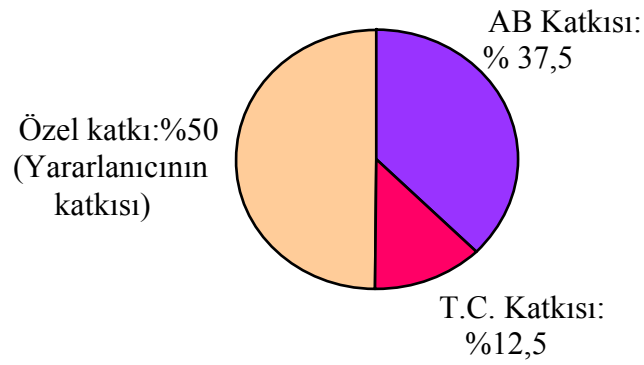
Faydalanıcının sunduğu belge veya faturalarda ya da yerinde kontroller sırasında bir usulsüzlük tespit edilmişse usulsüzlük prosedürü uygulanır (*S.A. Madde:19/5*).

Uzmanlar tarafından proje başvuruları onaylanmış ve harcamaların doğruluğuna ve yasallığına yönelik olarak yapılan idari, içerik ve yerinde kontroller sonucunda faydalanıcının talep ettiği destek miktarının ilgili anlaşmalar dahilinde ve topluluk ve eş finansman desteği açısından uygun bulunmuş (*Sektörel Anlaşma Ek 1 Akreditasyon Kriterleri A.2. Ödeme Fonksiyonları*) ödeme talepleri için tahakkuk belgesi düzenlenir. Bu belge düzenlenirken özellikle İl Koordinatörlüğünde yapılan kontroller sonucu hazırlanmış olan destek miktarı teklifi ve yapılan kontroller sonucu hazırlanan raporlar dikkate alınır. Ayrıca bu belge düzenlenirken destek miktarının hesaplanmasında IPARD Programında yer alan aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır:

- IPARD Kapsamında desteklenecek projelerde tarafların (Sözkonusu taraflar; proje yararlanıcısı, AB (IPARD) ve Türkiye Cumhuriyetidir) yapacakları katkı oranları birbirinden farklıdır. Yani projenin toplam uygun yatırım maliyetinin %50'si kamu katkısı olacaktır. (Bunun %75'i IPARD, %25'i ulusal bütçe kaynağı). %50'si proje yararlanıcısı tarafından finanse edilecektir. Projelere verilecek kamu katkısı (IPARD+Ulusal bütçe), proje tamamlandıktan sonra

yapılır. Yani proje sahibi, proje kabul edildikten sonra gerekli yatırımı kendisi yapacak, desteği ise projeyi tamamladıktan sonra geri alabilecektir.

Şekil 6.1 IPARD Eş Finansman Genel İlkesi (Toplam Maliyet 100 ise)

- Ödemeler yalnızca iki aşamada gerçekleştirilir. Yani yararlanıcı, eğer projesi yüksek maliyetli bir proje ise projenin önce belirli bir bölümünü tamamlayıp ödeme talebinde bulunabilir, geri kalanını da ikinci seferde tamamlayıp alabilir. Bu durum faydalanıcıyla yapılacak olan destek sözleşmesinde detaylandırılır.

Ayrıca 718/2007 Sayılı IPA Uygulama Komisyon Tüzüğünün (AK) 173. Maddesi uyarınca ayrı ayrı tedbirler kapsamındaki kamu harcamaları oranı değişmektedir.

Çizelge 6.1. 1.Faz'da Uygulanacak Olan Tedbirlere İlişkin Destek Oranları (IPARD Programı)

Tedbir	Destek Oranı
1.1. Tarımsal işletmelerin topluluk standartlarına yükseltilmesi ve yeniden yapılandırılmasına dair yatırımlar	<ul style="list-style-type: none">▪ Kamusal fonlardan sağlanacak en fazla oranı %50▪ Genç çiftçiler (40 yaşın altında) %55▪ Dağlık alanda ise %60▪ Hem genç çiftçiler&dağlık alan %65▪ Kamusal fonlar içinde AB fonlarının oranı %75
1.2. Tarım ve su ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasının geliştirilmesi ve topluluk standartlarına yükseltilmesine dair yatırım	<ul style="list-style-type: none">▪ Kamusal fonlardan sağlanacak en fazla oranı %50▪ Kamusal fonlar içinde AB fonlarının oranı %75
1.3. Üretici Grupların kurulmasına destek sağlanması	<ul style="list-style-type: none">▪ Kamusal fonlardan sağlanacak en fazla oranı %100▪ Kamusal fonlar içinde AB fonlarının oranı %75
3.1. Kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none">▪ Kamusal fonlardan sağlanacak en fazla oranı %50▪ Kamusal fonlar içinde AB fonlarının oranı %75

Öncelik eksen 1 kapsamındaki yatırımlar için (Tarım İşletmelerine Yatırımlar/Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanmasına Yatırımlar) yatırımlardaki kamu fonlarının oranı %50, başvuru sahibinin katkısı da %50'dir. Komisyon, kamu fonlarına %75 katkıda bulunmakta; Türkiye Cumhuriyeti %25 katkıda bulunmaktadır. "Üretici Gruplarının Kurulmasına Destek" tedbiri için finansman, 718/2007 Sayılı IPA Uygulama Komisyon Tüzüğü'nün (AK) 175. Maddesinde gösterildiği şekildedir.

Öncelik eksen 2 kapsamındaki uygun harcamalara Komisyon %80, Türkiye Cumhuriyeti %20 katkıda bulunur.

Öncelik eksen 3 dahilindeki yatırımlar için “Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi” tedbirine yönelik yatırımlardaki kamu fonlarının payı %50’ye, başvuru sahibinin katkısı da %50’ye tekabül etmektedir. Kamu fonlarına Komisyonun katkısı %75, Türkiye Cumhuriyetinin katkısı %25’tir. “Teknik Destek” tedbirinin uygulanması için Komisyon %80, Türkiye Cumhuriyeti %20 katkıda bulunmaktadır.

Tahakkuk belgesi 3 nüsha halinde düzenlenir. Bir nüshası Ödeme Koordinatörlüğüne, diğeri ise Muhasebe Koordinatörlüğüne gönderilir.

6.2.2. Ödemelerin gerçekleştirilmesi

Faydalanıcılara ödenecek olan destek miktarını belirleyen belge tahakkuk formu Tahakkuk Koordinatörlüğüne düzenlenerek ödeme Koordinatörlüğüne teslim edilir. Ödeme Koordinatörlüğü faydalanıcıların hesabına aktarılması için gerekli olan fonların sağlanması için yürütülmesi gereken faaliyetleri yerine getirir. Bu faaliyetler fon talep formlarının ve ödeme emirlerinin hazırlanmasıdır.

6.2.2.1. Hesap yapısı

IPARD Programının mali uygulamasında kullanılan dört hesap vardır:

- i. IPARD Euro Hesabı
- ii. IPARD YTL Hesabı
- iii. IPARD Eş Finansman Hesabı
- iv. IPARD Kullanım Hesabı

Hesapların temel özellikleri:

IPARD Euro Hesabı

Hesabı işleten:	Türkiye Hazine Müsteşarlığı'na bağlı Ulusal Fon
Hesap sahibi:	Ulusal Fon (UF)
Tasarruf yetkisi sahibi:	Ulusal Fon
Hesap para birimi:	Euro

IPARD YTL Hesabı

Hesabı işleten:	Türkiye Hazine Müsteşarlığı'na bağlı Ulusal Fon
Hesap sahibi:	Ulusal Fon (UF)
Tasarruf yetkisi sahibi:	Ulusal Fon
Hesap para birimi:	YTL

IPARD Eş Finansman Hesabı

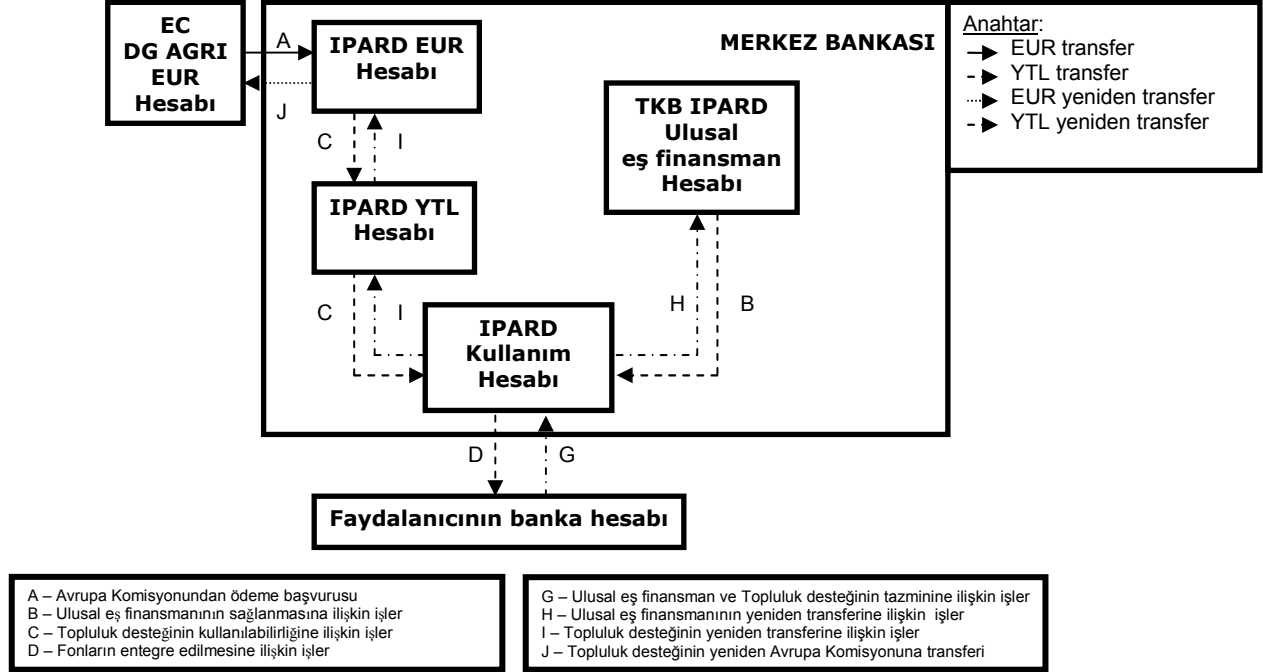
Hesabı işleten:	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı SGB (TKB-SGB)
Hesap sahibi:	TKB
Tasarruf yetkisi sahibi:	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı SGB (TKB-SGB)
Hesap para birimi:	YTL

IPARD Kullanım Hesabı

Hesabı işleten:	Merkez Bankası
Hesap sahibi:	TKDK
Tasarruf yetkisi sahibi:	TKDK
Hesap para birimi:	YTL

Yukarıda bahsedilen hesapların yapıları ve aralarındaki ilişkiler detaylı olarak aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 6.2. Hesap Yapısı

Prosedürler, ulusal eş finansmanın mevcudiyetini ve doğruluğunu sağlayıcı nitelikte olmalıdır. *Sektörel Anlaşma Madde 31 (1)*'de belirtildiği üzere; IPARD Programı kapsamında destek sağlanan tüm faaliyetler, Türkiye ve Topluluk tarafından eş finansman gerektirir. Faaliyetlerin yürütülmesinin Türkiye'nin kendi kaynaklarından veya diğer fon kaynaklarından gelecek mali katkılara bağlı olduğu durumlarda, Topluluk finansmanı, Türkiye'nin mali katkısı ve/veya diğer fon kaynakları mevcut olduğunda sağlanacaktır.

Bu gerçeği göz önünde bulundurarak, ödeme sürecinde, öncelikle ulusal eş finansman miktarı çekilir ve IPARD Kullanım Hesabına yatırılır. Bu teyit edildikten sonra Ulusal

Fon, Tarım ve Kırsal kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) tarafından belirtilen Topluluk desteği miktarını IPARD Kullanım Hesabına transfer eder.

6.2.2.2. Ödeme süreci

IPARD Programı kapsamında sağlanan destek (Topluluk desteği + ulusal eş finansman) faydalanıcının banka hesabına transfer edilir. Faydalanıcının harcama beyanında talep etmiş ve bu harcamalara ilişkin olarak orijinal faturalarla kanıtlamış olduğu, İki kaynaktan sağlanacak olan destek miktarı, faydalanıcıya eş zamanlı olarak YTL olarak ödenir (*Sektörel Anlaşma Madde 44 (1)*).

Sektörel Anlaşma Madde 44 (4) ve EK I (C)'ye uygun olarak, prosedürler ödemelerin sadece nihai faydalanıcılara, banka hesaplarına yapılmasını ve hiç bir ödemenin **nakit** olarak gerçekleştirilmemesini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

Ayrıca *Sektörel Anlaşma Madde 44 (1) ve EK I (C)* de belirtildiği gibi; genel bir kural olarak ödemeler, IPARD Ajansı(TKDK) tarafından IPARD Euro hesabının kredilendirildiği tarihten itibaren **3 iş günü** içerisinde gerçekleştirilmelidir. Söz konusu **3 iş günü** Topluluk desteğinin IPARD Euro hesabından çıktığı zaman ile desteğin IPARD Kullanım hesabından faydalanıcının hesabına aktarıldığı zaman arasında geçen süredir.

Sektörel Anlaşma Madde 44 (10)'a uygun olarak, UYG ve IPARD Ajansı(TKDK) , nihai faydalanıcılardan gelen ödeme taleplerinin zamanında işleme alınmasını temin edecektir. Ödemenin yapılmasını gerektiren destekleyici dokümanların alınmasından, **üç ayı** geçen ödeme emrinin verilmesine kadar oluşan boşluk durumlarında, Topluluk ortaklaşa finansmanı, azaltılabilir. Bu üç aylık süre Ödeme Talep Paketi'nin faydalanıcı tarafından ilgili İl Koordinatörlüğüne teslim edilmesi ile merkezde ödemenin gerçekleştirilmesi arasında geçen süreci kapsamaktadır. Bu konuyla ilgili en önemli husus, yukarıda bahsedilen sürenin ödeme talep paketinin ilgili İl Koordinatörlüğü tarafından kabul edilmesi ile başlamasıdır. İl Koordinatörlüğünde hazırlanarak

faýdalanıcıya gönderilen “*Ödeme Talep Paketinin Kabulüne İlişkin Tebligat*” da belirtilen tarihtir.

Ulusal Eş Finansmanı sağlamak için Tarım Köyişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı’na bir belgeyle **IPARD Fon Talebinde** bulunulur. Bu belge tedbirlere göre Topluluk bütçesi ve ulusal bütçe tarafından finanse edilerek ödenecek miktarları içerir. IPARD Kullanım Hesabı, eş finansman ve Topluluk desteği miktarını işletmek için kullanılır. Destek bu hesaptan faydalanıcının banka hesabına transfer edilir.

Topluluk desteğinin sağlanması için ise, Ulusal fona gönderilmek üzere başka bir fon talep belgesi doldurulur.

Ödeme Koordinatörü, Finansman Genel Koordinatörü, TKDK Başkanı hem ulusal eş finansman için TKB bütçe dairesine gönderilen fon talebi belgesini topluluk desteği için Ulusal fona gönderilen fon talep belgesini onaylar.

- **Eş finansman Katkısı (Sektörel Anlaşma Madde 31 (1))**

TKDK Başkanı’nın onayından sonra eş finansman talebi TKB SGB’ye gönderilir. Bu belgeye dayalı olarak, SGB IPARD eş finansman hesabından IPARD Kullanım hesabına talep edilen miktarı transfer eder.Ödeme Koordinatörlüğünce, öncelikle TKB SGB tarafından onaylanan **Fon Talebi** belgesinin bir kopyası daha sonra ise Transferin söz konusu hesaba yapıldığını kanıtlayan banka dekontu Muhasebe Koordinatörlüğüne gönderilir.

Faydalanıcılara ödemelerin yapılması için gerekli belgelerin gönderilme tarihi Merkez Bankası, Ulusal Fon, TKB SGB ve TKDK tarafından imzalanacak “Mutabakat Zabtı”na uygun olarak belirlenecektir.

- **Topluluk Katkısı (Sektörel Anlaşma Madde 38 (1 ve 2))**

Sektörel Anlaşma Madde 38 (1) ve (2)'de açıklandığı üzere: IPARD programı kapsamında sadece Anlaşmalar uyarınca verilmiş ve IPARD Ajansı (TKDK) tarafından ödenmiş yardımlar topluluk eş finansmanına tabidir.

Topluluk katkısının Komisyon tarafından ödenmesi, Çok Yıllı Finansal Anlaşma uyarınca mevcut fon limitleri içerisinde yapılır. Her bir ödeme, IPARD Programı için yapılacak ilk açık bütçe taahhüdünde ilan edilir.

Ayrıca, *IPA Uygulama Tüzüğü 2499/2007 Ek (3) (g)'de* belirtildiği üzere, ulusal eş finansmanın yerine getirildiğinin izlenmesi ve bu şekilde Komisyon'un şartlarının sağlandığını gösteren prosedürler oluşturulmaktadır. Bu nedenle, topluluk katkısı ancak ulusal eş finansmanın sağlanmasından sonra UF'dan talep edilir. TKDK Başkanı tarafından onaylanan ulusal fona gönderilecek olan **IPARD Fon Talebi**, Ulusal Fona Topluluk desteğinin transferi için gönderilir. Ulusal Fon gerekli işlemleri yapar ve talep edilen Topluluk desteği miktarının IPARD Euro Hesabından IPARD YTL hesabına transferini gerçekleştirir. IPARD Euro hesabından destek miktarına ilişkin AB katkısının transfer edildiği gün, **3 işgünü** süresi başlamış olur. Transferin gerçekleştiğine dair banka dekontu ve Ulusal fon tarafından onaylanmış fon talebinin bir kopyası Muhasebe Koordinatörlüğüne gönderilir.

- **AB katkısının ulusal eş finansman tarafından ön finansmanı**

IPA Uygulama Tüzüğü 2499/2007 Ek (3) (h)'ye uygun olarak, bütçeyle ilgili prosedürler, komisyon fonlarının gecikmesi, yetersiz, ya da reddedilmiş olması durumunda ulusal fonların mevcudiyetini sağlayacak şekilde hazırlanmalıdır. Ayrıca, daha önce de *Sektörel Anlaşma Madde 31 (2)'de* belirtildiği gibi, IPARD Euro hesabında yetersiz bakiye olması durumunda IPARD Programı için gerekli olan AB

katkısı ulusal eş finansman (TKB) tarafından ön finanse edilir. Bu durumda, TKB Ön finansman Talebi belgesi ile ulusal eş finansman tarafından ön-finansmanı yapılacak Topluluk desteği miktarı TKB SGB'den talep edilir. Söz konusu miktar IPARD ulusal eş finansman hesabından aktarılır. AB Komisyonu tarafından geri ödemesi yapılan bu miktar “*Geri Ödeme Emri*” ile tekrar TKB SGB'nin tasarrufunda bulunan IPARD Eş finansman hesabına geri ödenir.

6.2.2.3. Faydalanıcılara yapılacak ödemelerin gerçekleştirilmesi

Eş finansman ve topluluk katkısının IPARD Kullanım hesabına yattığını gösteren banka ekstrelerinin alınmasını müteakip; her bir faydalanıcı için IPARD Kullanım hesabından faydalanıcının hesabına ilgili destek miktarının aktarılması için gereken işlemleri başlatacak olan “*Ödeme Emri*”ni hazırlanır.

Faydalanıcıyı ödeme talep dosyasının TKDK tarafından kontrol edildiğini ve destek transferinin faydalanıcının hesabına gerçekleştirilmekte olduğunu gösteren “Transferin başladığına dair Tebligat”ı hazırlanır ve faydalanıcıya gönderilir.

Eş zamanlı olarak da, “*Ödeme Emri*” belgesi destek miktarının IPARD Kullanım hesabından faydalanıcının hesabına transferini gerçekleştirmek amacıyla Merkez Bankası'na gönderilir. Merkez Bankası, “*Ödeme Emri*” belgesinin ibrazını müteakip ilk günde havaleyi gerçekleştirir Daha sonra, Merkez Bankası tarafından onaylanan “*Ödeme Emri*” belgesinin bir nüshası alınarak Muhasebe Koordinatörlüğüne kaydının yapılması için gönderilir. Merkez Bankası tarafından gönderilen ekstreler yoluyla tüm ödeme işlemlerinin, ödemelerin 3 iş günü ve 3 aylık süre içerisinde gerçekleştirilmesi ile ilgili olarak sırasıyla *Sektörel Anlaşma Madde 44 (1) ve 44 (10)*'da belirtilen son tarihlere uygun olarak yapılıp yapılmadığı kontrol edilir.

6.2.2.4. Mutabakat protokolü

Mutabakat protokolü, Avrupa Birliği Komisyonu tarafından 28 Şubat 2008 tarihinde onaylanan Katılım Öncesi Mali Yardım Kırsal Kalkınma (IPARD) Programının uygulanması sırasında gerekli olan fonların sağlanması amacıyla işbirliği yapmak zorunda olan Kurumların yükümlülüklerini belirlenmek üzere hazırlanmıştır. Bu kurumlar:

- a) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu ile Hazine Müsteşarlığı-UF
- b) TKDK ile TKB Strateji Geliştirme Başkanlığıdır.

6.2.2.5. Ödemelerin muhasebe kayıtları ve raporlanması

Muhasebe Koordinatörlüğünün temel amacı, tutulan hesap ve kayıtların düzeninde saydamlık, hesap verilebilirlik ve tekdüzenin sağlanması, işlemlerinin kayıt dışında kalmasının önlenmesi, faaliyetlerinin gerçek mahiyetlerine uygun olarak sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi; mali raporlamaların zamanında, doğru, muhasebenin temel kavramları ve genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri çerçevesinde, uluslararası standartlara uygun, yönetimin ve ilgili diğer kurumların bilgi ihtiyaçlarını karşılayacak, karar, kontrol ve hesap verme süreçlerinin etkili çalışmasını sağlayacak şekilde hazırlanmasıdır.

Bu amaç için, Muhasebe Koordinatörlüğü IPARD Programı kapsamında Kurum tarafından verilen desteklerin muhasebe kayıt ve işlemlerini uluslar arası standartlara uygun genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri çerçevesinde (www.europa.eu-scadplus) gerçekleştirir, aylık, üç aylık ve yıllık raporlar ile yıllık mali tabloları hazırlamak ve ilgili kurumlara iletmek ve IPARD Programı kapsamında Kurum tarafından verilen desteklere ait bütçeyi hazırlamak, izlemek ve takip etmek projelerin tamamlandığı tarihte fiziki kapanışını, fiziki kapanış tarihinden itibaren 5 yıllık sürenin sonunda ise

mali kapanışı düzenlemek ve usulsüzlük prosedürü gereği borçluların kaydının tutulduğu defteri tutmak faaliyetlerini yerine getirir.

Muhasebe Koordinatörlüğünde yapılan kayıtlar *Sektörel anlaşmanın 3D (c) kısmı Ek 1'e* göre, YTL ve Euro olarak tutulur. Sektörel Anlaşmanın 45. Maddesinin 1. fıkrasının gereği, Euro kaydında esas alınan döviz kuru. Muhasebe kaydına esas olan işlemin gerçekleştirildiği tarihten bir ay önceki güne ait Avrupa Merkez Bankası'na 14.15 C.E.T saatiyle belirlenen döviz kuru esas alınır.

Sektörel Anlaşma gereği, Muhasebe Koordinatörlüğünce hazırlanarak Ülke adına Komisyona gönderilmek üzere Ulusal Fon'a teslim edilen mali raporlar,

A. D-1 Harcama ve ödeme başvurusu beyanı

Gider Beyanı D-1, Sektörel Anlaşmanın 39. Maddesine istinaden ödemelerin üç aylık dönemlere göre kaydedildiği mali raporlardır. Söz konusu raporun formatı ise S.A. EK III'te belirtilmiştir. Sektörel Anlaşmanın 39. Maddesinin 2. Fıkrası gereği gider beyanları yılda 4 defa hazırlanır.

B. D-2 Mali Yıla ait Yıllık Hesap Beyanı

Mali Yıla ait Yıllık Hesap Beyanı D-2, Sektörel Anlaşma gereği ödemelerin yıllık olarak kaydedildiği mali raporlardır. Söz konusu raporun formatı ise S.A. EK III'te belirtilmiştir.

C. Ödeme Tahminleri

Ödeme Tahminleri, Sektörel Anlaşmanın 38. Maddesine istinaden, aynı anlaşma EK V'te belirtilen formata uygun olarak. Sektörel Anlaşmanın 38. Maddesinin 4. Fıkrasında yer alan, 'Her yılın 28 Şubat tarihinde [ÜLKE], Ek V'deki modeli kullanarak, IPARD Programı'yla ilişkili olan, ilgili mali yıl ve sonraki mali yıl için muhtemel gider beyanlarının bir tahminini Komisyon'a gönderir. Komisyon, uygunsa, tahminin bir güncellemesini isteyebilir. ''hüküm gereği yukarıda yer alan tarih dikkate alınarak Hazine Müsteşarlığı Ulusal Fonla yapılan Mutabakat zaptında belirtilen süre içerisinde gönderilir.

7. IPARD PROGRAMI KAPSAMINDA UYGULANAN PROJELERİN İZLENMESİ

Faydalanıcıya destek vermenin yanında ve bundan başka, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'nun (TKDK) projeleri gözlemlemesi – izlemesi gerekmektedir. İzleme ve yerinde kontrol arasındaki temel fark izlemede kısmen uygulamanın başarısını etkilemek kısmen de uygulanmış projelerin çıktıları ve etkilerinin kaydedilmesi amaçlanırken kontrol sadece uygulamanın düzenini inceler.

Proje izlemenin amaçları aşağıda sıralanmıştır:

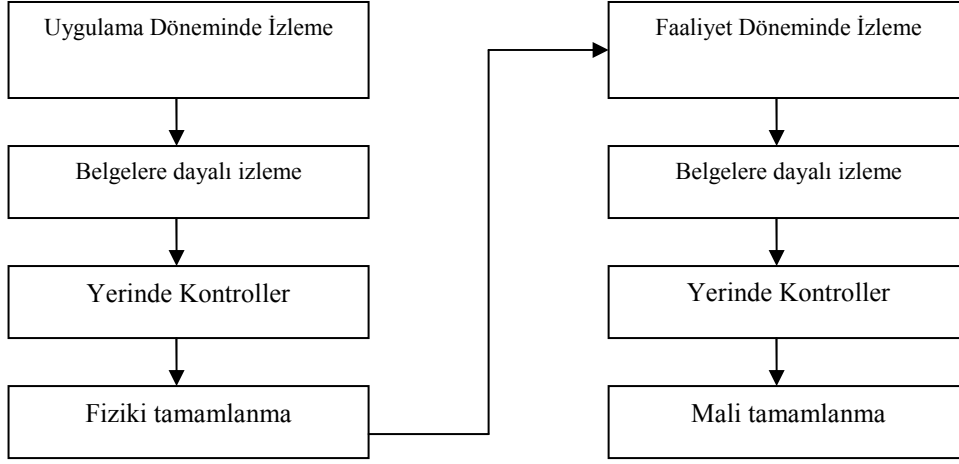
- Uygulama ve faaliyet dönemlerinde yatırımların risk değerlendirmesini yapmak
- Plandan bir sapma olması halinde alınacak tedbirlere ilişkin öneriler sunmak.
- İzleme raporları için verileri toplamak ve işlemek.

Desteklenen projelerin izlenmesi iki evreye bölünebilir:

- Projenin uygulanmasının izlenmesi (uygulama üzerindeki riskleri yönetmek),
- İşletim döneminin izlenmesi (uygulama sonrası izleme), (gelişimin etkileri ölçmek ve uygunluk kriterlerinin uygunluğunu kontrol etmek ve varlıkların düzgün kullanıldığını kontrol etmek).

Projelerin uygulama ve faaliyet dönemleri boyunca izleme, desteklerin amaçlanmış hedeflerine ulaşmaları için değişik hususlara göre yapılmaktadır. İzleme esnasında projelerin ilerlemeleri üzerine veriler toplanmakta ve gerçek veriler, tahmini değerlerle kontrol edilmektedir. Bu veriler hem problemlerin zamanında farkına varılmasıyla onlara müdahale etme fırsatına imkân tanıyarak proje seviyesinde hem de program seviyesinde kullanılmaktadır.

Şekil 7.1. IPARD Programında İzleme Faaliyeti

İzleme görevleri:

- Uygulama döneminde projelerin izlenmesi,
- Uygulama sonrası izleme olmak üzere iki şekildedir.

- **Uygulama Döneminde Projelerin İzlenmesi**

Uygulama döneminde gerçekleştirilen izleme; faydalanıcının projesi ile ilgili çeyrek dönemlerde gönderdiği ilerleme raporları içerisinde yer alan izleme göstergeleri üzerinden yapılır.

- **Uygulama Sonrası Projelerin İzlenmesi**

Projelerin fiziki kapanışı gerçekleştikten sonra IPARD Programı ve Sektörel Anlaşma uyarınca 5 yıl süresince izlemesi yapılacaktır. Bu izleme, faydalanıcıların yıllık gönderecekleri mali raporların değerlendirilmesi ve yerinde kontroller şeklinde yapılacaktır. Bu izlemdeki amaç, proje kapsamında alınan ve/veya inşası yapılan bina ve ekipmanların amacına uygun şekilde kullanılıp kullanılmadığının kontrolüdür.

8. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Tarım sektörü; ulusal gelire yaptığı katkı, istihdam sağladığı nüfus, gıda ve sanayi açısından temel ihtiyaç maddelerini üreten bir sektör olması nedeniyle stratejik önem taşımaktadır. Türkiye'nin, tarım işletmelerinin yapısındaki bozukluk, teknoloji kullanımındaki yetersizlik, düşük verimlilik gibi sorunlara bağlı olarak çoğu tarım ürününde ve büyükbaş hayvancılıkta Avrupa Birliği'ne uyum sağlama ve rekabet edebilme kapasitesi düşüktür. Ancak, Avrupa Birliği'nin 3 Ekim 2005 tarihinde Türkiye ile üyelik müzakerelerinin başlaması kararını almasını müteakiben Avrupa Birliği'ne uyum sürecimiz hız kazanmıştır. Bu sürecin en önemli konularından birisi olan kırsal kalkınma alanında AB perspektifine uygun ulusal bir politikanın şekillendirilmesi, sektörel önceliklerin belirlenmesi ve bu önceliklerin planlanarak uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir.

IPA Kırsal Kalkınma bileşeni kapsamındaki desteklerin kullanılabilmesinin sağlanması çerçevesinde; AB kırsal kalkınma ve Ortak Tarım Politikası uygulamalarına hazırlık yapmak, tarımsal işletmelerin ve işleme ve pazarlama zincirinin, AB standartlarına ulaşmasına destek vermek, kırsal alanların gelişmesine ve ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesine katkıda bulunmak, Avrupa Birliğinden gelen hibe fonlarının kullanım alanlarını belirlemek ve Birliğe üyelik yolunda Tarım ve Kırsal Kalkınma faslına yönelik uyum çalışmalarını hızlandırmak amacıyla IPARD Planı hazırlanmış ve Komisyon tarafından kabul edilerek programa dönüştürülmüştür.

IPARD Programının uygulanması ile ülkemiz tarım sektörü ve kırsal kalkınmada; tarım sektörünün rekabet gücünün artırılması, yeni iş imkânlarının geliştirilmesi ve gizli işsizliğin önüne geçilmesi, tarım ve kırsal nüfusun gelir düzeyinin yükselmesi ve yaşam koşullarında iyileşme sağlanması, Avrupa Birliği hibeleri ve ulusal katkı çerçevesinde tarım sektöründeki yatırımların artması, Avrupa Birliği standartlarında üretim yapan işletmelerin sayısının artması ve tarımsal ürünlerin Avrupa Birliği pazarına erişiminin kolaylaşması, çiftçi, üretici örgütleri, Sivil Toplum Kuruluşları ve kamu kuruluşlarının

proje yapma kapasitelerinin geliştirilerek, sorun çözmede katılımcılıklarının artması hedeflenmektedir.

Türkiye IPARD Programını uygulamaya geçirecek şekilde yukarıda sayılan hedeflere ulaşılabilmesi için özellikle verimlilik ve rekabet gücünün artmasını sağlayacak etkin teknoloji kullanımını ve kırsal ve tarımsal altyapı ile tarım işletmelerinin yapısının iyileştirilmesine yönelik AB kaynaklarının en etkin şekilde kullanılmasını sağlayacak kurumsal yapılanmayı ve programlamayı gerçekleştirmek zorundadır.

Avrupa Birliği'nin 2007–2013 mali döneminde Türkiye için ayırdığı IPARD fonlarından yararlanmak için, ülkemizde etkin bir IPARD yapılanmasının oluşturulması gerekmektedir. Bunun için yapılması gereken en önemli faaliyet, IPARD Ajansı görevlerini yürütecek olan bir Kurumun oluşturulması ve akredite edilmesidir. Bu amaçla Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu kurulmuş ve akreditasyon şartları yerine getirebilmek için çalışmalara başlamıştır. Kurumunun akreditasyonunda sorun yaşanmaması için, hazırlanan prosedürlerin akreditasyon kriterlerine uyumlu, ayrıntılı, yazılı ve şeffaf ve IPARD Programı kapsamındaki genel hedefler, öncelikler ve tedbirlerle uyumlu olmasına dikkat edilmektedir. Söz konusu akreditasyon kriterlerinin temel hedefi AB ile ortak finanse edilen mali desteğin etkili, ekonomik, verimli ve amacına uygun olarak kullanılmasını sağlamaktır. IPARD`ın programlama ve uygulama unsurlarının eski aday ülkelere uygulanan yöntem ve kurallara büyük ölçüde benzerlik göstermesi nedeniyle yapılan hazırlık çalışmalarında Avrupa Birliği'ne üye olmuş ülkelerin uygulama prosedürlerinden faydalanılmıştır.

MIFF (Multi-annual Indicative Financial Framework- Çok Yıllık Gösterge Finansman Çerçevesi) Belgesinde yer alan Komisyon taahhüdü dikkate alınarak, 2007–2013 döneminde; IPARD aracılığıyla tarım ve kırsal kalkınmaya AB'den 684,4 milyon Euro'luk kaynağın tahsis edilecektir. IPARD Programı uygulamasının tarım sektörünün ve kırsal yaşam alanlarının bütün sorunlarına çözüm olacağını düşünmek yanlış olmakla birlikte tarım ve kırsal alanlar için önemli miktar sayılabilecek bu mali desteğin yerinde ve etkin şekilde kullanılması; ihtiyaç analizlerinin doğru ve gerçekçi yapılmasına,

uygulama mekanizmasını işletecek kurumsal yapının dikkatli ve uygun temellerde oluşturulmasına ve planlamanın geniş katılımlarla ihtiyaca uygun hazırlanmasına bağlıdır. Türkiye’de tarım ve kırsal alanlar için önemli miktar sayılabilecek bu mali destek yerinde ve etkin şekilde kullanılması, birçok faydalanıcıya önemli katkılar sağlayacak ve Türkiye, Avrupa Birliği üyeliğine bir adım daha yaklaşmış olacaktır.

Diğer aday ülkelerle ve yeni üye olan ülkelerle karşılaştırıldığında, AB’nin Türkiye için tahsis ettiği mali yardımların yeterli olduğunu söyleyebilmek mümkün değildir. Ancak, buna yönelik şikayetimizi geçerli kılmamanın bir yolu da, Türkiye için her yıl ayrılan mali yardımların, Türkiye’nin AB’ye uyum çalışmaları ve hızı karşısında yetersiz kaldığını göstermek ve bunu kanıtlayabilmektir.

Avrupa Birliği’nin IPA kapsamında verdiği destekler eş-finansman kuralına tabidir. Bu nedenle faydalanıcılara verilecek olan destek miktarının (bazı tedbirlerde farklılık göstermekte) %50’si yararlanıcı tarafından karşılanmakta kalan %50’lik kısmın %75’i AB, %25’i ise ülke tarafından karşılanmaktadır. Bu kurala göre, Ülke tarafından karşılanan %25’lik eş finansmanın ve AB fonlarının zamanında gelmemesi durumunda, yani eş finansmanın AB fonlarının yerine geçmesi durumunda gerekli olan miktarın “*yılı merkezi yönetim bütçe kanunu*” ile bu program için ayrılması gerektiği düşünülmektedir. Söz konusu miktar faydalanıcılara aktarılırken Maliye Bakanlığının ödenekler için yapmış olduğu serbest bırakma oranı ayrıntılı harcama programı gibi düzenlemelerinden muaf olması gerekmektedir. Çünkü Kurum tarafından verilecek olan desteklerin (taslak) Sektörel Anlaşmada yer alan hükümler gereği üç aylık sürede tamamlanması ve destek miktarının üç işgünü içerisinde de yararlanıcının hesabına aktarılması gerekmektedir. Aksi halde, Türkiye AB Komisyonunun yine (taslak) Sektörel Anlaşmada belirtilen yaptırımları ile karşı karşıya kalacaktır.

Kırsal kalkınma ile ilgili proje teklifi veren ve projesi desteklenmeye hak kazanan proje sahibi, gerekli yatırımı önce kendisi yapmakta, IPARD kapsamındaki finansman desteğini ise projesini tamamladıktan sonra yapacağı ödeme talebi ile geri alabilmektedir. Ancak bu durum, sermaye birikimi açısından güçlü olmayan tarım

sektörü için ciddi bir finansman ihtiyacını gündeme getirmektedir. Söz konusu finansman ihtiyacı özellikle kırsal kesimdeki küçük çiftçilerin ve küçük işletmelerin yatırımlarını tamamlamak için yeterli kaynağı sağlamasında sorun yaratacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, özellikle küçük çiftçiler başta olmak üzere kırsal kesimin projelerini tamamlayabilmesi için gerekli olan nakit ihtiyacının karşılanmasının kolaylaştırılması için alternatif kredi imkânlarının oluşturulması, faydalanıcıların sermaye yetersizliğinin giderilmesi için bir zorunluluktur. Özel bankaların çok sayıda küçük üreticiye küçük miktarlarda kredi verilmesini riskli ve idari açıdan masraflı bir iş olarak görmeleri, kredilerde uygulanan kefalet zorunlulukları, üretim yapan ile arazi sahibinin aynı kişiler olmaması nedeniyle küçük çiftçilerin tapu kriterinden kaynaklanan sorunlar yüzünden kredi alamamaları gibi yapısal problemlerin de çözülmesi gerekmektedir. Aksi halde finansmanı sağlayamayan kırsal kesimdeki hedef kitlenin projeleri fikir aşamasından öteye geçemeyecektir.

Türkiye’de çiftçilerin Ziraat Bankası, Halk Bankası, Şekerbank, ve Tarım Kredi Kooperatifleri gibi kurumlar aracılığıyla krediye erişim imkânı bulunmaktadır. Ancak bu kurumların küçük ölçekli kredi faaliyetleri sınırlı düzeydedir. Bu nedenle, IPARD kapsamında yürütülecek çalışmalarda, finansman eksikliğinin yaratabileceği olumsuz etkileri azaltabilecek, projelerin başlatılması ve tamamlanması için finansman kolaylığı sağlayabilecek önlemlerin alınması gerekmektedir. Ayrıca, 5648 sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun kuruluş ve görevleri hakkındaki kanunun geri ödemeler için 6183 sayılı “Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanuna” atıfta bulunması nedeniyle akreditasyon sürecinde, Kurum tarafından hazırlanmakta olan ödeme prosedürlerinde, kırsal kalkınma ile ilgili proje teklifi veren ve projesi desteklenmeye hak kazanan proje sahiplerinin, sözleşme imzalanmadan önce verilecek destek miktarı ile orantılı olarak banka teminat mektubu alarak kuruma teslim etmesi gerekmektedir. Banka teminat mektuplarının maliyetinin yüksek olması ve teminindeki güçlükler nedeniyle söz konusu destek miktarını talep etmesi beklenen hedef kitlenin bu şartı sağlamakta zorlanacağı düşünülmektedir. Bu nedenle IPARD programı kapsamında yürütülecek çalışmalarda projelerin başlatılması ve tamamlanması için gerekli olan finansmanı sağlayabilecek önerilerin ve alınması gereken önlemlerin yanında banka teminat mektuplarının alınması hususuna da yer verilmelidir.

(Taslak) Sektörel Anlaşmanın 32. maddesi gereği faydalanıcılar tarafından ödenen her türlü vergi, resim ve harçlar uygun olmayan maliyetler kapsamında olup, IPARD programında desteklenmemektedir. Bu nedenle yararlanıcılar ödeme prosedürlerinde detaylı olarak anlatıldığı üzere, talep ettikleri destek miktarını hesaplarken 3065 sayılı KDV kanunu gereği, ödemiş oldukları vergiyi destek miktarından düşmek zorundadırlar. Bu durum KDV mükellefiyeti olup, ödemiş olduğu vergiyi indirim konusu yapabilen faydalanıcılar ile mükellefiyeti olmayan faydalanıcılar arasında projenin tamamlanmasıyla ilgili yüklenilen maliyet açısından farklılık oluşmasına neden olmaktadır. Bu konuyla ilgili Maliye Bakanlığınca, DPT Bölgesel Kalkınma Ajansları tarafından verilen desteklerde olduğu gibi bir düzenleme yapılması gerektiği düşünülmektedir.

T.C. Merkez Bankası tarafından bünyesinde açılmış olan hesaplara mevzuatı gereği faiz işletilmemektedir. Ancak, Avrupa Birliği Komisyonu tarafından (taslak) *Sektörel Anlaşmanın 45. maddesinde*, Hazine Müsteşarlığı Ulusal Fon tarafından Merkez Bankasına IPARD Euro hesabı adı altında ve TKDK tarafından IPARD kullanım hesabı adı altında hesapların açılması ve bu hesaplara faiz işletilmesi gerektiği hükmü yer almaktadır. Merkez Bankasının mevzuatından kaynaklanan bu durumun ya henüz taslak halinde olan Sektörel Anlaşmanın ilgili maddesinin düzenlenmesi ya da ulusal mevzuatta yapılacak değişikliklerle bu konunun düzenlenmesi gerekmektedir.

IPARD programının uygulanması ile hedeflenen amaçlara ulaşılması için yapılması gereken en önemli faaliyet Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun ulusal ve uluslar arası düzeyde akredite olmasıdır. Kurumun akredite olmasından sonra verilecek olan desteklerin etkili, ekonomik ve verimli ve amacına uygun olarak kullanılabilemesi için; yararlanıcılara IPARD programından nasıl faydalanabilecekleri ve bu program kapsamında almış oldukları destek miktarları karşılığı üstlenmiş oldukları yükümlülükler açık ve anlaşılır bir biçimde anlatılmalıdır. Programın anlatılması sorumluluğu Yönetim Otoritesi sıfatıyla TKB Strateji Geliştirme Başkanlığındır. Ancak Yönetim Otoritesi tarafından yapılacak olan bilgilendirme

faaliyetlerinin yanında TKDK Merkez ve taşra teşkilatı personeline de önemli görevler düşmektedir. Çünkü taslak Sektörel Anlaşmada yer alan bütçe ile ilgili n+3 kuralı ve avanslarla ilgili 15 ay kuralı gereği adaylık süresince AB tarafından gönderilen fonların ülkemiz tarafından zamanında, hedeflenen kitleye dağıtılması sağlanmalıdır. Aksi takdirde zamanında kullanılmayan AB fonları harcanamadığı için geri gönderilecektir. Bu durumun ekonomimize olan olası etkileri düşünülerek programın uygulanması sırasında karşılaşılabileceği düşünülen ve yukarıda açıklanan hususlara çözüm getirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Anonim. 2008. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu proje çalışmaları özet raporu, Ankara.
- Akın, S. 2008. Avrupa Birliği'nde Kırsal Kalkınmaya Yönelik Mali Yardımlar, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Akın, S. 2002. Avrupa Birliği Bölgesel Politikası ve Yapısal Fonlar-Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, ATAUM, 7.Dönem Ortak Tarım Politikası Ödevi, s.12. Ankara.
- Avrupa Komisyonu Çok Yıllı Gösterge Planlama Belgesi (MIPD), 2006
- Bilgili, E. 2006. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 15, Sayı 2, s.61-80. Ankara.
- Casquilho, J. 2006.DG AGRI – EII.4. Workshop Integration of Western Balkans Agricultural Markets into EU “EU Experience on Pre-accession Assistance for Agriculture and Rural Development. What can be done in the Western Balkans?”, Pre-accession assistance for agriculture and RD CEI SEF Summit Meeting, Tirana.
- Dıraor, B. M. 2008. Katılım Öncesi AB Fonları ve Kırsal Kalkınma -Fırsatlar, Sorunlar ve Türkiye İçin Öneriler, DPT Uzmanlık Tezleri, Yayın No:2764, Ankara.
- Eşleştirme Projesi, IPARD Ajansı Kuruluş Çalışmaları, 2008, Ankara.
- Gençkol, M. 2003. Avrupa Birliği Mali İşbirliği Politikaları ve Türkiye DPT Uzmanlık Tezleri yayın no 2679, s.127, Ankara.
- Gösterici, H. ve Ormanoğlu, B. 2007. Avrupa Birliği “IPA” Mali Yardım Sistemi/2007-2013 Dönemi Uygulaması, Maliye Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Karabacak, H. 2004. Türkiye-Avrupa Birliği Katılım Öncesi İşbirliği ve Proje Yönetimi Yaklaşımı, Maliye Bakanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara.

- Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma (IPARD) Programı 2007-2013, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ankara.
- Kittel, G. 2007 September 20–21. DG AGRI J.5, IPARD Accreditation and Conferral, Brussels.
- Ntilek, I. 2006. AB Bütçesi ve 2007–2013 Mali Perspektif, Journal of Turkish Weekly.
- Sarı (Odabaşı), A. 2006. Avrupa Birliği Uyum Politikası, Katılım Öncesi Mali Araçları ve Türkiye, İKV Yayınları No: 196. İstanbul
- Sevinç, D 2006 Türkiye Avrupa Mali İşbirliği Süreci, TEPAV, Kayseri Erciyes Üniversitesi Sunum, Kayseri.
- T.C. Başbakanlık, IPA Başbakanlık Genelgesi Taslağı ve Model Çerçeve Anlaşma, 2007
- TC Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, 2002. Avrupa Birliği ve Türkiye, Ankara sf 444, Ankara.
- Turhan, M. S. 2005. Avrupa Birliği Üyeliği Yolunda Türkiye Kırsal Kalkınma Tedbirleri Uygulama Süreci, Uzmanlık Tezi, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Ankara.
- Turhan, M. S. 2005. Avrupa Birliğinde Kırsal Kalkınma Fonları Bölgesel Kalkınma Fonları Ve Özellikleri, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ankara.
- Türkiye – AB Taslak IPARD Sektörel Anlaşması, 2007.
- Ulucan, B. 2007. IPA Kırsal Kalkınma Ajansının Akreditasyonu, Uzmanlık Tezi, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Ankara.
- Yıldız F. F. 2005. Avrupa Birliği Üyeliği Yolunda Türkiye’de Ödeme Kuruluşlarının Yapılanması, Uzmanlık Tezi, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ankara.
- Yüncüler B. 2006. Avrupa Birliğinin Mali Yardımları Bağlamında Türkiye’nin 2007-2013 Perspektifi, Bursa.
- 25 Haziran 2002 tarih ve 1605/2002 sayılı Konsey Tüzüğü (Mali Tüzük)

- 17 Temmuz 2006 tarih ve 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü
- 12 Haziran 2007 tarih ve 718/2007 sayılı Komisyon Tüzüğü
- <http://www.etpfordis.net/www/Home/tabid/36/language/tr-TR/Default.aspx>
- <http://www.sanayi.gov.tr/IPAWeb/Tarihce.aspx>
- http://www.avrupa.info.tr/AB_Mali_Destegi/2007_Sonrasi,Merkezi_Olmayan_Yonetim_Sistemi.html
- <http://europa.eu-scadplus-leg-en-vb-3405.htm>
- <http://www.balkantimes.com/cocoon/setimes/xhtml/enGB/features/setimes/articles/2006/03/27/reportage-01>
- <http://www.abfonlari.gov.tr/2007-2013donemimaliyardimlar.htm>
- http://www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/AB/TeknikMevzuat/IPA_Hakkinda_Not.doc
- <http://www.abgs.gov.tr>
- <http://www.ipa.stb.gov.tr/Dosyalar/IpaKurumsalYapi.jpg>
- http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey/eu_relations.htm
- <http://min.avrupa.info.tr/QA/docs/IPARD2.pdf>

EKLER

EK 1. SEKTÖREL ANLAŞMA

[ÜLKE]'YE AT-FİNANSAL YARDIMIYLA İLGİLİ İŞBİRLİĞİ PRENSİPLERİ

VE

**KATILIM ÖNCESİ MALİ YARDIM ARACI (IPA) BİLEŞEN V (IPARD)
KAPSAMINDA YARDIMIN UYGULANMASI ÜZERİNE**

[ÜLKE] HÜKÜMETİ

ile

AVRUPA TOPLULUKLARI KOMİSYONU

arasında

ANLAŞMA

KISIM III

MALİ HÜKÜMLER

Alt Bölüm 1

Genel Hükümler

Madde 30 Kapsam

İşbu Bölüm, IPARD Programı'nın yürütülmesi için mali hükümleri belirler ve Çerçeve Anlaşması Bölüm I ve IV'ü tamamlar.

Madde 31 Mali yardım üzerine genel kurallar

1. IPARD Programı kapsamında yardım sağlanan tüm faaliyetler, [ÜLKE] ve Topluluk tarafından eş finansman gerektirir. Faaliyetlerin yürütülmesinin [ÜLKE]'nin kendi kaynaklarından veya diğer fon kaynaklarından gelecek mali katkılara bağlı olduğu durumlarda, Topluluk finansmanı, [ÜLKE]'nin mali katkısı böyle zamanlarda geçerli olacaktır ve/veya diğer fon kaynakları geçerli olur. Ancak, kamu alanındaki nihai yararlanıcılar durumunda, Topluluk katkısı diğer kamu kuruluşlarınınkinden biraz daha geç yapılabilir. Hiçbir durumda Topluluk katkısı, [ÜLKE]'deki kamu kuruluşlarının katkısından daha önce yapılamaz.
2. AB katkısını bekleyen nihai faydalanıcılar tarafından sunulan ödeme taleplerinin karşılanması için euro hesap bakiyesinin yetersiz olduğu durumlarda Türkiye ulusal fonunu AB katkısının ön finansmanı için kullanabilir. Bu durumlarda ulusal fonlar topluluk fonu olarak algılanacaktır ve 45. maddenin 1. ve 2. fıkralarındaki hükümler, ulusal fondan ön finansmanı yapılan topluluk katkısı ve ulusal iç katkının tam ödenmesinin ulusal fonun hesaplarına kaydedildiğinde uygulanır.
3. Topluluk katkısı, nihai faydalanıcıya ödenen kamu harcamasını eş finanse edecektir.

4. Topluluk finansmanı, 35. madde uyarınca MAFA uluslar arası anlaşmalar kapsamındaki Türkiye'nin yükümlülüklerini yerine getirmesine tabidir.
5. [ÜLKE] adına Ulusal Fon, faiz getiren bir finansal veya hazine kuruluşunda, bundan böyle "IPARD euro hesabı" olarak anılacak olan, IPARD Programı için bir euro hesabı açar. Hesap, Madde 38'de anılan ödemeleri almak için ve sadece Program ile ilgili işlemlerde kullanılır. Euro olarak muhafaza edilecek ve herhangi bir ücrete veya vergiye tabi olmaz.
[ÜLKE], Ek VI 'deki biçime uygun hesap adını ve hesap numarasını Komisyon'a bildirilir.
6. [ÜLKE], Madde 39 kapsamında Topluluğa ödeme için başvuruda yer alan tüm tarafların imzalarının bir örneğini Komisyon'a iletir. UYG, Komisyon ve [ÜLKE] arasında gönderilen mali bilgi için iletişim noktası olur. Bilgi değişimi, uygun olduğu durumlarda, Komisyon ile [ÜLKE] arasında mutabık olunan prosedürleri kullanarak, Madde 17'de belirtilen güvenilir bir sistem aracılığıyla yapılır.

Madde 32 Harcamaların uygunluğu

1. İlk yönetim yetkisinin verilmesinden önce ancak 1 Ocak 2007 tarihi sonrası yapılmış uygun genel giderler ve teknik destek paragraf 6 c'de belirtilen faaliyetler veya IPARD Programının Teknik destek tedbiri altında kalan faaliyetler olacaktır.
2. Gider, güçlü mali yönetim ile bilhassa ekonomi ve maliyet etkinliği yönetimi prensiplerine uyuyorsa uygun kabul edilir.
3. [ÜLKE], her bir tedbir için gider uygunluğu kurallarını Komisyon'a bildirir. Ayrıca, IPARD Ajansı tarafından yararlanıcılara bildirilen her bir tedbir için standart anlaşmasında/anlaşmalarında açık bir biçimde öngörülmüş harcamalar hakkında Komisyon'u bilgilendirir. Komisyon, alınmalarından itibaren üç ay içerisinde, fakat Madde 25'te öngörülen yardım yönetimi müzakeresinin Komisyon Kararı olarak alındığı tarihten daha geç olmamak üzere, işbu önerilen

kuralların kabulünü veya reddini [ÜLKE]'ye bildirecektir. Kurallar ve masraflar, bundan sonra uygulanabilir olur.

1. Aşağıdaki harcamalar, IPARD Programı kapsamında uygun değildir:
 - a. katma değer vergileri dahil olmak üzere vergiler;
 - b. gümrük ve ithalat vergileri veya diğer ücretler (bununla ilgili);
 - c. kiralama sonrasında mülkiyetin kiracıya devredilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, arazi ve mevcut binaların satın alınması, kiralanması ya da kiraya verilmesi;
 - d. para cezaları, mali cezalar ve mahkeme masrafları;
 - e. işletme maliyetleri;
 - f. ikinci el makine ve ekipman;
 - g. banka ücretleri, teminat masrafları ve benzeri ücretler;
 - h. Dönüşüm maliyetleri, ücretler ve sadece diğer mali masraflarla birlikte IPARD euro hesabıyla ilgili kur kayıpları;
 - i. ayni katkılar;
 - j. Tarımsal ürün haklarının, hayvanların, yıllık bitkilerin ve onların ekimlerinin satın alınması;
 - k. herhangi bir bakım, amortisman ve kiralama maliyetleri;
 - l. İşletim Yapısı ve özellikle genel giderler, kiralama bedelleri ve yönetim, uygulama, izleme ve kontrol faaliyetlerinde görevlendirilmiş personelin maaşları gibi yönetim ve uygulama yardımıyla kamu idaresi tarafından üstlenilen herhangi bir masraf.
5. Komisyon açık ve net bir biçimde aksine karar vermedikçe, aşağıdaki giderler de ayrıca uygun değildir:
 - (a) Yararlanıcının en az üç tedarikçiden fiyat almadığı ve orijinallerinin Madde 39'da anılan gider beyanına dahil edildiği, 10.000 €'ye teklifi eşdeğer bir

meblağdan daha fazla olan herhangi bir hizmet, tedarik veya çalışma maliyeti;

- (b) Ücretler talep edilen maliyetlerden düşülmemişse, tamamlama öncesi kullanıcılardan ya da katılımcılardan ücret talep eden projeler üzerine giderler;
- (c) Toplu çıkar haricindeki reklam masrafları;
- (d) Komisyon, [ÜLKE]'den gelen tamamen makul bir talep üzerine kurulmuş özel bir duruma karar vermediği müddetçe, sermayesinin %25'inden fazlasının bir kamu kuruluşu ya da kuruluşları tarafından muhafaza edildiği nihai bir yararlanıcının gerçekleştirdiği gider. Komisyon, talebi aldıktan sonraki üç ay içerisinde kararını verir. Bu hariç tutma, altyapı veya beşeri sermaye üzerine olan gidere uygulanmaz.

6. Paragraf 4 ve 5'in aksine, yatırımlar halinde:

- a. Uygun giderler, inşaat ve taşınmaz mal kalkındırmasıyla sınırlandırılır;
- b. Bilgisayar yazılımı dahil yeni makine ve ekipman alımı veya kiralama-satın alma, malın piyasa değerine kadar uygun kabul edilir; kiralayanın payı, faizin yeniden finansman maliyetleri, genel giderler, sigorta ücretleri gibi kiralama sözleşmesiyle bağlantılı diğer masraflar uygun olmaz;
- c. Mimarlar, mühendisler ve diğer danışma ücretleri, fizibilite çalışmaları, patent hakları elde etme ve lisanslar gibi işbu paragrafın (a) ve (b) fıkralarında anılan giderle bağlantılı genel masraflar, aşağıdaki koşullara uygun olarak, söz konusu (a) ve (b) fıkralarında anılan masrafların %12 tavan limitine kadar uygun olur:
- d. Fıkra (a) ve (b)'de anılan, 3 milyon € 'dan daha büyük uygun yatırım giderlerine sahip projeler için, ticari plan hazırlama maliyetleri, işbu uygun yatırım giderlerinin %3'ünden daha büyük olamaz;
- e. Fıkra (a) ve (b)'de anılan, en az 1 milyon € olan ve 3 milyon € 'dan daha büyük olmayan uygun yatırım giderlerine sahip projeler için, ticari plan

hazırlama maliyetleri, işbu uygun yatırım giderlerinin %4'ünden daha büyük olamaz ve

- f. Fıkra (a) ve (b)'de anılan, 1 milyon € 'dan daha küçük uygun yatırım giderlerine sahip projeler için, ticari plan hazırlama maliyetleri, işbu uygun yatırım giderlerinin %5'inden daha büyük olamaz.

İşbu paragraf kapsamında maksimum uygun meblağla ilgili detaylı hükümler, [ÜLKE]'de benzeri faaliyetler için maliyet seviye değerlendirmesi temeli üzerine IPARD Programı'nda belirlenir.

7. IPARD Ajansı'nca yapılan nihai ödemedden itibaren beş yıl içerisinde önemli bir düzenlemeye uğramamaları koşuluyla, yatırım projeleri Topluluk finansmanı için uygun kalır. Bir proje için önemli düzenlemeler şunlardır:
- Niteliğini veya uygulama koşullarını etkileyen ya da bir firma veya kamu kuruluşuna usulsüz avantaj sağlayan; ve/veya
 - Altyapının bir kaleminin mülkiyetinin niteliğinde bir değişiklik veyahut ortaklaşa finanse edilen kazançlı bir faaliyete ara verilmesi veya yer değiştirmesi.

Bu türden herhangi bir değişikliğin [ÜLKE] tarafından tespit edilmesi halinde, [ÜLKE] Komisyon'u derhal bilgilendirir.

8. [ÜLKE]'nin yararlanıcıya ödenebilir olan veya ödenmiş olan miktarları azalttığı veya bu azaltmanın sadece IPARD Programı kapsamındaki ödemelere uygulandığı durumlarda hiçbir proje eş finansmandan yararlanmaz. Ancak IPARD Ajansı, aşağıdaki nedenlerden dolayı borçlu olduğu meblağlar için azaltma yapabilir:
- IPARD Programı kapsamında fazla ödeme,
 - IPARD Programı kapsamında koşullara riayet etmede bir yararlanıcının başarısız olması.
9. Komisyon'un, [ÜLKE]'nin istisnai bir doğal felaketten etkilendiğine karar vermesi durumunda, [ÜLKE]'nin makul talebi temelinde, belirli bir süreliğine,

etkilenen bölgedeki ilgili projeler için, paragraf 5(a), (d) ve 7 hükümlerinden azaltma yapabilir.

10. Komisyon'un, giderin Anlaşmalarla ve özellikle işbu Madde'de belirtilen hükümlerle tam uyum içinde olmadığına karar vermesi durumunda, kaydedilen uyumsuzluğun önemi temelinde IPARD Programı kapsamında meblağların uygun olmadığı yönünde değerlendirmede bulunur. Uyumsuzluğun önemi ve özünü ve Topluluğa sebep olduğu mali hasarı dikkate alır. Böyle bir kararın öngörüldüğü bir durumda, Madde 25 paragraf 4'te belirtilen ilk iki koşula yeterli uyum olmalıdır.

Madde 33 Satın Alma Kuralları

1. İşbu Anlaşmanın amaçları için, Mali Tüzük Madde 167 uyarınca akdeden yetkili, Program kapsamında yardımın nihai yararlanıcısı olan bir ulusal kamu sektörü kuruluşu olur.
2. Çerçeve Anlaşması Madde 23(4) hususunda, nihai yararlanıcının bir kamu sektörü kuruluşu olduğu durumlarda, anılan prosedürler ve standart dokümanlarına dahil edilmiş Komisyon tarafından ön onay için gerekli olan herhangi bir gereklilik uygulanmaz.
3. Komisyon'un [ÜLKE]'nin istisnai bir doğal felaketten etkilendiğine karar vermesi durumunda, [ÜLKE]'nin makul talebi temelinde Komisyon, etkilenen bölgedeki ilgili projeler için belirlenmiş bir süreliğine, Madde 57 (2) (d) uyarınca, daha az ağır olan prosedürleri onaylayabilir; böylece yetkililer, kendi seçtikleri tedarikçilere danışır ve onlardan biri veya birkaçıyla anlaşma hükümlerini müzakere ederler.

Madde 34 Yardım yoğunlukları (sıklığı) ve Topluluk katkısının oranı

1. IPARD Programının amacı için Topluluk katkısı, kamu harcaması baz alınarak hesaplanır.
2. Kamu gideri, yatırımın toplam uygun maliyetinin %50'lik bir tavan limitini aşmaz. Ancak bu limit aşağıdaki gibidir:
 - (a) Genç çiftçiler tarafından tarım işletmelerine yapılan yatırım için %55;
 - (b) Dağlık bölgelerde yer alan tarım işletmelerindeki yatırımlar için %60;
 - (c) Genç çiftçiler tarafından yapılmış, dağlık bölgelerde yer alan tarım işletmelerine yapılan yatırım için %65;
 - (d) Paragraf 5(d)'de belirtilen yatırımlar ile uygulanması için ulusal bir stratejinin varlığına tabi Konsey Direktifini 91/676/EEC¹¹ uygulayacak tarımsal işletmelere yapılan yatırımlar için %75;
 - (e) Büyük ölçüde gelir elde etme özelliği taşımayan altyapı yatırımları için %100;
 - (f) IPA Uygulama Tüzüğü Madde 182 kapsamında anılan tedbirler için %100.
3. Bu Maddenin amaçları için kamu katkısı (AB+İÇ KATKI) oranını belirlemede, hesap IPA Uygulama Tüzüğü kapsamında temin edilen herhangi bir Topluluk katkısı olmaksızın verilen borçları kullanmak için devlet yardımı dikkate alınmaz.
4. Topluluk katkısı, kamu giderinin %75'lik bir tavan sınırını aşmaz. Ancak işbu sınır aşağıdaki gibidir:
 - a. IPA Uygulama Tüzüğü Madde 171(3)'de belirtilen 2.öncelik eksenini kapsamındaki tedbirler için ve IPA Uygulama Tüzüğü Madde 182 kapsamındaki faaliyetler için %80;
 - b. Komisyon'un, istisnai doğal afetlerin gerçekleştiğine karar verdiği bölgelerde gerçekleştirilen yatırım projelerinde %85.

Alt Bölüm 2
Mali Yönetim

Madde 35 Mali Kararlar ve Anlaşmalar

IPA Uygulama Tüzüğü Madde 39 uyarınca IPARD Programı'nı, onaylayan Komisyon tarafından mali kararın yürürlüğe girmesinden sonra, MAFA (ÇYMA) bu anlaşma ve Çerçeve Anlaşmasının sonuçlandırılması, IPA Uygulama Tüzüğü Madde 8 uyarınca tamamlanacaktır. (ÇYMA), çok yıllık yasal taahhütlerin analizini ve birçok yıl boyunca yıllık kısımlara bölünen bu taahhütlerin geçerlilik süresini belirler. (ÇYMA), bu anlaşmanın değişiklikleri ile ilgili Çok yıllık Gösterge Planlama Belgesi için (ÇGPB) sağlanan miktarları dikkate almak için yıllık bazda gözden geçirilecektir.

Madde 36 Komisyon Taahhütleri

1. Komisyon, bütçe taahhüdünün yapıldığı yıl olan n yılını müteakip üçüncü yılın 31 Aralık tarihinde IPARD Programı için bir bütçe taahhüdünün herhangi bir kısmını, aşağıdaki durumlarda otomatik olarak taahhüt dışı bırakır:
 - Madde 31 uyarınca ön finansman amacı için kullanılmamıştır
 - Madde 33 uyarınca ara ödemeler yapmak için kullanılmamıştır;
 - Bununla ilgili hiçbir gider beyanı sunulmamıştır.

Madde 37 IPARD Programı için finansman planı

1. IPARD Programı için finansman planı, özellikle, Topluluk katkısının maksimum miktarını, onun yıllık dökümünü öncelik dökümünü ve her bir öncelik için uygulanabilir eş finansman oranlarını ve izleme amaçları için tedbir bazında gösterge niteliğinde dökümü belirler.

2. IPARD Programı'nın Komisyonca kabul edilmesi ve yönetim ve kontrol sistemine ilişkin yetki devrine dair kararın alınmasından sonra Finansman Planı yürürlüğe girecek ve mali faaliyetler başlayacaktır.
3. IPARD Programı için finansman planı ve bununla ilgili herhangi bir düzenleme, Madde 17'de belirtildiği üzere Komisyon ve [ÜLKE] arasındaki bilgi ve belge değişimi için güvenli bir sisteme girilir.

Madde 38 Komisyon Ödemeleri

1. Sadece IPARD programı kapsamında Anlaşmalara göre hibe edilmiş ve IPARD ajansı tarafından ödenmiş olan yardımlar topluluk eş finansmanına tabidir.
2. Topluluk katkısının Komisyon tarafından ödemeleri, Madde 35'te bahsedilen ÇYMA ya göre mevcut fon limitleri içerisinde yapılır. Her bir ödeme, IPARD Programı için yapılmış en erken açık bütçe taahhüdünde ilan edilir.
3. Ödemeler, ön finansman, ara ödeme ve nihai bakiye ödemesi şeklinde alınır. Her öncelik eksenini için maksimum Topluluk katkısına bağlı olarak, uygun gider yönünde yürürlükteki finansman planında yer alan her bir öncelik eksenini için belirlenmiş ortaklaşa finansman oranını uygulayarak elde edilmiş miktara kadar, ilgili faaliyetlerin finansmanına yönelik Topluluk katkısı temelinde hesaplanır.
4. Her yılın 28 Şubat tarihinde [ÜLKE], Ek V'deki modeli kullanarak, IPARD Programı'yla ilişkili olan, ilgili mali yıl ve sonraki mali yıl için muhtemel gider beyanlarının bir tahminini Komisyon'a gönderir. Komisyon, uygunsa, tahminin bir güncellemesini isteyebilir.
5. Ön finansman ve ara ödemelerin toplamı, IPARD Programı'nın mali tablosunda belirtilmiş Topluluk katkısının %95'ini aşmaz.
6. Paragraf 5'te açıklanan limite ulaşıldığında UYG, telafi edilen meblağlar hakkında bilginin yanı sıra, Madde 39'a uygun olarak onaylanmış gider beyanlarını Komisyon'a iletmeye devam eder.

7. Komisyon tarafından Ulusal Fon'a ödemeler, Madde 40, 41, 42 ve 43'te anılan doğrulamaların herhangi bir soruna işaret etmemesi koşuluyla, söz konusu Maddeler ile ÇYMA'da belirtilen hükümlere uygun olarak ve bütçe ödeneklerinin uygunluğuna tabi olarak, Euro hesabına Euro cinsinden yapılır.
8. [ÜLKE], nihai yararlanıcıların, kamu katkısı toplam miktarını zamanında ve eksiksiz almasını sağlar. Nihai yararlanıcılar için meblağları azaltacak hiçbir özel ödeme veya eşdeğer etkiye sahip diğer ücret alınmaz.
9. Gider sadece, gerçekten de nihai yararlanıcı tarafından üstlenildi ve ödendiye, Topluluk finansmanınca karşılanabilir. Nihai yararlanıcılar tarafından ödenen giderler, alınmış faturalar veya eşdeğer kanıt değeri taşıyan muhasebe belgeleri tarafından doğrulanır. Yardımın gider fonksiyonu olmadığı durumlarda, IPARD Programı'nda belirtildiği biçimde, diğer uygun belgeler kabul edilebilir. Her tür durumda gider, UYG tarafından doğrulanır.

Madde 39 Gider Beyanları

1. UYG, IPARD Programı için gider beyanlarını hazırlayacaktır. İşbu beyanlar ayrıca, ödeme başvuruları varsayılacak ve her bir IPARD Programı tedbiri için, başvuru süresi boyunca IPARD Ajansı'nın gerçekten ödediği benzer Topluluk katkısı için uygun kamu gideri miktarını kapsar.
2. Gider beyanları, Ek III' teki modele uygun olarak hazırlanacaktır. [ÜLKE] adına UYG tarafından imzalanacak, onaylanacak ve birer nüshaları YAG ve Denetim merci'ine olmak üzere Komisyon'a gönderilir.
3. Madde 37(2) hükümlerinin yerine getirilmesi üzerine [ÜLKE], aşağıdaki son tarihlerde gider beyanlarını Komisyon'a sunar:
 - (a) 1 Ocak – 31 Mart dönemindeki gider durumunda en geç 30 Nisan;
 - (b) 1 Nisan – 30 Haziran dönemindeki gider durumunda en geç 31 Temmuz;
 - (c) 1 Temmuz – 30 Eylül dönemindeki gider durumunda en geç 31 Ekim;
 - (d) 1 Ekim – 31 Aralık dönemindeki gider durumunda en geç 31 Ocak.

Bir dönem itibariyle beyan edilen giderler, aynı mali yılın önceki beyan dönemleri itibariyle beyan edilen veri için düzeltmeler içerebilir.

Beyanlar, hiçbir geri ödemenin talep edilmediği durumlarda dahi gönderilir.

4. Bir müracaat süresi için, özellikle Anlaşmalar kapsamında istenilen bilgiyi iletmede başarısızlıktan doğan, gider beyanlarıyla ilgili ihtilaflar, yorum farklılıkları veya tutarsızlıkların olduğu ve bunların ek denetim gerektirdiği durumlarda [ÜLKE]'den, ek bilgi sağlaması istenir. Bu tür bilgiler, Madde 40, 41 ve 43 uyarınca sağlanır.

Paragraf 6'da belirtilen ödeme için zaman limiti, bilgi talebinin gönderildiği tarihten bilgi talebinin alındığı tarihe kadar fakat bir sonraki dönem için gider beyanının sunulduğu tarihten daha geç olmamak üzere talep edilen ödeme için meblağın tamamı veya bir kısmı için yarıda kesilebilir.

Zaman limiti içerisinde hiçbir çözümün bulunamadığı durumlarda Komisyon, Madde 46 uyarınca ödemeleri askıya alabilir veya azaltabilir.

5. 30 Eylül'e kadar yapılmış giderle ilgili olarak en geç 31 Ekim'e kadar Komisyon'a sunulacak olan birikmiş veri sadece, Madde 50 ve 51 kapsamında Komisyon'a gönderilecek yıllık hesaplarda düzeltilebilir.
6. Ara ödemeler, aşağıdaki şartların gerçekleşmesi koşuluyla Madde 53 ve 54'te anılan kararlar saklı kalmak koşuluyla Madde 41'de düzenlenmiş, karşılanmış gereklilikler için bir beyan gideri kaydından itibaren 45 gün içerisinde Komisyon tarafından gerçekleştirilir:
 - (a) Beyan edilen gider, Madde 32 uyarınca Topluluk finansmanı için uygundur;
 - (b) Madde 41'deki kontroller, herhangi bir soruna işaret etmemiştir;
 - (c) Söz konusu başvurunun konusu olan tedbir(ler)le ilgili hiçbir ödemenin askıya alınması kararı verilmemiştir;
 - (d) Ödenekler mevcuttur.

Madde 40 Ön finansman

1. Ön finansman ödemeleri, IPARD Programı'nın ilk üç yılı için Topluluk katkısının %30'una kadar çıkabilir. Birkaç mali yıla bölünebilir ve iki ya da daha fazla taksitle ödenebilir.
 2. Komisyon, ilk taksit olarak paragraf 1'de anılan miktarın en az %50'sini başlangıç ön finansmanı olarak ödeyecektir.
 3. Ön finansman ödemesinin ilk taksidi, aşağıdaki koşulların yerine getirilmesi üzerine Komisyon tarafından yapılır:
 - a) UYG, IPARD Programı için euro hesabının açılışını Komisyon'a bildirmiştir;
 - b) YAG ve UYG tarafından iletilen akreditasyonlar yürürlükte ve Komisyonca yönetim müzakeresi hala geçerlidir;
 - c) ÇYMA yürürlüğe girmiştir;
- Ek taksitler, işbu Madde'nin 1. ve 4. paragraflarında belirtilen gereklilikler uyarınca [ÜLKE]'nin talebini müteakiben ödenebilir.
4. Paragraf 1'de anılan ön finansman ödemeleri, nihai yararlanıcıların ödeme taleplerini zamanında karşılamakta yetersiz olduğu durumlarda, artırılabilirler. Artış, bu amaçla gereken miktar olacaktır. Yararlanıcılar tarafından uğranılan fakat euro hesabındaki Topluluk finansmanının tükenmesi nedeniyle henüz çözüme kavuşmamış olan, onaylanmış gider miktarını temel alacaktır. Ancak, ön finansman için ödemelerin toplu miktarı, ÇYMA'da belirtilmiş son üç yıl için Topluluk katkısının %30'unu aşmayacaktır.
 5. Ön finansman olarak ödenen toplam miktar, ilk ön finansman ödemesinin Komisyon tarafından yapıldığı tarihten itibaren 15 ay içerisinde IPARD Programı için hiçbir gider beyanı gönderilmemişse, tüm faiziyle birlikte Komisyon'a iade edilecektir. IPARD Programı'na Topluluk katkısı, bu türden geri ödemeler tarafından etkilenmeyecektir.

6. Madde 31 ve 45 uyarınca ön finansman faizi, aylık bir temelde tanınacaktır. Uygulanan faiz oranı, hiçbir koşulda, işbu ay için [ÜLKE] Merkez Bankası tarafından uygulanan resmi iskonto rayicinden daha düşük olamaz.

Madde 41 Ara ödemeler

1. Bir ara ödeme için harcama beyanı durumunda, Komisyon'un başvurusu onaylaması için, yerine getirilmesi gereken minimum gereklilikler aşağıdaki gibidir:
 - a) UYG, Komisyon'a bir ödeme başvurusu ve söz konusu ödemeye ilgili bir gider beyanı göndermiştir; gider beyanı, UYG tarafından onaylanacaktır;
 - b) Madde 42 (4) uyarınca her bir öncelik ekseni için Topluluk yardımı limitlerine riayet edilmiştir;
 - c) En son olan dahil, Madde 68'de anılan yıllık uygulama raporları, Komisyon'a gönderilmiştir;
 - d) Gider beyanıyla ilgili herhangi bir ögeyi açıklamak için gerekli olan ve Komisyon tarafından talep edilen bilgi, Çerçeve Anlaşması Madde 28 uyarınca düzensizlikleri raporlama üzerine bilgi dahil olmak üzere temin edilmiştir.

Eğer işbu paragrafta bahsedilen koşullardan biri ya daha fazlası gerçekleştirilmezse, Komisyon tarafından bu yönde talep edildiğinde ve Komisyon tarafından belirlenen zaman limiti içerisinde [ÜLKE], ödeme yapılmadan önce durumu düzeltmek için gerekli olan önlemleri alacaktır.

2. Eğer uygulanabilir kurallara uyulmadığı veya Topluluk fonlarının uygunsuz kullanıldığı tespit edilirse Komisyon, Madde 46 hükümleri uyarınca [ÜLKE]'ye yönelik ara ödemeleri azaltabilir veya onları geçici olarak askıya alabilir. [ÜLKE]'yi, bu yönde bilgilendirecektir.

3. Ara ödemelerin askıya alınması ya da azaltılması, orantısallık ilkesine riayet edecektir ve uygunluk kararları ve hesap kararları ibrası ile mali düzeltmeler saklı kalacaktır.

Madde 42 Ödenecek miktarın hesaplanması

1. Her bir müracaat dönemine yönelik her bir öncelik eksenini için beyan edilmiş uygun kamu gideri bakımından ödenecek Topluluk katkısı, dönemin ilk gününde yürürlükte olan mali plan temelinde hesaplanacaktır.
2. Her bir müracaat dönemi boyunca nihai yararlanıcılardan toplanan Topluluk katkılarının miktarları ve borçlu defterindeki kayıtlarının iki yılı içerisinde toplanmamış borçlar, Madde 55 uyarınca işbu dönem için gider beyanında Komisyonca ödenecek miktardan düşülecektir.
3. IPARD Programı için tekrar kullanılabilir olan, Madde 53 uyarınca gerçekleştirilmiş hesapların ibrasından ortaya çıkan meblağlar, bir sonraki beyan tarihinde Topluluk katkısı miktarına eklenecek veya bu miktardan düşülecektir.
4. Madde 38(5) uyarınca %95 limiti saklı kalmak koşuluyla, gider beyanlarının birleştirilmiş toplamının belirli bir öncelik eksenini için programlanmış toplamı aştığı durumda ödenecek miktar, yürürlükte olan mali plandaki işbu öncelik eksenini için programlanmış miktarda kapatılacaktır. Sonuç olarak hariç tutulan gider, düzenlenmiş bir mali planın [ÜLKE] tarafından sunulması ve Komisyon tarafından kabul edilmesi koşuluyla, bir sonraki gider beyanında dikkate alınabilir.

Madde 43 Nihai bakiyenin ödenmesi

1. Nihai bakiye ödemesi durumunda, ÇYMA'da belirtildiği üzere Madde 36(3)'ün son teslim tarihi uygulanacaktır ve Komisyon'un başvurusu onaylaması için, gerçekleştirilmesi gereken minimum gereklilikler aşağıdaki gibidir:
 - a. UYG, Komisyon'a bir nihai gider beyanı ve bir nihai gider raporu göndermiştir; nihai gider raporu, UYG tarafından onaylanacak ve bir nihai teminat raporuyla desteklenecektir;
 - b. Yönetim Amiri, Madde 68'de anıldığı şekilde, IPARD Programı için Komisyon'a bir nihai rapor göndermiştir;
 - c. Madde 53'te anılan karar benimsenmiştir.
2. Ödeme, Madde 54'e uygun olarak sonraki kararların benimsenmesini etkilemeyecektir.
3. Ödeme ayrıca, Madde 44(9), Madde 48 ve Madde 55 kapsamında belirlenmiş hükümlerin takibini etkilemeyecektir.
4. Nihai ödeme talebinin Komisyon'a gönderilmesi sonrasında, euro hesabında [ÜLKE] tarafından hiçbir ek mali işlem yapılmayabilir. [ÜLKE], Madde 48 kapsamında bahsedilen gerekliliklerin yerine getirilmesine kadar, paragraf 1'de anılan gerekliliklerin yerine getirildiğinden emin olacaktır. Madde 55 hükümleri hususunda Komisyon, toplanan meblağların devlet hesaplarına kaydedilmesi halinde bilgilendirilecektir.
5. [ÜLKE], paragraf 4'te belirlenen gereklilikler üzerine takibe imkan sağlayan bir sistem oluşturacaktır. [ÜLKE], sorumlu kuruluşu tanımlayacak ve işbu kuruluşa sorumluluk devriyle ilgili uygulamalı düzenlemeleri Komisyon'a bildirecektir.

Madde 44 Nihai yararlanıcılara ödemeler

1. [ÜLKE], nihai yararlanıcılara yönelik ödemelerin, aşağıdaki koşullarda olduğundan emin olacaktır:

- a. Ulusal para birimi cinsinden yapıldığı ve euro hesabı karşısında uygun olarak borçlandırıldığı. Nihai yararlanıcı(lar) veya onların vekil(ler)ine yönelik ödenebilir ödeme emirler veya eşdeğer ispat değerinde diğer herhangi bir muhasebe belgesi, işbu borcun 3 işgünü içerisinde yayınlanacak genel bir kural olacaktır;
 - b. Nihai yararlanıcı tarafından uğranılan giderin beyanları temelinde olduğu ve orijinal alınmış faturalarla ispatlandığı. Yardımın bir gider fonksiyonu olmadığı, IPARD Programı'nda açıklandığı biçimde, diğer uygun belgeler kabul edilebilir.
1. Uygun olmak için gider, IPARD Programı kapsamında müracaatçıyı bir nihai yararlanıcı yapan anlaşma sonucu tarihinden önce maruz kalınmayacaktır. Yardımın bir gider fonksiyonu olmadığı durumda, yardımı tetikleyen olaylar, işbu tarihten önce gerçekleşmeyecektir. Tarih üzerine işbu sınırlamalar, fizibilite ve ilgili çalışmalar için ve Teknik Yardım tedbiri için uygulanmayacaktır.
 2. Teknik Yardım tedbiri hükmündeki faaliyetler haricinde gider, hiçbir koşulda seçilen projelerle, IPARD Ajansı ve nihai yararlanıcılar tarafından ya da onlar adına imzalanmış sözleşmeler ve Madde 25'te anılan Komisyon Kararı'nda belirtilen tarih(ler)den daha erken ödenen giderle ilgili olmayacaktır.
 3. Hiçbir ödeme, nakit yapılmayacaktır.
 4. Orijinal faturalar ya da işbu alt-paragrafta anılan diğer ilgili belgeler, alınmalarını müteakip IPARD Ajansı tarafından alıkonulmaz; IPARD Ajansı, nüshaların alındığından ve orijinallerin denetim ve teftiş amaçlarıyla hazır tutulmalarını sağlamak için gerçekleştirilmiş düzenlemelerin bulunmasını sağlar.
 5. UYG ve IPARD Ajansı, [ÜLKE]'deki tüm kamu kuruluşları tarafından her tedbir ve proje için toplam kamu giderinin IPARD Ajansı hesaplarında tanımlanabilir olmasını sağlar.
 6. IPARD Ajansı, en azından aşağıdaki bilgileri içeren her ödemenin kaydını muhafaza edecektir:
 - a. Ulusal para birimi cinsinden miktar,
 - b. Euro cinsinden eşdeğer miktar.

7. Topluluğun ve devlet katkılarının kamu giderlerine oranı ve toplam kamu giderinin toplam uygun masrafa oranı, ulusal para birimi cinsinden belirlenecektir.
8. UYG ve IPARD Ajansı, borçlu olunandan fazlasının yanlışlıkla ödendiği ve euro hesabına ödenen gider beyanlarına katıldığı tespit edilen herhangi bir meblağın, 3 iş günü içerisinde euro hesabına kaydedildiğinden ve Madde 39’da bahsedilen ödeme için Komisyon’a bir sonraki başvurudan düşüldüğünden emin olacaktır.
9. UYG ve IPARD Ajansı, nihai yararlanıcılardan gelen ödeme taleplerinin zamanında işleme alınmasını temin edecektir. Ödemenin yapılmasını gerektiren destekleyici dokümanların alınmasından, üç ayı geçen ödeme emrinin verilmesine kadar oluşan boşluk durumlarında, Topluluk ortaklaşa finansmanı, aşağıdaki kurallar uyarınca azaltılabilir:
 - a. Son tarih sonrası etkilenen giderin, son tarih öncesi etkilenen giderin %4’üne eşit olduğu ya da daha az olduğu durumlarda, ayların gecikme sayısına bakılmaksızın hiçbir azaltma yapılmaz;
 - b. Son tarih sonrası etkilenen giderin, son tarih öncesi etkilenen giderin %4’ünden daha fazla olduğu durumlarda, sonraki tüm giderler, aşağıdaki oranlarda bir gecikmeden etkilenirler:
 - Bir ay, %10 azaltılacaktır
 - İki ay, %25 azaltılacaktır
 - Üç ay, %45 azaltılacaktır
 - Dört ay, %70 azaltılacaktır
 - Beş veya daha fazla ay, %100 azaltılacaktır.
10. Ancak, belirli tedbirler için istisnai yönetim koşullarıyla karşılaşılırsa ya da [ÜLKE] tarafından yerinde mazeretler sunulmuşsa, Komisyon farklı bir zaman çizelgesi ve/veya daha düşük ya da sıfır azaltma uygulayabilir.
11. Karar almadan önce Komisyon, pozisyonunu bilmesine imkan sağlamak üzere 10 iş günü içerisinde [ÜLKE]’yi bilgilendirecektir. Komisyon, kararında temel aldığı nedenleri belirten nihai kararını [ÜLKE]’ye bildirir.

12. Son tarih sonrasında etkilenen herhangi bir gider için [ÜLKE], son tarih sonrasında etkilenen ilgili gider ile gerekçe arasında doğrudan bir ilişkinin gösteriminin yanı sıra işbu gerekçeyi doğrulaman için yazılı bir ispatı olarak gecikmenin detaylı bir mazeretini Komisyon'a sunar.

Madde 45 Döviz kuru ve faiz

1. [ÜLKE], euro ve ulusal para birimi arasındaki değişim için kaydedilen oranın, Ulusal Fon ve IPARD Ajansı hesaplarında giderin kaydedildiği ay için [ÜLKE]'ye yönelik olarak Komisyon tarafından belirlenmiş aylık euro muhasebe oranı olduğundan emin olur. Ancak:
 - a. IPARD Ajansı tarafından ödemeler için, ödeme emrinin nihai yararlanıcıya veya onun vekiline verildiği tarih, hesaplarda gösterilen tarih olur;
 - b. Madde 44(9) uyarınca IPARD Ajansı tarafından fazla ödemeler için ve toplanmayan borçlar için, ayrıca Madde 55 uyarınca borçlu defterindeki kaydının iki yılı boyunca tahsil edilmemiş borçlar için, fazla ödeme veya borcun ilk fark edildiği aydan önce gelen aydaki oran;
 - c. hesapların ibrasıyla ve/veya uygunluk ibrası Kararlarıyla belirlenmiş meblağlar için, Kararın alındığı aydan önce gelen aydaki oran;
 - d. Madde 55 uyarınca toplanan borçlar ve faiz için, borcun geri alındığı aydan önce gelen aydaki oran;
 - e. Çerçeve Anlaşması Madde 28 uyarınca telafi edilen düzensizlikler için, meblağın geri alındığı aydan önce gelen aydaki oran;
 - f. Ulusal Fon ve IPARD Ajansı hesaplarında biriktirilen faiz için, en azından aylık olması gereken hesaplara faizin yatırıldığı aydaki oran.

İşbu hükümler ayrıca, Madde 31(2) tarafından kapsanan durumlara da uygulanır.

2. Bir ay için bir oranın yayınlanmaması durumunda, bir önceki ay yayınlanan oran kullanılır.

3. Madde 53 ve 54 çerçevesinde alınan Kararlar'daki zaman limitlerine riayet edilmediği durumlarda, herhangi bir ödenmemiş meblağ, Avrupa Merkez Bankası tarafından yayınlanmış üç aylık mevduat ve %1.5 puan için Euribor oranına eşit bir oranda faiz oluşturur. Oran, işbu Kararlar'ın alındığı ayın aylık ortalaması olur.
4. Euro hesabında biriken herhangi bir faiz, [ÜLKE] mülkiyeti olarak kalır. IPARD Programı Topluluğunca finanse edilerek oluşan faiz, ulusal kamu katkısı biçiminde [ÜLKE] için bir kaynak olarak sadece IPARD Programı'na bildirilir ve IPARD Programı'nın sona erdiği tarihte Komisyon'a beyan edilir.
5. IPARD Ajansı'nca tutulan IPARD Programı fonlarıyla ilgili hesaplar, faiz getirir. Topluluk katkısına dayandırılabilir olan işbu hesaplarda biriken faiz, sadece IPARD Programı için kullanılacak ve herhangi bir ücret veya vergiye tabi olmaz. Topluluk katkısına dayandırılabilir tüm faiz, ÇYMA'da dahil edilen miktara ilave edilebilir olacak ve [ÜLKE] için bir kaynak olarak görülür.
6. Ancak, IPARD Programı kapsamında yardım edilen projelerce hesabı verilmeyen faiz, işbu meblağın öğrenildiği üç ay içerisinde Komisyon'a bildirilecek ve euro olarak Komisyon'a ödenir.

Madde 46 Ödemelerin askıya alınması

1. Ödemelerin tamamı veya bir kısmı, aşağıdaki durumlarda Komisyon tarafından askıya alınabilir:
 - a. Ödemelerin doğrulanması ve düzeltici tedbirlerin alınmamış olması nedeniyle prosedürün güvenilirliğini etkileyen, IPARD Programı yönetim ve kontrol sistemindeki ciddi bir eksiklik;
 - b. YAG ve/veya UYG tarafından verilen akreditasyonun askıya alınması veya geri çekilmesi;

- c. Komisyon tarafından yönetim kararı müzakeresinin askıya alınması veya geri çekilmesi;
 - d. Doğrulanmış bir gider raporundaki giderin, düzeltilmemiş olan ciddi bir usulsüzlükle birleşmesi;
 - e. Gider beyanında yer alan bilgiyle ilgili açıklama gerekmesi;
 - f. Vadesi gelmiş en son denetim raporları ve denetim görüşlerinin, Madde 28 uyarınca Komisyon'a gönderilmemiş olması; veya
 - g. UYG'nın, vadesi gelmiş en son olanlar dahil, Madde 27'de anılan yıllık güvence beyanlarını Komisyon'a göndermemiş olması.
2. [ÜLKE]'ye, Komisyon'un işbu Madde'nin 1. paragrafı uyarınca askıya alma kararı almasından önce 1 aylık bir süre içerisinde gözlemlerini sunma fırsatı verilir.
 3. [ÜLKE]'nin, işbu Madde'nin 1. paragrafında anılan eksiklik, usulsüzlük veya açıklık eksikliğini gidermek için önemli tedbirler alması üzerine Komisyon, askıya almayı sonlandırır.
 4. İşbu tedbirlerin [ÜLKE] tarafından alınmamış olması durumunda Komisyon, Madde 54 kapsamında IPARD Programı'na Topluluk katkısının tamamını veya bir kısmını iptal etmeye karar verebilir.

Madde 47 IPARD Programı'nın kapatılması

1. Komisyon tarafından alınan nihai ödeme başvurusundan sonra, aşağıdaki durumlardan biri gerçekleşir gerçekleşmez IPARD programını sonlandırma kararını verir:
 - a. Komisyon tarafından, vadesi gelmiş nihai bakiye ödemesi;

- b. Komisyon tarafından geri alma emrinin yayınlanması;
 - c. Komisyon tarafından, ödenek taahhüdünün geri alınması
2. IPARD Programı'nın sona ermesi, daha sonraki bir aşamada Madde 54 uyarınca Komisyon'un mali bir düzeltme üstlenme hakkını ortadan kaldırmaz.
 3. IPARD Programı'nın sona ermesi, Madde 44 (9), 48 ve 55 kapsamında [ÜLKE]'nin yükümlülüklerini etkilemez ve Madde 48 uyarınca ilgili belgeleri elinde bulundurmaya devam eder.

Madde 48 Belgelerin muhafazası

1. Seçilmemiş olan projelerle ilgili olanlar dahil IPARD Programı'yla ilgili tüm belgeler, IPARD Programı'nın sona ermesinden sonra en az 2 yıl boyunca ya da yatırım projeleri için IPA Uygulama Tüzüğü Madde 172(4) tarafından belirlenen nihai ödeme tarihini müteakip 5 yıl boyunca [ÜLKE] tarafından muhafaza edilecektir. İşbu süre, ya yasal takibat durumunda veya Komisyon'un tamamen nedenli bir talebiyle yarıda keser.
2. IPARD Ajansı ve Ulusal Fon, işbu dokümanları kendilerinin muhafaza etmemesi halinde belgelerin işbu süre boyunca Komisyon'un kullanımında tutulacağından emin olur. Usulsüzlük veya ihmal durumunda, paragraf 1'de anılan destekleyici belgeler, meblağların tamamen nihai yararlanıcıdan alındığı ve IPARD Programı'na yatırıldığı veya riayet etmemenin mali sonuçlarının Madde 55 kapsamında belirlendiği, en az 5 yıl boyunca Komisyon'un kullanımında tutulur.
3. Madde 54'te belirtilen uygunluk ibra prosedürü durumunda, paragraf 1'de anılan destekleyici belgeler, işbu prosedürün hükmü sonrasında en az bir yıl boyunca veya eğer bir uygunluk kararı, Avrupa Toplulukları Adalet Mahkemesi önünde yasal takibata tabiyse, işbu takibatların sonuçlanması sonrasında en az bir yıl boyunca Komisyon'un kullanımında tutulur.

Alt Bölüm 3

Mali Düzeltmeler

MADDE 49 Topluluğun Mali Çıkarlarının Korunması Ve Topluluk Fonlarının Yönetimiyle İlgili Güvenceler

1. [ÜLKE] tüm yasamalı, düzenleyici ve idari hükümleri benimseyecek ve Topluluk'un mali çıkarlarının korunmasının etkin bir biçimde sağlanması ve özellikle aşağıda belirtilenlerin yerine getirilmesi için gerekli olan diğer önlemleri alır:
 - i. Topluluk tarafından finanse edilen operasyonların orijinalliği ve uygunluğunun kontrol edilmesi
 - ii. Düzensizliklerin önlenmesi ve sürdürülmesi
 - iii. İhmal veya düzensizliklerden kaynaklanan kaybedilen tutarların düzeltilmesi.
2. [ÜLKE] Topluluğun mali çıkarlarının korunması amacıyla kabul edilen hükümler, 1. paragrafta alınan önlemler ve IPARD Programının desteklenmesi ile ilgili olarak Topluluk yasaması ile uygun yönetim ve kontrol için alınan önlemler hakkında Topluluğu bilgilendirir.

Madde 50 Yıllık hesapların içeriği

1. Çerçeve Anlaşması'nın 27. maddesinde belirtilen yıllık hesaplar şunları içerir:
 - (a) Ulusal Fon ve IPARD Ajansının Topluluk ve ulusal kısımları gösteren ve aşağıdaki bileşenleri kapsayan defter ve kayıtları uyarınca mali beyanların tam listesi
 - i. bilanço;
 - ii. ekonomik ürün hesabı (önlemlerle segment raporlama dahil)

- iii. net varlıklar/borçlardaki değişikliklerin açıklamaları;
 - iv. IPARD Euro hesabı ile ilgili bilgileri içeren nakit akışı tablosu;
 - v. Mali beyanların eki
- (b) 1. paragrafın ilk alt paragrafında belirtildiği ve Ek IV'te düzenlenen Form D 2 ile teslim edildiği gibi, IPARD Programının uygulandığı tüm zaman dilimi için Ek III'te Form D 1 kullanılarak teslim edildiği gibi Topluluğun ulusal ve toplam gelirlerini ve giderlerini önlemlerle özetleyen, yıllık bazda da gösteren IPARD Programının gelir ve giderleri,
- (c) Gider ve gelirlerle ilgili bilgi veya her bir işlemin ayrıntısının Topluluğun tasarrufundaki bir bilgisayar dosyasında saklandığına dair doğrulama
- (d) Yıllık hesaplarda beyan edilen gider ve gelirler arasında ve belgelerde aynı zaman dilimi için Madde 39'da belirtildiği gibi, her bir değişiklik için açıklama ile birlikte sunulan IPARD Programı ve önlem tarafından değişiklikler tablosu
- Ek VII'te belirlenen model takip edilerek, uygulamanın sonu için karşılanacak olan miktarların tablosu
2. 1. paragrafın ilk alt paragrafında belirlenen mali beyanların içerik ve şekli Uluslar arası Genel Kabul Görmüş Muhasebe Prensipleri ve bu standartların uygulanması ile ilgili Topluluk tarafından belirlenen yönergeler uyarınca yapılır.

Madde 51. İbra bilginin iletilmesi

1. Çerçeve Anlaşmasının 30.maddesine (1) uygun olarak hesapların temizlenmesi için UYG Komisyona YAG'a kopyaları ile birlikte aşağıdakileri gönderir:
- (a) 8. Madde (3) de adı geçen yapı,yetkili ve organlardan delegasyonlar altında hareket eden makamlarca verilen raporlar ile 50. maddeye istinaden yıllık hesaplara dahil edilen maddeler
 - (b) 15. maddeye istinaden, Denetim mercii tarafından yapılan düşünce raporlar;

(c)50. maddeye istinaden tüm muhasebe bilgilerinin eksiksiz kayıtları ve kontrol amaçlı gerekli olanlar;

(d) 27. maddeye istinaden güvence beyanı

2. 1. paragrafta belirtilen muhasebe bilgileri ve belgeler imzalanacak ve onaylanacak, UYG tarafından [ÜLKE] adına, Komisyona ilgili mali yılın sonunda en geç 30 Nisan'a kadar YAG ve Denetim merciine kopyaları ile iletir. İlgili paragrafın (a) ve (b) noktalarında belirtilen belgeler formata göre ve Komisyon tarafından belirlenen şartlara uygun olarak, Ek IV ve VII'te gösterilen modeller takip edilerek elektronik bir kopya ile tek nüsha halinde gönderilir.
3. Komisyon'un ricası ya da UYG'nın inisiyatifi üzerine komisyon tarafından ilgili bilginin sağlanması için gerekli zaman dilimi dikkate alınarak hesapların ibrası ile ilgili başka bilgiler Komisyona sunulabilir. Bu bilginin verilmemesi durumunda Komisyon hesapları böyle bir bilgi baz alınarak kendi malı gibi ibra edebilir.
4. Haklı durumlarda, ilgili rica Komisyona son teslim tarihinden önce bildirilirse, Komisyon ilgili bilginin daha geç bir tarihte teslim edilmesini kabul edebilir.

52. madde Muhasebe bilgisi formu ve içeriği

1. Muhasebe bilgilerinin şekil ve içeriği 51.(1)(c) madde de belirtildiği gibi Uluslar arası Genel Kabul Görmüş Muhasebe Prensipleri ve bu standartların uygulanmasında Komisyonun belirlediği yönergeler uyarınca hazırlanır ve bunların içerikleri her bir önlem ve proje defter ve Ulusal fon kayıtlarında ve IPARD Ajansında yeterli bir muhasebe kodu ile tanınabilir olduğu için [ÜLKE]'deki toplam kamu giderlerini gösterir.
2. Özellikle bilginin bu Anlaşma tarafından gerekli olan şekilde verilmemesinden kaynaklanan belgelerde ve muhasebe bilgilerinde bu anlaşmanın 1.

paragrafında belirtilen referans süresi için anlaşmazlık, yorumlama farkı ya da tutarsızlıklar olduğunda ve bunlar daha detaylı inceleme gerektirirse [ÜLKE]'nin ek bilgi sunması istenebilir.

3. 50. madde de belirlenen hesaplar EK IV'de belirlendiği şekilde Form D 2 kullanılarak teslim edilecektir.
4. IPARD Programı kapsamındaki ödemelerin taleplerce engellenmesi durumunda, bu ödemeler tamamen yapılmış olarak kabul edilir.
 - (a) Miktarın ödeme gününde yararlanıcıya yapılmamışsa talepler belirlenen giderden düşükse,
 - (b) Giderin belirlenme tarihinde gider talepten az ise ya da ona eşitse
5. Muhasebe bilgileri Komisyon tarafından sadece aşağıdaki amaçlar için kullanılır:
 - (a) IPA uygulamam kuralarınca hesapların temizlenmesi bağlamında kendi işlevlerini sürdürmek;
 - (b) Tarım sektöründeki gelişmeleri izlemek ve tahminler sağlamak
 - (c) Bu bağlamda, Avrupa Sayıştay ve Avrupa Sahtecilikle Mücadele Ofisi (OLAF) bu bilgiye erişir.
6. İşlenmeyen ödeme düzenleri ve hesaba geçirilen ve sonra tekrar verilen ödemeler Form D 2 de, işlem ya da iptal IPARD Ajansına bildirildiği ilgili ayda giderden düşülerek gösterilir.
7. IPARD Programı ile ilgili olarak [ÜLKE] ödenmesi gereken tüm miktarların tanınması için ve böylesi tüm borçların borçlu defterine kaydetmek için alımından önceki düzensizlikleri dahil ederek bir sistem geliştirilir. 44. maddeye (6) ya da borçların karşılanması ile ilgili herhangi bir ulusal hükme hâlel getirmeksizin, düzensizlikler içeren bu tutarlarla ilgili olarak Komisyona verilen herhangi bir mali katkı borçlu deftere kaydının ardından ikinci yılın sonunda giderleştirilir ve bir sonraki başvurudan 42. maddede (2) sağlandığı gibi düşürülür. Kurtarılan borçlar hakkında Topluluk katkısına isnat edilebilen, IPARD Ajansınca kurtarılan herhangi bir çıkar/faiz IPARD Ajansının

hesap(lar)ında kaydedilir ve sadece IPARD Programı için kullanılır. IPARD Ajansı ve Ulusal Fon kurtarılan miktarların, kurtarma gününden itibaren 3 iş günü içerisinde IPARD euro hesabına yatırılmasını temin edilir.

8. Muhasebe bilgisinde toplanan herhangi bir kişisel veri sadece 2. paragrafta belirtilen amaçlar için kullanılır. Özellikle, muhasebe bilgilerinin Komisyon tarafından 5. paragrafta belirtilen amaçlar için kullanılması durumunda, Komisyon bu gibi verileri isimsiz/anonim hale getirecek ve sadece birleştirilen şekilde işleme koyar.
9. Kişisel bilgilerin işlenmesi ile ilgili herhangi bir soru 8 Aralık 2006 tarih ve 1828/2006 sayılı Komisyon Tüzüğü (EC)'nün 5. kısmında belirtildiği gibi ilgili kişiler tarafından Komisyona sunulur.
10. Komisyon muhasebe bilgilerinin gizlilik ve güvenlik içinde saklanmasını sağlar

Madde 53 Mali İbra

1. Çerçeve Anlaşmasının 30. Maddesinde (1) belirtilen hesapların temizlenmesi kararı 50. maddede belirtilen hesaplar baz alınarak IPARD Programı'nın hesabına geçirilebilir şekilde tanınacak olan ilgili mali yıl süresince her bir yararlanıcı ülkeye verilen gider miktarını ve Çerçeve Anlaşmasının 35.maddesinde belirtilen [ÜLKE] tarafından yeniden kullanılabilir olan fonları belirler
2. Komisyon, ilgili mali yıldan sonraki yılın en geç 30 Eylül tarihine kadar 1. paragrafta belirtilen bilgiler temel alınarak Ulusal Fon ve IPARD Ajansının hesaplarını temizleme kararı alır (bundan böyle "hesapların temizlenmesi Kararı" olarak anılacaktır).

Hesapların temizlenmesi Kararı, teslim edilen hesapların bütünlük, doğruluk ve doğruluğunu kapsayacaktır ve 54. madde ile ilgili sonraki uygunluk temizleme Kararının kabul edilmesine hanel getirmez. Hesapların temizlenmesi Kararı ayrıca

IPARD euro hesabının temizlenmesini ve 52. (6) ve 55. madde uyarınca bu hesaba yatırılacak olan miktarları da kapsar.

3. Komisyon, en geç mali yılın 15 Temmuz tarihine kadar verilen bilgilerin doğruluğunun sonuçlarını önerilen herhangi bir değişiklik ile birlikte [ÜLKE]'ye iletir.
4. [ÜLKE]'den kaynaklanabilecek nedenlerden dolayı Komisyon bir sonraki yılın 30 Eylül tarihine kadar hesapların temizlenmesini gerçekleştiremezse, Komisyon YAG ve Denetim merciine birer nüsha ile UYG'ya, 26. madde ile ilgili üstlenmeyi önerdiği ek sorgular hakkında tebligatta bulunur.
5. Hesapların temizlenmesi kararının bir sonucu olarak normalde her bir yararlanıcı ülkeden alınabilecek ya da ödenebilecek olan miktar bu Anlaşmanın 1. paragrafı uyarınca aynı yıl için tanınan giderle ilgili mali yıldaki ara ödemeler düşürülerek belirlenir. Bu miktar, Komisyon tarafından bir sonraki ara ödeme ya da nihai ödemedен sonra bu ödemeye eklenecek ya da bu ödemedен düşürülür.
6. Ancak, hesapların temizlenmesi Kararı tarafından belirlenen düşürülecek olan miktarın olası müteakip ödemelerin düzeyini aştığı durumlarda UYG bilanço tarafından kurtarılmayan miktarın Komisyona bu kararın tebliğinden sonra 2 ay içinde euro olarak yatırılmasını sağlar. Komisyon durum bazında kendisine ödenecek herhangi bir miktarın, her hangi bir Topluluk Aracı ile Komisyon tarafından [ÜLKE]'ye yapılacak olan ödemelere karşı dengeli olacağı yönünde karar alabilir.
7. Bu madde bu anlaşmanın 40. maddesi kapsamındaki finansman öncesi ödemelere ve 42 (2). maddesi kapsamındaki devredilmiş gelirlere aynen uygulanır.
8. Çerçeve anlaşmasının 42. maddesi mali temizlemeye uygulanmaz.

Madde 54 Uygunluk ibrası

1. Komisyon IPARD Programı kapsamındaki giderlerin uygulanabilir kuralları ihlal edecek şekilde tutulduğunu tespit ederse Topluluk finansmanından hangi miktarların çıkarılması gerektiğine karar verir.
2. Kaydedilen uygunsuzluğun ciddiyetine göre Komisyon çıkarılacak miktarları değerlendirir. Komisyona verilen uygunsuzluk ve mali zararın büyüklüğünün ve doğasının hesabına göre önlem alır.
3. Herhangi bir sorgu sonucunda, Komisyon giderlerin uygulanabilir kurallara göre yapılmadığına dair görüş bildirdiğinde, bulgularını YAG ve UYG'ya iletir ve bu kurallarla işlerde uygunluk sağlamak için gerekli olan düzeltmeli önlemleri gösterir. Bildirim bu maddeye istinaden yapılır. UYG iletimin kabulünden sonra iki hafta içinde UYG ve Denetim merciine nüshalar ile yanıt verir ve Komisyon sonuçta pozisyonunu değiştirebilir. Haklı durumlarda Komisyon yanıt verme süresini uzatabilir.

Yanıt verme süresinin sona ermesinden sonra Komisyon ikili bir toplantı düzenler ve Komisyon bütçesine verilen mali zararın ve yapılan ihlalin ciddiyetinin değerlendirilmesi ile ilgili alınacak önlemler üzerine bir anlaşmaya varmak için her iki taraf da çaba gösterir.

4. 2. paragrafın üçüncü alt paragrafında belirtilen ikili toplantının tutanaklarının alınma tarihinden itibaren iki ay içinde UYG bu toplantı süresince istenen herhangi bir bilgiyi ya da süregelen incelemeye katkıda bulunabilecek başka bilgiler iletir.

Haklı durumlarda UYG'nun makul bir ricası üzerine Komisyon ilk paragrafta belirtilen sürenin uzatılmasına hüküm verebilir. Rica, YAG ve Denetim merciine nüsha ile bu sürenin dolmasından önce Komisyona iletir. İlk paragrafta belirtildiği şekilde sürenin dolmasından sonra Komisyon uygunluk ibrası prosedürü çerçevesinde alınan bilgiler temel alınarak kararlarını YAG ve Denetim merciine birer nüsha ile UYG'ya resmi olarak bildirir. Bu bildirim, Komisyon'un komisyon finansmanından çıkarmayı öngördüğü giderleri değerlendirir.

Bilinene dayanan tahmin yada sabit fiyat temel alınarak Komisyon'un mali düzeltme önerdiği yerde mevcut belgelerin incelenmesiyle UYG'nın düzensizliğin gerçek boyutunu belirlemesine olanak sağlanır. Komisyon ile anlaşarak UYG bu incelemenin kapsamını uygun bir bölüme yada eldeki belgelerin örneğine sınırlandırabilir. Usulünce haklı durumlar dışında inceleme ve inceleme sonuçlarının Komisyona bildirilmesi mali düzeltme için Komisyonun önerisinin kabul tarihinden itibaren iki ay içinde yapılır.

5. UYG, YAG ve Denetim merciine birer nüsha ile uygulanabilir kurallar ve bunların Uygulanmasının geçerli süresi ile uygunluğunu sağlamak için üstlendiği düzeltme önlemleri hakkında Komisyonu bilgilendirir.
6. Topluluk finansmanından kesintiler, Komisyon tarafından bir sonraki ara ödeme ya da nihai ödemedен sonra yapılır. Ancak [ÜLKE]'nin ricası üzerine ve kesintilerin materyalliği ile garanti edildiği yerde Komisyon kesintiler için farklı bir tarih belirleyebilir.
7. Çerçeve anlaşmasının 35. maddesine (1) göre Komisyon tarafından yapılan kesintiler IPARD Programına yeniden tahsis edilmez.
8. Çerçeve anlaşmasının 42. maddesine uygunluk ibrası uygulanmaz.

Madde 55 Usulsüzlük veya dolandırıcılık durumunda fonların geri alınması

1. Çerçeve Anlaşmasının 29. maddesine göre (2), UYG düzensizlik, sahtecilik ya da yolsuzluk yapanlardan ya da bunlardan faydalananlardan nihai yararlanıcılara ödenen katkıları kurtarılır.
2. UYG, ilgili operasyonlara Komisyonun katkılarını tamamen ya da kısmen iptal ederek IPARD Programının operasyonlarında tespit edilen usulsüzlük ya da ihmaller içeren mali düzenlemeleri yapar. UYG tespit edilen usulsüzlüklerin ciddiyet ve niteliğini ve Komisyon katkısına mali kaybı dikkate alır.
3. 1. paragrafla ilgili olarak kurtarılan Topluluk katkısı 4. paragraf uyarınca yeniden kullanılabilir.

4. Mali düzenlemeler ve fonların yeniden kullanımı UYG tarafından üstlenilecektir ve aşağıdaki şartlar altında uygulanır:
 - (a) Usulsüzlüklerin tespit edildiği noktalarda UYG sorgularını bu gibi usulsüzlüklerden etkilenmiş olabilecek tüm operasyonları kapsayacak şekilde genişletir;
 - (b) UYG ilgili düzenlemeleri YAG ve Denetim merciine birer nüsha ile Komisyona tebliğ eder;
 - (c) İptal edilen Topluluk katkılarının miktarları ve kurtarılan miktarlar, hakkındaki faizin yanı sıra, ilgili IPARD Programına yeniden tahsis edilir. Ancak iptal edilen ya da kurtarılan Topluluk katkısı sadece aynı IPARD Programı dahilindeki bir operasyon için, mali düzenlemenin konusu olmayan operasyonlara katkının yeniden tahsil edilmesi şartıyla tekrar kullanılabilir.
5. Madde 51'de belirtildiği gibi yıllık hesaplar gönderildiğinde UYG, YAG ve denetim otoritesine birer nüsha ile, Komisyona usulsüzlüklere karşılık olarak üstlenilen kurtarma prosedürü hakkında özet rapor verir. Bu, idari ve/veya adli prosedür yoluyla ve usulsüzlüğün ilk idari ya da adli bulgunun yılında henüz kurtarılmayan hesapların ayrıntılı bir dökümünü sağlayacaktır. Özet rapor için şablon Ek VIII'te sunulur.
6. Prosedür 54. maddede (2) belirlendikten ve 54. maddenin (3) ilk üç alt paragrafında izlendikten sonra Komisyon kurtarılabacak tutarları [ÜLKE]'ye aşağıdaki durumlarda ücretlendirme kararı alabilir:
 - (a) UYG'nın nihai yararlanıcılara ilk idari veya adli bulguyu takip eden yıl içinde ödenen katkının kurtarılması için idari ya da adli tüm prosedürleri başlatmadığı yerlerde;
 - (b) UYG'nın 4. paragraf kapsamındaki yükümlülükleri ile uyuşmadığı yerlerde.
7. IPARD Programı tarafından nihai yararlanıcılardan borçlu defteri kayıtlarından itibaren iki yıl içinde kurtarılmayan Topluluk katkısı UYG tarafından Komisyon

bütçesine yeniden ödenir. Mümkün olan yerlerde, kurtarılan katkı komisyon tarafından [ÜLKE]'ye müteakip ara ödeme ya da nihai ödemededen düşülür. Kurtarılan borçlarla ilgili olarak Komisyon katkısına atfedilebilir [ÜLKE] tarafından kurtarılan herhangi bir faiz [ÜLKE]'nin hesabında (hesaplarında) kaydedilecektir. [ÜLKE] kurtarılan herhangi bir miktarın kurtarıma tarihinden itibaren 3 iş günü içerisinde euro hesabına geçirilmesi temin eder.

8. 38. madde (5)'de belirtildiği şekilde giderlerin toplam beyanı %95 tavanı aştığı zaman ya da IPARD Programının kapanışından sonra paragraf 1'de belirtilen kurtarmanın uygulanması mümkün olan yerde UYG kurtarılan tutarları çerçeve anlaşmasının 34. maddesinde belirtilen şekilde Topluluk bütçesine geri öder.
9. IPARD Programına son verilmesinden 5 yıl sonra bu madde uygulanmaz. O tarihte henüz kurtarılmayan herhangi bir katkı borçlu defterine giderleştirilir ve ilgili miktar Topluluk bütçesine geri ödenir. Bu ödeme bu anlaşmanın 54.maddesiyle ilgili müteakip kararın kabul edilmesine hale getirmez.

Madde 56 İdari ve adli kararların tanımlanması

Madde 55'te ifade edilen idari ya da adli bulgu, bir usulsüzlüğün işlenmesine dayanarak yetkili bir makamın idari ya da adli ilk yazılı değerlendirmesi anlamına gelir. Bu sonucun idari ya da adli süreç sırasındaki gelişmelerin sonuçları olarak düzenlenme ya da geri çekilme olasılığına halel getirmez.

Alt kısım 4

İstisnai doğal afetler

Madde 57 İstisnai doğal afetler

1. Komisyonun [ÜLKE]'nin istisnai bir doğal afetten etkilendiği yönünde karar alması durumunda [ÜLKE]'nin mantıklı bir ricası üzerine etkilenen bölgedeki ilgili projeler

ve belirlenen bir süre için Topluluk ortak finansmanının oranlarını IPARD Programında belirtilenden daha yüksek toplam kamu giderine, ancak %85 tavan oranı içerisinde izin verebilir.

2. Ayrıca Komisyon bu anlaşmanın hükümlerinden aşağıdaki derogasyonlara yetki verebilir;
 - (a) 34. maddede (2) belirtilen %50 eşit fiyatları %75'e kadar eşik fiyatlara çıkarılabilir;
 - (b) Ek finansman öncesi ödemeler için istekler 40. maddede (4) belirtilen şartların yanı sıra istisnai doğal afetlerin beklenen etkisinden doğan ihtiyaç tahminlerine dayanabilir;
 - (c) Alım faturalarıyla kanıtlanacak olan nihai yararlanıcılar tarafından yapılan harcama beyanları için ihtiyaçlar IPARD Programının resmi kararıyla projenin desteklenmesi amacıyla değiştirilebilir. Bu gibi kararlar için kriterler [ÜLKE] tarafından teslim edilen mantıklı bir istek içerisinde belirtilir. Biri yılı aşmayan bir süre içinde, nihai yararlanıcı gider beyanlarının 44. madde (1) (b)'de belirtildiği gibi gerçekten yapılmasını sağlar. Herhangi bir yararlanıcıya bu derogasyonla ilgili yapılacak olan hiçbir ödeme IPARD Ajansı tarafında onaylanan yatırımların toplam giderinin %20'sini aşamaz ve bu gibi herhangi bir ödeme uygun teminatların konusu olur. Sözleşme tarihinden sonra meydana gelen olaylara ait gider beyanlarını sınırlayan hüküm sonlandırılır, bu hükümlerle talep sahibi nihai yararlanıcı, istisnai doğal afetlerin gerçekleştiği tarihten sonra bir limit ile ödenebilir;
 - (d) Çerçeve anlaşmasının 23. maddesinde (4) belirtilen hizmetlerin, çalışma ve tedariklerin kamu organları tarafından alımı için yükümlülükleri 33. madde (2) uyarınca, makamların sağlayıcılara tercihlerini danıştığı ve biri yada birkaçıyla sözleşme şartlarını tartıştığı görüşülen prosedürlere izinleri içeren daha az koşullu hükümlerle değiştirilebilir.

EK 2.TAHAKKUK FORMU

TAHAKKUK FORMU

Orijinal No.....

Talebin İl Koordinatörlüğünde kabul tarihi:	
Merkezde Kayıt tarihi:	
Talep Yılı	
Aşama sayısı:	
Nihai Talep*	Evet Hayır

* Uygun bir şekilde daire içine alınız

Ödeme Koordinatörlüğü, işbu belge ile faydalanıcının seri numaralı talebine ilişkin miktarın aşağıdaki sınıflandırmaya göre hesaplandığı ve bu miktarın ödemesinin faydalanıcının adına ve banka hesabına yapılmasının önerildiği konusunda bilgilendirilir.

Faydalanıcının Adı:

.....

Faydalanıcının ikamet Adresi/ kayıtlı ofis adresi:

.....
.....

Faydalanıcının banka hesabını yöneten bankanın adı:

.....

Banka hesap numarası:

Talep edilen miktar	
Topluluk desteği (YTL)	
Ulusal eş finansman (YTL)	
Talep edilen toplam destek (YTL)	
Özel fonlar (YTL)	
Toplam Miktar (talep edilen desteğin ve özel fonların)	

Tahakkuk verilen miktar	
Topluluk desteği (YTL)	
Ulusal eş finansman (YTL)	
Talep edilen toplam destek (YTL)	
Özel fonlar (YTL)	
Toplam Miktar (talep edilen desteğin ve özel fonların)	

Toplam uygun proje maliyetinin %12'sine kadar muhasebeleştirilebilen miktar dahil	
Topluluk desteği (YTL)	
Ulusal eş finansman (YTL)	
Toplam destek (YTL)	
Özel fonlar (YTL)	
Toplam Miktar	

Bu kapsamda, yukarıda adı geçen Faydalanıcının adına ve banka hesabına

..... YTL, yazıyla

..... YTL havale edilebilir.

Kontrol eden
(TK Tahakkuk Uzmanı)

Tarih:.....

İnceleyen:.....
(TK Kıdemli Tahakkuk Uzmanı)

Tarih:.....

Onaylayan:.....
(TK Koordinatörü)

Tarih:.....

EK 3. GERİ ÖDEME EMRİ

GERİ ÖDEME EMRİ

Aşağıda yazılı olan yalnız yazı ile.....
rakamla.....YTL tutarını aşağıda banka bilgileri bulunan
.....'nın hesabına hesabımızdan aktarınız.

Transferi gerçekleştiren Merkez
Bankası yetkilisinin imzası

Talimat tarihinın hesabının
bulunduğu banka

Ödeme emrini veren kurumun adı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu	
Ödeme Emrini veren kurumun hesap numarası □□□□□□□□□□□□□□□□	
.....nın Adı: Vergi kimlik No: □□□□□□□□□□	
Miktar (Euro) Yazı ile..... Rakamla □□□,□□□,□□Cent	Miktar (YTL) Yazı ile..... Rakamla □□□.□□□.□□□,□□YKr
.....nın bankasının adı ve şubesi: hesap numarası: □□□□□□□□□□□□□□□□	
Teslim tarihi □□.□□.□□□□	Kayıt No.□□□□□□□□

Açıklama: Yukarıda bilgileri bulunan ilgili miktarın aktarılması ve banka dekontundaID numaralı projeninaşaması için yapılan geri ödeme olduğuna dair bilgilerin yer alması gerekmektedir.

TKDK Ödeme Koordinatörü

...../...../.....

TKDK Finansman Genel Koordinatörü

...../...../.....

.....

TKDK Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Esra DAĞLIOĞLU

Doğum Yeri : Ankara

Doğum Tarihi: 01.06.1979

Medeni Hali : Bekar

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise: Aydınlıkevler Süper Lisesi–1997

Lisans: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü –2002

Yüksek Lisans: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü–2005

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, DİABK Dairesi Başkanlığı, AB Uzman Yrd. Ağustos 2005- Devam Ediyor. Ankara.